

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 6 (66/512) 2006

KODUTÜTARDE OSKUSTE
VÕISTLUS – IGAÜHELE MIDAGI

KAITSELIIDU ÜLEM MAJOR RAIVO LUMISTE:
KAITSELIIT SAAB TAAS JÄRJE PEALE
NÕNDA SÕDIS KAITSELIIDU
9. MAAKAITSEPATALJON KEVADTORMIL 2006

MIHKEL MUTI MAAILMAPILK: UUS VIIS SÕDA PIDADA

Kaitseliidu Tallinna maleva lahinglaskmine Potsepa karjääris 1.–3. septembrini 2006, mille käigus osavõtjad nägid, kuidas mõjub Eestis kasutada olevate tankitõrjerelvade tabamus kahele autovrakile.

Kaitseliidu Tartu maleva reservõppekogunemise ajal korraldatud lahinglaskmisene Utsali laskeväljal 6. oktoobril 2006.

LK 8

LK 22

LK 42

LK 12

LK 29

2006. AASTA RESERV- ÕPPEKOGUNEMISED KAITSELIIDU MALEVATES

Sügisel alanud väljaõppeperiood Kaitseliidus on kõige pingelisem neis malevates, mille üksustele oli kavandatud reservõppekogunemine. Tänavu sügisel kokku harjutanud meestel seisab kevadel ees enese proovilepanek kaitsejõudude suurõppusel Kevadtorm 2007. Vaata ka lk 2.

KAITSELIIT SAAB TAAS JÄRJE PEALE

Intervjuu Kaitseliidu ülema major Raivo Lumistega 8

EESTLASTE VASTUPANUSAMBA SAAMISLUGU

Tallinna Islandi väljakule kavandatava Eesti riikliku järjepidevus mälestusmärgi konkursile tuli huvitavaid kavandeid 20

SÕJAVÄELASTEST MÄGIRONIJAD SOORITAVAD EKSAMID MONT BLANCIL

Kaitseliidu Alutaguse maleva mägironimiskooli õppurid sooritasid esimese õppeaasta lõputesti Alpides 25

VASTUPIDAVUS, TÄPSUS JA TÄHELEPANU TAGAVAD EDU

Kaitse Kodu! vastne tegevtoimetaja Taive Kuuse tegi kaasa Kaitseliidu Järva maleva patrullivõistluse Sügisõppus 2006 ja veendus, et naised on tagalas vajalikumad kui rindel 29

2006. aasta võidupüha mereparaadi tänužetoon 6

Uus viis sõda pidada 11

Nõnda sõdis Kaitseliidu 9. maakaitsepataljoni Kevadtormil 2006 12

Alkohol röövib elusid ka varjatult 16

Eesti kaitsejõudude taastamine 22

Poolautomaatvintpüssi M 14 kasutamine snaipirelvana 32

Kodutütarde oskuste võistlus – igäühele midagi 36

Narkokoer on üks politseiniku abilisi 38

Rootsis-käik oli kordaminek 40

Säga-club – mõtteline osa llikes-klubist 42

VAHELEHT:

Tagavaravägi nr 17

Ivar Jõesaar, kapten

Kaitseliidu rikkus on tema inimesed

Sõjaeelsel ajal oli Kaitseliit tänu Eesti riigiisade kaugelenägevale planeerimisele ja osavale majandamisele riigi rikkamaid organisatsioone nii liikmete arvult kui ka kinnisvara hulgalt. Veel vägevam oli vaid Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, kellel aga seljataga kaugelt pikem ja järjepidevam ajalugu.

Selline rikkus võimaldas Kaitseliidul leida lahendusi ülesannetele, mida ta vabatahtliku riigikaitseorganisatsioonina oli endale võtnud. Ja küllap oleks Kaitseliit olnud ka riigi püsimise eest lahingut löömas, kui needsamad riigiisad poleks otsustanud teisiti. Ning olukorda kasutasid karvase käega mehed ja tassisid Kaitseliidu vara laiali – kinnisvarale panid käpa peale Eestimaa Kommunistlik Partei ja tema satelliitorganisatsioonid, inimrikkusi küüditas Siberisse NKVD (siseasjade rahvakomissariaat, hilisem julgeolekukomitee).

Tänase Eesti riigi olud on teised: Kaitseliidule ei panustata kui riigi püsimise peamisele garantile ning oma rikkust on tal tulnud koguda ise tasa ja targu. Kuigi kinnisvarade ümberkantimise tõttu pole Kaitseliit oma endist hiilgust saavutanud, on ta taas esirinnas oma peamise rikkuse – inimeste poolest.

Paraku on meil Kaitseliidu taastamisest möödunud 17 aasta jooksul olnud aina rutt enda vajalikkust tõestada või uuendusi läbi viia ning seetõttu pole meil olnud aegagi oma inimrikkuse tegelikku kullaproovi uurida. Moodsal moel õhtumaade riikide ühendustesse lõimunud riigis on lihtlabase püssikäitsemisoskusega raske muljet avaldada. Sõjaliseks riigikaitseks ostetavat ju professionaalne teenus tulevikus sisse.

Hoopis olulisem on meil keskenduda kodu kaitsmisele laiemas mõistes. Selleks on meil aga vaja teada saada oma inimeste tegelikud oskused, et toime tulla turvariskidega kodumaal ja miks mitte ka raja taga. Kaitseliidu tugevuse kõikmõeldavate raskustega toime tulla loovad tema erinevate kogemuste ja oskustega liikmed, kes on igal ajal kõikjal üle riigi tegutsemisvalmid. Kaitseliidu rikkuse tunnetamiseks on vaja tema inimesteni jõuda ning anda neile kõigile võimalus parimal viisil ennast teostada. **KK!**

Oktoobri algusest on ajakirja Kaitse Kodu! toimetuse perega liitunud tegevtoimetaja **TAIVE KUUSE**. Kunstiõpetaja haridusega Taive Kuuse on töötanud aastatel 1998–2004 Järva Teataja reporteri, küljendaja ja kujundajana ning seejärel kujundaja ja kujundusosakonna juhatajana AS Kumas. Tegusa naiskodukaitsjana jätkab ta ka uue ameti kõrvalt koduse Järva maleva propagandapealikuna.

Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

TEGEVTOIMETAJA:

Taive Kuuse

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

Virgo Tamm

kaitsekodu@hot.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013

Telefon 717 9155

Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

kaitse.kodu@ksk.edu.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee

www.alutaguse.ee

www.jogevamalev.ee

laane.kaitseliit.ee

www.staap.ee

www.hot.ee/parnukl

polva.kaitseliit.ee

rapla.kaitseliit.ee

tallinn.kaitseliit.ee

akm.zzz.ee

www.hot.ee/laanemk

nomme.kaitseliit.ee

yhend.kaitseliit.ee

www.virumalev.ee

Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8

Kaitseliidu meistrivõistlused laskmises

Tekst: MART PUUSEPP, major

Männiku lasketiirus 23. septembril peetud Kaitseliidu tänavustest laskmise meistrivõistlustest võttis osa 12 võistkonda, esmakordselt oli nende hulgas Kaitseliidu peastaabi esindus.

Võistlejate tase on aasta-aastalt paranenud ja tänavuse võitja kogusumma oli tunduvalt suurem kui eelmistel aastatel. Et võistluste programm on viimasel kuuel aastal olnud ühesugune, on hea võrrelda aastate jooksul läbi viidud jõukatsumiste tulemusi.

Võistlustel oli Järva maleva võistkonnaga kaasas üks Eesti tuntumaid lasketreenereid Rein Valдру. Jutuajamisel temaga jäi kõlama

lause: “Järgmisel aastal valmistan ette kolm-neli kodutütar ja löön selle Kaitseliidu võistluse kinni.”

Selles ütluses on peidus hoopis sügavam mõte. Võistleme ju ainult väikesekaliibrilistest relvadest laskmises ning mida aasta edasi, seda enam läheb võistluseks ainult nende vahel, kes tegelevad tõsiselt laskmise kui spordialaga. Enne sõda olid Kaitseliidu laskevõistlused hoopis rakenduslikumad. Kaitseliidu meistrivõistlusi peeti täiskaliibrilistest relvadest kuni kuulipildujateni välja. Ehk oleks meilgi aeg võistluste programmi muuta ja vana korralduse põhimõtete juurde tagasi pöörduda? Teen ettepaneku malevate laskepealikele (kes tegele-

vad laskeväljaõppega) võtta allakirjutatuna kontakti ja arutada seda küsimust.

Üldvõitjaks tuli Alutaguse malev 2285 punktiga Tallinna (2246 punkti) ja Rapla maleva (2204 punkti) ees. Individuaalselt (3x10 lasku standard) olid parimad Anžela Voronova (Alutaguse malev), Lauri Ermi ja Liivi Ermi (mõlemad Rapla malev) ees. Meeste klassis (30 lasku ringmärki ühe käega) võitis individuaalvõistleja Meelis Lehtpuu, naiste klassis samal alal Natalja Küttis (Alutaguse malev) ja 30 lasku lamades tema võistkonnakaaslane Anžela Voronova. Poistest oli parim Meelis Kiisk Järva malevast ja tütarlastest Jelenena Potaševa Alutaguse malevast. **KK!**

Kaitseliidu vanematekogu valis esimeheks Tiit Tammsaare

21. septembril peeti Tallinnas Kaitseliidu vanematekogu istung. Päevakorras olid esimehe ja abiesimeeste valimine ning Kaitseliidu 2007. aasta riigieelarvest finantseerimistaotluse arutamine. Vanematekogu esimeheks valiti Tiit Tammsaar, abi-

esimeesteks Peeter Lorents ja Tiit Kivikas. Otsustati toetada finantseerimistaotlust esitatud kujul. Kaitseliidu vanematekogu on Kaitseliidu keskkogu poolt valitud korraldav organ, mis koosneb vähemalt 15 kaitseliitlasest – silmapaistvast riigija avaliku elu tegelasest. **KK!**

Järva malev sai Läti patrullvõistlusel III koha

Kaitseliidu Järva maleva võistkond saavutas 15.–17. septembril Lätis peetud Zemessardze rahvusvahelisel patrullvõistlusel 20 võistkonna hulgas parima välisvõistkonnana kahekümne võistkonna seas kolmanda koha. Võistkonda kuulusid nooremleitnant Aare Kabel, kapral Tommy Orumaa ning reamehed Mati Patrik ja Margus Laanep, võistkonna esindaja oli leitnant

Lauri Lipp. “Eestlased osalesid teadaolevalt Läti patrullvõistlustel esmakordselt,” ütles Lauri Lipp.

Patrullvõistlus oli korraldatud Cēsise (Võnnu) ümbruses Koiva rahvuspargis. Võistkonnad pidid täitma erinevaid ülesandeid: teadmiste test, jooks, keemiatest, päevane ja öine laskmine, granaadivise, takistusriba läbimine, köie-paadihar-

jutus, miinivälja läbimine, tehnikatest, gaasimaskijooks, taktikamälu, luure, meditsiin, lisaks veel trassi läbimine. Võistluste pidulik lõpetamine toimus Cēsises Vabadussõjas langenud eestlaste ja lätlaste mälestusmärgi juures. Diplomid ja karikad andis üle Läti Zemessardze ülem isiklikult, soovides, et eestlased järgmisel aastal taas osaleksid ja siis juba võidaksid. **KK!**

SÕNUMID

POLITSEI JA KAITSELIIT KORRALDASID ÜHISÖPPUSE

Ida Politseiprefektuur teeb väga tihedat koostööd Kaitseliiduga, eriti Kaitseliidu Alutaguse malevaga. Narva politseiosakond kaasab alati kaitseliitlasi kadunud inimeste otsingutesse.

Septembris korraldas Ida politseiprefektuur Narva karjääris ühisöppuse, mille eesmärgiks oli otsingustruktuuride ja erinevate teenistuste ning teiste asjaomaste asutuste ja institutsioonide valmisoleku ning koostöövalmiduse kontrollimine isiku otsimiseks hädaolukorras, teatas Ida Politseiprefektuuri pressiesindaja Kristina Kostina. Öppusel osales viis Alutaguse malevast kaitseliitlast. **KK!**

SANGLA SOOST LEITI ÜLES KADUNUD NAINE

10. oktoobri teatati, et Puhja vallast ViHAVU külast oli läinud metsa oma lambaid otsima vanem naine (sünd 1929), kes pole koju tagasi tulnud. Naine võis minna metsa juba eelmisel päeval.

Sangla sood hakkasid läbi kammima 11 politseiniku, viis kaitseliitlast-abipolitseiniku, kolm teenistukoera ja appi tulid ka neli kohalikku elanikku kolme ATVga, teatas Lõuna Politseiprefektuuri pressiesindaja Liina Pissarev.

Metsa mindi kella 13.15 ajal, naine leiti Sangla soost lammaste juurest üles kella 16 ajal. Ta viidi Rõngu haiglasse tervisekontrolli, sest oma sõnul oli eakas naine öö metsas veetnud. **KK!**

2006. aasta võidupüha mereparaadi tänužetoon

Suured mereriigid on läbi aegade valmistanud nii oluliste sündmuste jäädvustamiseks kui ka nende korraldamise ja nendel osalemise eest tänamiseks mälestusrahasid. Eesti esimese mereparaadi korraldamisel ja läbiviimisel osutatud silmapaistvate teenete tunnustuseks on asutatud võidupüha mereparaadi tänužetoon. Tänužetooni on kavandanud Kaitseliidu Meredivisjoni liige heraldik Priit R. Herodes.

Mereparaadi tänužetooni valmistasid Märgikoja metallehistöömeistrid eesotsas juvelier Marco Rauaga. Selle faleristilise haruldusega kaasnes filatelilise harulduse sünd: esimese Eesti aumärgina on tänužetoon kujutatud Eesti Posti mereparaadi puhul emiteeritud postmargil, mille koos eriümbriku ja eritempliga kavandas Eesti Posti kunstnik Lembit Lõhmus. Eesti Posti nummerdatud kinkekompлекti said koos žetooni ja tunnustusega ka kõik autasustatud. *KK!*

TÄNUŽETOONI STATUUT

Eesti esimese mereparaadi korraldamisel ja läbiviimisel osutatud silmapaistvate teenete tunnustuseks on mereparaadi staabi ülema otsusega asutatud võidupüha mereparaadi tänužetoon. Tänužetooni on valmistatud 100 nummerdatud eksemplari.

Hõbedast valmistatud tänužetooni keskmeks on ümmargune medaljon, mille reljeefne Kaitseliidu vapikotkas. Medaljoni ääristab sinise läbipaistva kuumemailiga kaetud ring, mille ülemisel poolel on hõbedaste tähtedega kiri MAAKAITSEPÄEV, alumisel maakaitsepäeva toimumise piirkond SAAREMAA ja kuupäev 23. VI 2006. Medaljoni taga on kaks ristatud ankrut, mis sümboliseerivad Eestit kui mereriiki ja 2006. aasta maakaitsepäeva merelist eripära. Kaks ankrut tähistavad ka riigikaitse riiklikku ja vabatahtlikku külge.

Medaljoni kohal on kuumemailidega viimistletud Eesti Mereväe güüs, medaljoni all reljeefne Saaremaa vapp.

Tänužetooni tagakülje keskele on graveeritud autasu number, selle all on reljeefsete tähtedega märkide valmistamist rahastanud firma TALLINNA SADAM nimi, valmistajafirma Märgikoda embleem ja hõbedaproov 925. Tänužetooni kõrgus on 53 mm, medaljoningi diameeter 30 mm.

Tänužetoon on kinnitatud hõbedast kaelaketi külge. Koos tänužetooniga antakse autasustatule vastav tunnustus, millel on mereparaadi juhataja viitseadmiraal Tarmo Kõutsi ja mereparaadi staabi ülema vanemleitnant Toomas Peegi allkiri.

Mereparaadi staap tunnustab

2006. aasta võidupüha paraadi (VP2006) staabi ülem vanemleitnant Toomas Peek kinnitas 26. juunil 2006 paraadi tänužetooniga tunnustatavate nimekirja.

1. Arnold Rüütel, Eesti Vabariigi president (paraadi vastuvõtja)	51. Henn Noor, Saaremaa sadama kapten
2. v-adm Tarmo Kõuts, kaitseväe juhataja (paraadi juhataja)	52. Kyösti Vesterinen, Meripelastusseura, tegevjuht (Soome)
3. v-ltn Indrek Hanson, paraadi rivistaja	53. Vjatšeslav Leedo, AS Saaremaa Laevakompanii
4. kap-mjr Peeter Ivask, Mereväe ülem	54. Rein Tõntson, AS PKL, juhatusesimees
5. mjr Urmas Muld, Kaitseväe ülem	55. Peeter Palu, AS Tallinna Sadam
6. kpt Toomas Luik, Kaitseväe Saaremaa maleva pealik	56. Irina Morozova, AS Elion, juhatusesimees
7. br-kindr Alar Laneman, kaitsejõudude peastaabi ülem	57. Valdo Kalm, AS EMT, juhatusesimees
8. kol-ltn Meelis Kiili, Maaväe ülem	58. v-ltn Viljar Rõõm, Piirivalveamet mereosakonna teenistusjaoskonna ülem
9. kol Valeri Saar, Õhuväe ülem	59. kol Vahur Väljamäe, Eesti Vabariigi presidendi kantselei nõunik
10. Andrus Ansip, Eesti Vabariigi peaminister	60. ltn Neinar Seli, VP2006 toimikond, strateegiline konsultant
11. Jürgen Ligi, Eesti Vabariigi kaitseminister	61. Reet Umjäär, VP2006 koordinaatsiooni- ja finantstoimikond
12. Hans Teiv, Saare maavanema kt	62. Riho Sõrmus, VP2006 toimikond, strateegiline konsultant
13. Nigel Haywood, Ühendkuningriigi suursaadik	63. mlv Vahur Glaase, VP2006 toimikond, õigusnõunik
14. Cdr.SG Jens Koefoed, Kaitseväe nõunik (Taani)	64. Ülle-Marika Põldma, VP2006 protokoll- ja programmitoimikond
15. ltn Kuno Peek, VP2006 koordinaatsiooni- ja finantstoimikond	65. mjr Toomas Peda, VP2006 protokoll- ja programmitoimikond
16. n-ltn Katrin Veelma, VP2006 kirjatöömehed	66. Reet Naber, VP2006 protokoll- ja programmitoimikond
17. ltn Toivo Lipstok, VP2006 protokoll ja programm	67. mlv Jüri Uppin, VP2006 protokoll- ja programmitoimikond
18. ltn Tanel Rütman, VP2006 teavitustoimikond	68. Valve Heiberg, VP2006 protokoll- ja programmitoimikond
19. ltn Tiit Einberg, VP2006 navigatsioonitoimikond	69. Lea Kuldsepp, VP2006 protokoll- ja programmitoimikond
20. ltn Alo Tamm, VP2006 sideohvitser	70. Daniel Vaarik, VP2006 partner, teavitustoimikond (Hill & Knowlton)
21. kpt Andre Lilleleht, VP2006 logistika ja ressursid	71. Kalle Tarien, VP2006 toimikond, teavitustoimikond (Eesti Post)
22. ltn Kuno Peek, VP2006 inseneriteenistuse ohvitser	72. mlv Priit Herodes, VP2006 teavitustoimikond, heerold
23. kpt Olavi Tammemäe, VP2006 keskkonnaohvitser	73. kpt Ivar Jõesaar, VP2006 teavitustoimikond (Kaitse Kodu!)
24. kpt Allan Martin, VP2006 julgeolekuohvitser	74. Piret Salmistu, VP2006 navigatsioonitoimikond
25. n-ltn Raine Eenma, VP2006 kriisikomisjoni juhtohvitser	75. mlv Rein Raudsalu, VP2006 navigatsioonitoimikond (Eesti Mereakadeemia)
26. ltn Peep Laanisto, EML Admiral Pitka	76. Tõnis Siilarusk, VP2006 navigatsioonitoimikond (Veeteede Amet)
27. Cdr. Scott Verney, HMS Edinburgh (Ühendkuningriik)	77. Toivo Praela, VP2006 navigatsioonitoimikond (Veeteede Amet)
28. Lt. Cdr. Peter A. T. Jaszczak, HDMS Sølvøen (Taani)	78. n-ltn Tõnu Raudsepp, VP2006 navigatsioonitoimikond (Eesti Mereakadeemia)
29. Lt. Cdr. Thierry Dalifard, CTM Persee (Prantsusmaa)	79. mlv Pelle Peek, VP2006 laevateenistustoimikond
30. Lt. Cdr. Mikko Lehto, FAC Tornio (Soome)	80. ltn Andres Kostiv, VP2006 laevateenistustoimikond
31. Lt. Cdr. Marko Petkovic, HMS Ven (Rootsi)	81. kpt Margus Hanson, VP2006 logistika- ja ressursitoimikond
32. ltn Tarmo Sepp, EML Sulev	82. ltn Jüri Teras, VP2006 logistika- ja ressursitoimikond
33. n-ltn Erkki Silm, EML Tasuja	83. n-ltn Ave Vakkum, VP2006 toimikond, inseneriteenistus (Eesti Merevägi)
34. Lt. Robert Józefczak, ORP Śniardwy (Poola)	84. ltn Holger Haljand, VP2006 toimikond, inseneriteenistus
35. Lt. Sg. Juris Auza, LVNS Bulta (Läti)	85. Toivo Praakel, VP2006 toimikond, inseneriteenistus (Elion)
36. Lt. Cdr. Hans Jørgen Jensen, MHV 901 Enø (Taani)	86. mlv Allar Peek, VP2006 toimikond, inseneriteenistus
37. Lt. Robert Juul, MHV 903 Hjortø (Taani)	87. Raivo Kallas, VP2006 keskkonnateenistuse toimikond
38. Lt. Boege Osmundsen, MHV 904 Lyø (Taani)	88. Jüri-Ott Salm, VP2006 keskkonnateenistuse toimikond
39. lt Tõnu Adoberg, PVL-106 Maru	89. Jaanus Tuusti, VP2006 keskkonnateenistuse toimikond
40. lt Romvald Võsu, PVL-111 Vapper	90. Tõnu Talvi, VP2006 keskkonnateenistuse toimikond
41. v-ltn Peeter Vesselov, PVL-109 Valvas	91. Tarvo Roose, VP2006 keskkonnateenistuse toimikond
42. Rein Peetrisoo, EVA 316	92. ltn Taivo Runno, VP2006 toimikond, julgeolekuteenistus
43. Peeter Sammalsoo, EVA 320	93. v-ltn Toomas Kasemaa, VP2006 toimikond, kriisikomisjon
44. Roman Kozlov, vedurlaev ML H. Kanter (AS PKL)	94. mlv Peeter Moora, VP2006 toimikond, kriisikomisjon
45. Lt. Cdr. Richard Kreh, US Navy Aircraft P-3C Orion (USA)	95. mjr Mart Puusepp (erakogu eksponaat)
46. Andres Iilane, MS MELODIA	96. Kaitseväe (eksponaat)
47. n-ltn Tanel Kangro, VP2006 kontaktohvitser	97. Kindral Laidoneri Muuseum (eksponaat)
48. Pertti Helaniemi, PR Jenny Wihuri, SAR (merepäästeteenistus), Soome	98. Meremuuseum (eksponaat)
49. Saaremaa muuseum (eksponaat)	99. Tallinna Sadam (annetajaeksemplar)
50. Kristi Salmistu, VP2006 navigatsioonitoimikond	100. v-ltn Toomas Peek, VP2006 staabi ülem

Kaitseliit saab taas järje peale

Intervjuu Kaitseliidu ülema major Raivo Lumistega

Tekst: IVAR JÕESAAR, kapten

Major Raivo Lumiste, Eesti Vabariigi president nimetas teid 5. septembril Kaitseliidu ülemaks. Milline on olnud teie senine suhe Kaitseliiduga?

Päris algusaastatel, kui alustasime Eesti kaitsejõudude loomist, oli piisavalt suur segapuder ja raske vahet teha, kust maalt olime kaitseliitlased, kust kaitseväelased. Teenistuse alguspunktiks on ikka Kaitseliit, edasi on minu suhe Kaitseliiduga on olnud tegevuspõhine. Erinevatel juhtimistasanditel kaitseväes olemine on nõudnud sisulist koostööd kas Kaitseliidu maleva või mõne kohaliku kaitseliitlasega. Teenistuskohal Pärnu Üksik-jalaväepataljonis ja Võrus Kuperjanovi Üksik-jalaväepataljonis püüdsime Kaitseliidule eelkõige väljaõppel toeks olla ja ühiselt maleva arenguks vajalikke lahendusi leida. Kaitseliidu seltsielulise poolega on mul vähem kokkupuuteid.

Olite seni 1. jalaväebrigaadi ülem. Kui kaua kulus järelemõtlemisaega, kuni nõustusite vastu võtma Kaitseliidu ülema raske ametikoha?

Ei olegi oluline, kui palju aega kulus nõustumiseks, vaid pigem see, et ohvitseridena – olgu Kaitseliidus või kaitseväes – peame olema alati valmis ja harjunud võtma ning kandma vastutust. Et seda teha, on oluline usaldus ja usk teotahetelisse ja ühtekuuluvasse organisatsiooni. Usk pühendunud ja ausatesse inimestesse ning iseendasse aitab vastutust kanda. See on põhimõtteline alustugi kõigele, mida teeme või tegemata jätame. Sellele eeldusele rajaneb ja järgneb pikemaajalisem sisuline töö, mis tagab tasakaalustatud, järjepideva ja ajakohase arengu.

Kuidas suhtus ametivahetusse teie pere?

Minu perekonna suhtumine ja toetus teenistusega seonduvasse põhineb teadlikkusel. Just seetõttu on see olnud alati valdavalt positiivne ja vajalikul määral aktiivne. Selle teadlikkuse saavutamine ja säilita-

Kaitseliidu ülem major Raivo Lumiste.

mine ei ole olnud kerge. Kaitseväelaste teenistus on tihti nagu seiklus, mis viib teadmatusse, perest ja kodust eemale. Seega küsimusele, kas perekonna roll saab minu edasises teenistuses senisega võrreldes oluliselt muutuda, on vastus ei.

Kuidas hindate arengut, mille Kaitseliit on taasasutamisejärgse 17 aastaga läbi teinud ja milline on teie hinnangul organisatsiooni praegune seis?

Kaitseliit ei ole asi iseeneses. Organisatsioon on üldjoontes arenenud kooskõlas ühiskonna üldiste arengutega. 2000. aastast on Kaitseliidus seatud väga õigeid eesmärgi ja püstitatud õigeid ülesandeid. Hetkehinnang on, et me pole suutnud säilitada järjepidevust asjaajamises, planeerimises ja otsuste elluviimises. Seda on muu hulgas mõjutanud ka tõsiasi, et personalitöö pole suutnud kaitseväge ega Kaitseliidu nii tormakat arengut toetada.

Ülesanded, eesmärgid ja tahe on jätkuvalt olemas. Nüüd on vaja täpsustada, kus keegi oma arenguga asub, millist potentsiaali omame, kuidas selle kokku viime ja kuidas suudame tagada järjepidevuse, et kõik tormakad arengud jõuaksid eesmärgini. Ja kuidas saame kasutada edasijõudmiseks ära ka kõiki uusi mõtteid. Areng on olnud nii kiire, et ta läheb eest ära, enne kui struktuuris kohale seatud inimesed on jõudnud midagi saavutada. Siis aga tulevad juba uus arenguversioon ja protseduur ning selle tagajärjel ongi kaitseliitlane segaduses ja võõrandunud. Nii hakatakse idealiseerima seda vana aega, kui väidetavalt valitsesid selgus ja stabiilsus. Kaitseliitlane käib kohal üksikutel nädalavahetustel ja kui ta iga kord leiab pisut ebaselge ja muutunud olukorra, ei saagi ta enam aru, mida temalt oodatakse.

Ka pole meie kahe riigikaitsega tegeleva struktuuri – Kaitseliidu ja kaitseväge – suundumused olnud päris sünkroniseeritud. Ilmneb, et koostöö on võimaldanud hoopis arengupeatust, mitte aidanud arengule kaasa. On tegutsetud n-õ kastikeste pärast. Kastikesi on püütud sünkroonsena hoida, aga juhtimine käib ikkagi inimeselt protseduurile.

Räägime, et tegutsetud on juba 17 aastat. Aga ajaloole tagasi vaadates näeme, et omal ajal loodi struktuur ja kirjutati põhikirjad-kodukorrad kaheksa aastaga. Olen jõudnud äratundmisele, et on aeg kõik need muutused kirja panna ja hakata selle järgi elama. Kaitseliidus on ju selleks tohutult potentsiaali.

Rasketel aegadel on Kaitseliit suutnud teha asju, milleks riigistruktuuridel pole olnud ressursi. Kuidas motiveerida kaitseliitlasi riigi hüvanguks panustama ajal, mil Eesti majandusel läheb justkui väga hästi?

Selle imerohu otsimisega tegeleb kogu kaitseväge. Ma ei arva, et peame looma motivatsioonisüsteemi, mis võimaldaks inimesi rahaga üles osta. Arvan, et laiem ühiskondlik tunnustatus on päästerõngas – kui suudame avalikkusele näidata, millega tegeleme, ja viia tavakaitseliitlaseni teadmise, et tema tegevust hinnatakse, teda vajatakse ja teda rakendatakse. Peame looma usal-

dusväärse tagasisidesüsteemi, et meil oleksid andmed kaitseliitlastest, kes kindlalt õppustele või eriolukorra lahendamiseks välja tulevad. Nii saame arvestada ressursi.

Veelgi olulisem on aidata kogu Kaitseliidu autoriteediga kaasa, et töoandjad tunnustaksid kaitseliitlaste panust riigi turvatunde loomisel. Selle saavutamine pole pelgalt Kaitseliidu mure, see on nii seadusandlik kui ka ühiskondlik töö. Täna me ei teagi, mis oleks töoandjale stiimuliks, et ta soosiks oma töötajate kuulumist Kaitseliitu.

Üks oluline tõdemus on, et sõjaväelise organisatsioonina tõestame ennast vaid siis, kui meil on ühtekuuluvustunne. Kaitseliidu territoriaalsus ja totaalsus on meie riigikaitse alustugi. Kui kaitseliitlane saab koos oma üksuse meestega head õppust, tekib ühtekuuluvustunne. Või näiteks Pärnus tekkinud fenomen, kus poisid tulevad klasiide kaupa, et teenida kaitseväes ühes väeosas. Kui nüüd need ühe üksuse noorhärnad või kaitseliitlased ka kriisiolukorras tuleksid koos välja oma abi pakkuma, oleksid nad kindlasti väga efektiivsed. Kui sellised laiapõhjalised kollektiivid edasi arenevad ja ühiskonnas oma koha leiavad, mõistavad ka kõrvalseisjad nende vajadust ja neid osatakse paremini kasutada.

Sõjaväelisel juhilt nõutakse otsuste tegemisel kaks astet ülespoole nägemist ja kavatsustest arusaamist. Ka tavakaitseliitlane peaks nägema vähemasti kaks astet ülespoole. Lisaks on iga ülema asi mõelda ka vähemalt kaks astet allapoole, et kuidas tema käsud realiseeruvad. Kui need kokkupuutepunktid on organisatsiooni igal tasandil olemas, on see monoliitne ja toimekas.

Kaua on räägitud vajadusest määratleda iga kaitseliitlaste ülesanded ja ettevalmistus ning kindlustada ta ülesandele vastava varustusega. Kaugele oleme me nende asjade-ga jõudnud?

Peame rääkima Kaitseliidu kahest lähtepunktist. Kaitseliidu malevad on olemuselt territoriaalkaitseüksused. Viimasel ajal on jõupingutused aga keskendunud eksterritoriaalsete ülesannetega operatiivstruktuuride

arendamisele. Kui räägime kaitseliitlastest üldiselt, peab see olema seotud eeskätt territoriaalsete ülesannetega. Kui räägime operatiivstruktuuride ülesannetest, ei puuduta see enam igat kaitseliitlast.

Operatiivstruktuuri iseloomustab selge personaliarvestus, karjääriplaneerimine ja järjepidev jätkusuutlik arendamine, ka nõuab see pikas perspektiivis mõtlemist. See tähendab nii kaitseliitlaste individuaalse varustuse kui ka üksuste varustuse süsteemset alalhoidmist ja asjakohast täiendamist. Operatiivstruktuuri üksused hoitakse tegevuses nende toimimise jälgimise, järjepideva varustamise ja täiendõpetusega. Nende üksustega ei tohiks täna olla sisulisi probleeme, sest ideed on paigas ja üksuste koosseisud on vaid vaja viia õigesse olukorda, n-ö täpsustada laoseis ja viia personaliarvestus vajadusega sünkrooni.

Teine lugu on vahepeal tähelepanu alt kõrvale jäänud territoriaalsete üksustega. Nendel on täita konkreetsed ülesanded oma vastutus-alal. Kuid nad peavad olema seotud operatiivstruktuuride toimimisega, olgu kriisi- või sõjaajal. Et need on n-ö kodukandis tegutsevad üksused, on nende liikmetele esitatavad vanuselised ja tervisenõudedki erinevad operatiivüksuste omadest. Territoriaalüksuste varustamine ja relvastamine erinevateks olukordadeks pole veel selgeks räägitud, sest me pole määratlenud nende struktuuri ja võimekusi.

On arutletud, kust peaks algama kohustuslikkus ja lõppema vabatahtlikkus Kaitseliidus. Eks me kõik ole liitunud Kaitseliiduga vabatahtlikult ning valmis panustama oma aega ja teinekord ka raha oma kodu kaitsmisele. See on seotud eelkõige territoriaalsusega ja toetatud riiklikuse ehk kohustuslikkusega. Laias laastus on mul kujunenud arusaam, et operatiivstruktuuril on väga selge riiklik ülesanne. Seal on kaitseliitlastele pandud selged kohustused ja vabatahtlikkus on piiritletud sooviga täita oma kohustusi parimal viisil. Kohustuslik pool peaks olema tasakaalus vabatahtlikkusega ning Kaitseliit ja riik laiemalt peaksid mõtlema, kuidas seda kompensee-

Kaitseliidu ülem major RAIVO LUMISTE

Sündinud 1. augustil 1969 Pärnus

HARIDUS

1988 – Pärnu Keskkool

1991 – Tallinna Merekool

SÕJALINE HARIDUS

1993 – kaitsejõudude peastaabi nooremohvitseride ettevalmistus- ja täienduskursused

1997 – rahvusvahelised staabiohvitseride kursused Hollandi Kuningriigis

2000 – jalaväehvitseri jätkukursus Ameerika Ühendriikides Fort Benningis

2005 – kindralstaabi ohvitseri kursus Ameerika Ühendriikides Fort Leavenworth'is

TÄIENDÕPE

1996 – kompaniülema kursus Taani Kuningriigis

TEENISTUSKÄIK

1988–1990 – ajateenistus Nõukogude armees

1992–1993 – Kuperjanovi Üksik-jalaväepataljoni õppejao ülem

1993 – Pärnu Üksik-jalaväekompanii õpperühma vanem

1993–1994 – Pärnu Üksik-jalaväekompanii jalaväerühma ülem

1994–1997 – Pärnu Üksik-jalaväekompanii ülem

1997 – Pärnu Üksik-jalaväepataljoni ülema kohusetäitja

1997–2000 – Pärnu Üksik-jalaväepataljoni ülem

2001 – kaitsejõudude peastaabi operatiivosakonna planeerimisjaoskonna strateegilise ja operatiivplaneerimise sektiooni strateegiliste ja operatiivplaanide grupi sektiooniülem, grupiülem

2001–2002 – Kuperjanovi Üksik-jalaväepataljoni ülem

2003 – Balti pataljoni ülem

2003–2006 – 1. jalaväebrigaadi staabiülem

2005–2006 – Iraagi rahvusvaheline korpus, operatsioon Iraagi Vabadus, staabiohvitser

2006 – 1. jalaväebrigaadi ülem

2006–... Kaitseliidu ülem

AUASTMED

1993 – lipnik

1994 – nooremleitnant

1995 – leitnant

1998 – kapten

2001 – major

AUTASUD: Kotkaristi V klassi teenetemärk, Kaitseväge teenetemärk, Kaitseliidu Valgeristi III klassi teenetemärk, Ohvitseri Kuldrist, Rahuoperatsioonide Keskuse teenetemärk, mälestusmedal "10 aastat taastatud kaitseväge", Ameerika Ühendriikide Armees pronkstäht, Ameerika Ühendriikide Lahinguliste Teenete medal, Leedu kaitsejõudude teenetemärk

KEELED: vene, inglise

PEREKOND: abielus, kaks poega

rida. Lahenduse leidmine pole ühe päeva ülesanne.

Kui selle küsimuse lahendamine taandub pelgalt rahalisse kompensatsiooni, astume tõenäoliselt libedale teele, sest ainult rahale mõeldes võib kaduda end ajalooliselt lugematuid kordi tõestanud kaitseliitlik vaim. Samas ei välista ma kompensatsioonide vajadust, sest tõenäoliselt oleme valikute ees, mis seonduvad organisatsiooni suuruse, kaitsevæes ettevalmistatud personali vähesuse ja sellest tuleneva vajadusega panustada järjest enam vabatahtlikele juhtidele.

Maailma ohupilt on muutunud ja üha enam räägitakse vajadusest kaitsta oma kodu kusagil kodust hoopis kaugel. Millised väljakutsed seab osalemine välismissioonidel Kaitseliidu ette?

Kui kuulen sõnapaari Eesti ja NATO, tahan alati selgelt välja öelda: Eesti – see ongi NATO. Oleme täna suure maailma täieõiguslikud liikmed ja kui me 15 aastat tagasi mõtlesime ainult oma väikese kodumaa kaitsele, siis nüüd tuleb ka selles osas arutleda ja tegutseda globaalselt. Jõulisem osalus välismissioonidel sõltub meie valmidusest seal üldse kaasa lüüa. Täna saadame välja üksusi, mis tagavad sõjaväebaasi julgeolekut missioonipiirkonnas. Selle tegevuse jätkudes on oluline, et meie erineva taseme juhid, k.a vabatahtlikud, oleksid valmis mingil hetkel missioonile minema. Bosnia ja Kosovo on selles mõttes head kohad, et näha, tunda ja kogeda, mis on üldse kriisikolle. Olen kindel, et sealt tulles näevad nad ka oma tegevust kodus hoopis teisiti. Ja see juhtide motivatsioon kandub üle ka lihtliikmeile.

Oluline on oskus ära tunda inimeste võimekused. Meie inimeste tugevuseks on universaalsus. Meil on ju liikmeskonnas väga erinevate elualade inimesi. Kriisikolletes on aga vaja nii sõdureid püssiga kui ka sõdureid, kes oskavad toimetada tsiviil-militaarsuhete alal. Sageli on Kaitseliidu vabatahtlikud juhid ka tsiviilelus juhtivail kohtadel. Näiteks kui alustasime 1991. aastal kaitsevæe loomist sisuliselt tühjalt kohalt, oli meile väga oluline kontakti saavutamine ja suhete loomine tsiviilvõimudega. Nüüd on

meil universaalne kogemus selliste suhete loomisel. Me ei oska täna endale aru andagi, kui kasulik on see oskus kriisipiirkondades. Tähtis on sellekohast väljaõpet edasi arendada ja leida kokkupuutepunktid erinevatel missioonidel pakutavate ülesannetega. Kaitseliidul on olemas võimekus jagada oskusteavet ja ideid.

Kuidas suhtuda ideesse, et lahinguüksuste kõrval võiks Kaitseliitu vanematest või tervisekontrolli mitteläbinud meestest moodustada pääste- või ehitusüksusi?

Esmalt peaksime territoriaalsuse põhimõttel analüüsima, milline on vajadus pääste- või pioneerüksuste ettevalmistuseks. Viimaste aastate kriisikogemused on vajadust selliste üksuste järele ju näidanud. Kaitseliidule on tähtis tulla tagasi territoriaalsuse juurde, kaitseliitlaste elukoha ohupildi ja kohalike vajaduste juurde. Meie organisatsioon on kohal kõikjal Eestis ja kogu aeg, nii oleme me esimeseks partneriks teistele struktuuridele, kes on kutsutud eriolukordi lahendama. Kui see on selge, saame luua võimalikke struktuuriüksusi ja koosseise ning siis oleks võimalik planeerida ka väljaõpet ja varustust. Me ei soovi teisi struktuure üle trumbata. Oluline on koostöö. Kuid üksnes oma isikkoosseisu andmisest teiste tegevuste toetamiseks on liialt vähe – oleme võimelised rohkemaks. Meil on tahtmist ja inimeste vabatahtlikkust, meil on kaitseliitlasi, kes on võimelised toime tulema staabiprotseduuridega.

Kaitseliitlased ei ole ühesuguste tervise näitajatega. See, et mehed meditsiinikomisjonist läbi ei saa, ei tähenda veel, et nüüd jäävad ülesanded täitmata. Me ei püüagi saavutada, et kaitseliitlased oleksid kõik ideaalse tervisega. Palju meil selliseid praegu kaitsevækkegi jõuab? Kaitseliit peab toetama kaitsevæe tegevust riigikaitseoperatsioonide alal. Peame andma võimalikult suurt toetust ja õpetama välja arvukalt mehi. Kaitseliit peab olema riigi turvavaip, nagu ütleb kindral Ants Laaneots. Peame tagama riigis julgeoleku kas objektikaitse, isikukaitse või liituvate ülesannetega ja seda ka vastuvõtja riigi toetuse funktsioonides.

Milline tuleb Kaitseliidule aasta 2007?

Kaitseliidu tegevus aastal 2007 on suures osas otsustatud sellega, et tegevusplaanid on koostatud ja eelarve tehtud. Järgmise aasta oluline ettevõtmine saab olema meie 2003. aastast kuni 2008. aastani tehtud arengukava ülevaatamine, saavutatu hindamine ning uute ülesannete ja eesmärkide sõnastamine keskpikaks perioodiks aastani 2013. Meil tuleb saavutada selline võimekus, et suudaksime pidevalt muutustele reageerida ja olla tegevuses järjepidevad. Ükski areng ei kulge vaid tõususuunas. Aeg-ajalt on vaja tagasi pöörduda, vaadata üle, mis on hästi, mis halvasti ning pärast korrigeerimist liikuda edasi üldiselt heakskiidetud eesmärgi poole.

Väljaõppe osas tuleb 2007. aasta väga raske. Peame näitama, et suudame tulla välja nagu sõjaväeline üksus ja teha sellisena parimat tööd, olles niiviisi eeskujuks ka teistele Eesti vormikandjatele. Loodan ka, et saame täpsustatud iga kaitseliitlase ülesanded ja vastutuse lähitudes eelnimetatud territoriaalsuse põhimõtetest.

Minu meelest on erinevate astmete juhtidel oluline mõista, et kõik, mida teeme – olgu need ülesanded operatiiv- või territoriaalstruktuuris –, on omavahel selges ja loogilises seoses. Kui vabatahtlik juht neid seoseid ei näe, on minu ja minu staabi ülesanne neid seoseid näidata. Teha nii, et need oleksid igale kaitseliitlasele arusaadavad. Meil on liiga vähe olnud aega tegelda territoriaalstruktuuriga, sest kogu aeg on läinud operatiivstruktuuridele. 2007. aastal peaksime endale aega võtma ning kõigi kaitseliitlastega – nii vabatahtlike kui ka tegevteenistuses ohvitseridega – koos läbi arutama, kuidas oleme asju seni teinud. Nii saame säilitada järjepidevuse oma tegevuse planeerimisel ja ka muutuste elluviimisel.

Püüan palju ringi käia ja jõuda iga kaitseliitlaseni. Sest Kaitseliit on ühtekuuluv pere ja see eeldab pidevat lävimist. Samas ei saa ma lubada, et kõik head mõtted, mida ma kuulen, leiavad kohe rakendust. Aga luban, et me viime parimad neist oma arengukavasse. **KK!**

Uus viis sõda pidada

Tekst: MIHKEL MUTT

Militaarajaloolastel on praegu ainet mõtlemiseks. Üha sagedamini kuuleb arvamust, et sõjapidamises on toimunud kui mitte revolutsioon, siis igal juhul põhimõtteline uuendus. Kõigepealt leidis see aset Iraagis, seejärel äsjases konfliktis Lõuna-Liibanonis. Mille poolest erineb see varasematest? Seni on üldjuhul võitnud too, kellel on olnud suurem ja paremini varustatud armee. Tähtis on olnud sõjatehnika ja väljaõpe. Võitlustahe muidugi ka. Kahes mainitud konfliktis näib olevat midagi kapitaalselt muutunud. Ameerika algne tohutu üleolek Iraagis on jäänud vaikselt visisema, õigemini muutunud kasutuks. Ning Iisrael ei saavutanud esimest korda oma sõjalist eesmärki (Hezbollah'd otsustavalt nõrgestada). Ometi pole tema sõjalises üleolekus kahtlust.

Kõige üldisemalt iseloomustab uut sõda *sõja ja mittedõja* progresseeruv lõimumine. Muidugi on seda olnud ka varem. Need ajad, mil armeed rivistusid sobivale nurmele, et siis vastastikku mõõtu võtta, lõppesid totaalsõja tekkega Esimeses ilmasõjas. Ka partisanisõda pole kaugeltki uus. Ent praegu on aset leidnud n-ö kvantiteedi üleminek kvaliteediks. On lisandunud kompleksust ja kavalust.

Väike tüübimäärang. Lääs peab islamivõitlejaid teatavasti terroristideks, ise nad peavad end vastupanuvõitlejateks. Viimane on tüpoloogiliselt õigem, kuigi mitte päris täpne. *Resistance* oli nimelt põrandaalune. Islamivõitlus käib nii põranda all kui ka peal, on nii vägivallaline kui ka rahulik. Õõ varjus rünnatakse vastase sõjaväeosi, päeval tegeldakse parlamendipoliitikaga. Nad saadavad teele enesetaputerroriste, samas tegelevad sotsiaalhoolekande, koolide ja turvaprobleemidega. Nad muutuvad nagu kameeleonid. Nende võitlejad võivad tõmmata selga asukohamaa armee vormi, aga võivad selle ka seljast heita, kui nii on hetkel kasulik. Nad provotseerivad vastaspoole ülereageerimist. Kui nende võitlejad paiknevad süstemaatiliselt tsiviilelanikkonna keskel, ei ole võimalik neid seal tabada ükskõik missuguste seniste täpsusrelvadega, ilma et hukkuks ka tsiviilelanikke. Aga see on just see, mida vajatakse propagandasõjaks.

Sest järjest olulisemaks muutub sõja serveerimine välismaailmale. See, mis toimub praktikas, ja see, kuidas

kümned objektiivid kajastavad seda avalikkusele, on muutunud peaaegu võrdselt tähtsaks. Territooriumi valdamine on muutunud teisejärguliseks. Seda asendab ballistika. Hezbollah tulistas Iisraeli territooriumi sealt, kust talle meeldis. Vanas mõistes rindejoon on täielikult ähmastunud. Seda eritlust võib jätkata.

Kuidas ja miks on säärane sõda tekkinud? Eurooplaste, hiljem ameeriklaste domineerimine Lähis-Idas on ikka toetunud sõjalisele jõule. Seda jätkas Euroopa ja Ameerika "sünnitis" Iisrael. Kauga aega, Nasserist Saddamini üritasid kohalikud valitsejad Lääne vastu võidelda nende valitud vahenditega. Aga tavasõjaliselt ei saanud nad vastu (kuigi 1973. aasta oktoobris läks Iisraelil korraks täbaraks). Nüüd on kohalikud juhivad sellisest sõjast loobunud. Tark on ju valida relvad, mis annavad eelise just sinule. Võib muidugi arvata, et seda valikut ei tehtud päris teadlikult, aga igal juhul on see osutunud edukaks ja nüüdsest peale on see teadlik.

Muidugi saavad ka Ameerika ja Iisrael aru, mis värk on. Kui vastane on varustatud rakettide ja juurdepääsuga globaalsetele telekanalitele, ei aita tema vastu traditsioonilised tõrjevahendid. Sellest johtuvad erinevad reageeringud. Kongressi "pistrike" meelet tuleks minna kallale Iraanile, et taastada oma relvade kuulsus. Nimelt on arvata, et vähemalt esialgu vastaks Iraan traditsioonilise sõjaga. Aga kindel on, et pärast tuleks sealt teine Iraak...

Iisrael teeb praegu tugevat kodutööd, analüüsib väga teraselt toimunut. Juudid jätavad oma traditsioonilise armee alles, aga tegelevad samal ajal uute võimaluste otsingutega. Käivad kuulujutud uutest jälgimismehhanismidest, mis lubaksid vastase võitlejaid ja tema relvi ka rahva hulgas nii ära tunda, et asjaosalisel endal sellest aimu pole. Räägitakse kaugjuhtimisega sõdurrobotitest, senitundmatutest nanotehnoloogial põhinevatest meetoditest jne.

Sõda muutub. Öeldakse, et pärast *Blitzkriegi* läinud sajandi 30. aastate lõpus ja aatomipommi kümmekond aastat hiljem on toimunud suurim sõjaline uuendus. Eeskätt on see sobiv Lähis-Idale ja araablastele. Ent sellest võivad teha järelduse kõik, kel on mingigi oht oma maa pinnal ülekaaluka vastasega silmitsi seista. **KK!**

Nõnda sõdis Kaitseliidu 9. maakaitsepataljon Kevadtormil 2006

Järjekordne õppus Kevadtorm andis Kaitseliidu allüksustele hinnatava kogemuse, kuidas sõdida koostöös teiste üksustega.

Tekst: KUIDO KÜLM, nooremleitnant

Kui Kaitseliidu õppused seisnevad parimal juhul rühmasuure üksusena “põlla pääl” ringi lippamises, siis suurõppus annab hoopis teistsuguse kogemuse. Õpivad siit eelkõige allüksuste ülemad ja oluline rõhk on erinevate üksuste koostööl. Mõnigi ülem lahkub õppuselt n-õ parema peakujuga, st tunduvalt targemana. Enam ei teki küsimust, et “miks ma pean selle lisaks antud tulejuhtimisvõrgu Harrise raadiojaama sisse lülitama, kui mul on palju mõnusam kõik jutud ühe telefonitoruga ära ajada”.

TEGEVUS 21.–23. MAINI

Enne, kui Kaitseliidu üksused Torma lähedusse laagrisse jõudsid, oli maakaitsepataljoni staap juba päevi tegevuses olnud. Saabusin vabatahtlikuna õppusele pühapäeval, 21. mail. Staap oli ennast selleks ajaks sisse seadnud, esimesed eelkäsed olid ka juba tehtud. Brigaadist oli saabunud operatsiooni eelkäsk ja et ülejäänud staabi vabatahtlike meeskond pidi kohale jõudma esmaspäeval, tegelesin kaardil maastiku ja ülesande analüüsiga.

Brigaadi poolt 9. maakaitsepataljonile pandud põhiülesanne kõlas: “Kanaliseerida vastane EA KOER, et 21.JVP saaks sooritada vasturünnaku mööda suundasid RAUD1 ja RAUD2.” Brigaad plaanis seega klassikalist “liikuvkaitse” manöövrit, mille käigus oli kavatsus kanaliseerida vastase rünnak meile sobivasse piirkonda (kallaletungialale (EA, *engagement area*) KOER), et ta seejärel 21. jalaväepataljoni vasturünnakuga suun-

dadest RAUD1 ja RAUD2 hävitada (kaardil on piirkonnad, suunad ja jooned näidatud ligilähedaselt).

Et järjekordselt oli segadus reservõppekogunemisele kutsumisega, jäi paljudel vabatahtlikel, kes soovisid “mitteoperatiivstruktuurijärgselt” õppusel osaleda, seekordne õppus vahele, kuigi ka neid oleks seal hädasti vaja läinud.

Lahinguülesanne: kanaliseerida vastane EA KOER, et 21.JVP saaks sooritada vasturünnaku mööda suundasid RAUD1 ja RAUD2.

(KZ, *kill zone*, st koht, kus vanelane maha lüüakse) TIIGER.

Meie naabriteks olid idas virtuaalne 12. jalaväepataljon, läänes vasturünnaku ülesandega reaalne 21. jalaväepataljon, lõunas Ulvi piirkonnas oli meid valmis toetama 21. jalaväepataljoni A-kompanii, ülejäänud suundades virtuaalüksused. Brigaadi luure tegutses pataljonist kirdes.

Käiku läinud plaani järgi oli lahingukontseptsioon viivitada vastast üks kompanii ees, kaks taga kontrolljooneni (KJ) SIIM, pärast seda kanaliseerida ta kallaletungialale KOER, kusjuures üks kompanii hoiab positsioone piirkonnas ROHELINE ja teine positsioone piirkonnas KOLLANE. Vastane oli vaja lasta mööda 21. maanteed (lõigus Avinurme-Ulvi) kallaletungialale KOER ja blokeerida tema edasiliikumine piirkonnas ORANŽ ehk luua võimalus 21. jalaväepataljoni vasturünnakuks.

Tegevus oli ette nähtud neljas etapis. Viivitamisülesande sai endale C-kompanii, keda tugevdasime Võru ja Harju võitlusgrupiga. Nad pidid samas hakkama ka ette valmistama tõkesta-

mist piirkonnas ORANŽ. Viivitamise peaarõhk oli Avinurmest lõuna poole jääval alal. B-kompanii sai endale kanaliseerimise ettevalmistamiseks piirkonna ROHELINE ja A-kompanii piirkonna KOLLANE. Pärast viivitamist pidi C-kompanii asuma kaitsele piirkonnas ORANŽ, andes eelnevalt ära võitlusgrupid A- ja B-kompanii tugevduseks. Alutaguse võitlusgrupp anti brigaadi tankitõrjerühma (TTR) alluvusse tankitõrje raketihaitjate Milan kaitseks.

Kui see plaan brigaadiülemale ette kanti, öeldi tunnustavalt, et oleme ülesandest korralikult aru saanud. Kõik paistis kena, kuni brigaadis jõuti 9. maakaitsepataljoni üksuste suuruste teadasaamiseni, mille peale korduvalt sügavalt ohati ja tõdeti, et selle 300 mehega ei vea me ülesannet kohe kuidagi välja. Sellest tulenevalt saime brigaadist pidevalt plaanide täpsustusi, mis tegi kompaniiülematele juhtimise tülikamaks.

Kuni 23. mai hommikuni saime brigaadist lisajuhtnõore, piirkonda ORANŽ anti toetuseks brigaadi lahinguteenindustoetuskompanii (LTT) 12,7 mm raskekuulipildujate rühm ja 21. jalaväepataljoni A-kompanii pidi juba aegsasti osa rühmi piirkonda ORANŽ ette tooma. Rünnakust suunalt RAUD2 brigaad loobus. C-kompanii viivitamisülesande põhiorõhk suunati jõudude nappuse tõttu vastase jälgimisele

MAAKAITSEPATALJONI TEGEVUSE ETAPID KEVADTORMIL

1. etapp - ettevalmistus
2. etapp - vastase viivitamine joonest faasijoonest ALBERT kuni jooneni kontrolljooneni SIIM
3. etapp - vastase kanaliseerimine ja blokeerimine
4. etapp - käsu peale kaitsele asumine piirkonnas PUNANE1 (Ulvi)

ja häirimisele. Blokeerimisülesanne piirkonnas ORANŽ tühistati, kuid brigaadis peetud sõjamängus mängisime selle ikkagi läbi ja meie piirkonda ORANŽ planeeritud üksused said juhised olla valmis igasuguseks koostööks ja tegevuse koordineerimiseks appi saabuvate jõududega.

23. mail kell 16 kooskõlastati kompaniide pioneeritööd brigaadi "poolvirtuaalse" pioneeripataljoni-ga (jällegi asi, mida saab teha ainult Kevadtormil).

TEGEVUS 24. MAIL

Operatsiooni Terasmalakas lahingutegevus algas 24. mail hommikul kell 4.30 C-kompanii vastutuspiirkonnas Kopro talu silla (ruudus 942 399) õhkimisega. H-hetkeks määras brigaadiülem kell 3.30 24. mail 2006 (NATO kirjapildis 033024MAI06), mis tähendas, et meil tuli lähtuvalt brigaadi käsust vastu pidada faasijooneni (FJ) ANTS H+36 tundi.

Esimesena asus tegevusse võitlusgrupp Harju, pidades ruudus 943 374 vastasega maha lahingu. Vastane lähenes idast jalaväeüksustega mööda C-kompanii vastutusala lõunapiiri Avinurmest lõunas ja liikus meiega pidavalt lahingukontaktis olles lääne poole. Hommikul kella 7ks olid nad jõudnud 162. maanteeni, kus pidasid C-kompanii 3. rühmaga kell 6.55 ja 7.50 maha lahingud. Sõnaga, vastase katsed läheneda Avinurmele lõunast tõkestas C-kompanii edukalt.

Näha oli, et vastane üritab imbuda piirkonnani ORANŽ idast mööda metsi ja sihti ning murda läbi metsa. Kell 8.30 täheldati ka vastase rühmasuuruse üksuse liikumist B-kompanii ees. Luurerühma luuremeeskond saadeti otsima vastast mööda 172. maanteed ja see avastaski ruudus 925 344 vastase kahe rühma suuruse üksuse liikumas ida suunas. A-kompaniid hoiatati, et vastane liigub nende tagala- ja staabiüksuse poole. Vastase jälgimiseks üritati brigaadist õhku tõsta ka mehitamata luurelennuk ehk UAV (*Unmanned Aerial Vehicle*),

aga halbade ilmas-tikuolude tõttu see ebaõnnestus.

Kell 9.55 tuli luuresektsoonist ettekanne vastase kahe rühma suuruse üksuse tõenäolisest olemasolus ruudus 91 33 ja neid hakati ka innukalt otsima. See lõuna poolt tulek oli pataljoni staabis ka ette nähtud ning piirkonnas ORANŽ asuvale reservile oli ülesandeks tehtud vastase tõkestamine ka niisuguse liikumise korral.

Et meil nappis inimesi, tuli isegi kokad lahingusse kaasata. Pataljoni tagalasse sai antud korraldus moodustada võitlusgrupp Kuum Hernes ja saata see appi piirkonda ORANŽ. Kella 10 paiku valitses meie vastutusalas vaikus, brigadiülem oli koos sõjaväepolitsei (SP) üksusega saabunud pataljoni staapi ja et mitte lasta initsiatiivi käest, sai võitlusgrupp Võru ülesande luurata vaenlast piirkonna ROHELINE ees põhja pool 21. maanteed ja A-kompanii otsida vaenlast oma vastutusala idaservas.

Kuna reserv piirkonnas ORANŽ hindas, et peab vastase läbiimbumisele vastu ainult koos täienduseks saadava brigaadi SP-rühmaga, lähetati see SP-rühm ka teele.

B-kompanii avastas vastase luuremeeskonna liikumise Kõveriku ristist lõuna suunas kell 11.16 ja vastase luurejagu avastati kell 10.15 juba piirkonnas ORANŽ asuva Kolli talu (ruudus 904 340) juures, kuhu sõdivale reservile saadeti viivitamatult appi võitlusgrupp Kuum Hernes. Kella 10.35ks oli see vastase luureüksus piirkonnast ORANŽ minema peletatud, kuid meie hulgas oli kaks sõbralikust tulest tabatud haavatut.

Et C-kompanii oli pataljoni õnnetuseks pärast Kopro talu silla õhkimist oma 1. rühma Avinurme asula eest ära toonud (hindamatu kogemus

Kevadtormi 2006 tegevuskäik kaardil.

staabile täpsete juhiste väljatöötamiseks), loeti Avinurme asula sissepääsud vastase poolt kontrollitavaks ja luurele saadetud võitlusgrupp Võru teatas kell 13.07 ka vastase üheksa soomuki (kompaniisuurune üksus) asumisest Avinurme-Kõveriku maanteel.

Vastast hakati kohe tümitama pataljoni tellitud suurtükiväegrupi (STVG) relvade tulega. Kell 11.10 ja 11.30 andis vastane miinipildujatuld B-kompanii positsioonidele, kuid viimane tuli polnud täpne. B-kompanii pidas piirkonnas ROHELINE vastase rünnakule pataljonist tuletoetust saades vastu, kuid oli sunnitud kell 13.20 alanud vastase 120 mm miinipildujatule tõttu küsima taandumisluba, selle saabudes (kell 13.55) oli temast alles jäänud 50% ja taandumise lõpuks ainult tankitõrjekahuri meeskond.

A-kompanii positsioonidel oli samal ajal täiesti rahulik. Kõigil B-kompanii liikmetel olid päeva lõpuks "kiivrid peast ära" ja "administratiivsõit" viis nad piirkonnast ROHELINE minema. "Kiivrid peast ära" tähendas seda, et mehed on surma saanud ja lihtsalt liiguvad ilma sõjategevuses osalemata uutesse kohtadesse.

LAHINGUTEGEVUS ÄGENEB

Järgnevat pärastlõunast tegevust iseloomustab läbitunginud vasta-

se meeletu materdamine mööda 21. maanteed Kõveriku ristist kuni Sibriku taluni brigaadi suurtükiväe-grupi (STVG) ja meie pataljoni virtuaalse 120 mm miinipildujapatarei poolt. Et adekvaatset reaajajas infot kaugtule efektiivsusest ei saadud (asi, mida tulevikus tublisti harjutada tuleb), selguvad need segadused, mis tekkisid 9. maakaitsepataljonil kaugtule efektiivsusega, ilmselt alles vahekohtunike Valhallas. Näiteks 24. mail sai oma paarkümmend korda STVG-lt tellitud ohjeldamatus koguses (kokku 400 mürsku) tuletoetust 155 mm haubitsatest, aga kõik need paugud kadusid kui mutiauku. Ainuüksi Kõveriku ristist läbi tulnud vastase pihta "tulistati" oma 200 STVG mürsku.

Näiteks avastas meie staabikompanii luurerühm Sibriku talu juurest vastase luuremeeskonna ja taandus ning sinna sai kohe tellitud ka STVG tulelööki. Aga alles siis, kui vahekohtunik sellest staabi juures pooljuhuslikult kuulis, võttis ta telefoni taskust ja pärast kõne lõppu võis vastane selle luuremeeskonna maha kanda. Järgmisel aastal on seega kindlasti vaja avalikustada vahekohtunike tulemõju tabelid juba enne õppuse algust.

A-kompaniile antud ülesandeid koordineerida täpsemat tulejuhtimist Kõveriku ristis ja sooritada sin-

na luurerünnak ei õnnestunud täita, sest nad olid õnnetuseks jõudnud enda ees oleva piirkonna just mineerida ja ülesande täitmine venis.

Kell 17.24 teatati vastase kahe kompanii suuruse kolonni lahkumisest Avinurmest. Selle lahkuva üksuse materdamiseks jõudsimel tellida ka STVG kobartule (48 mürsuga).

Sellega oli 24. mai lahingtegevus lõppenud. Kuhu haihtus Avinurmest lõunas olnud vastane, jäigi luurele sel päeval saladuseks.

Kiivrid peast ära tähendas, et mehed olid surma saanud.

Õhtul kella 20ks oli staabis valminud järgmise päeva täpsustatud lahinguplaan, mis kell 20.30 piirkonnas ORANŽ kompaniiülematele ka ette kanti. Kompaniiülemad said ka täiendava koolituse viitepunktide kasutamise osas. Sõjamängu reeglite järgi taastusid südaööl ka inimkaotused.

ETTEVALMISTUSED 25. MAIKS

Järgmise päeva lahinguplaan sisuliselt ei muutunud. Kuna brigadist oli juba varem antud juhiseid, et vastase rünnakut on oodata eelkõige piirkonnas ROHELINE, sai vastase kanaliseerimise ülesande piirkonnas ROHELINE endale C-kompanii kui meie kõige suurem kompanii, keda tugevdati ka ühe B-kompanii rühmaga. Brigaadis olime saanud kooskõlastuse, et ka

21. jalaväepataljoni tankitõrjevõimekusega staabikompanii rühm tuleb vajadusel piirkonda ROHELINE appi. Kompaniiülemad said siit kogemuse, kuidas sooritada jõudude väljavahetamist ja positsioonide tulekaartide ülevõtmist.

Nagu plaanitud, sai A-kompanii endale tugevduseks Harju võitlusgruppi, tema ülesanne piirkonnas KOLLANE jäi samaks ning võitlusgrupp Võru saadeti lisaks võitlusgrupile Alutaguse julgestama brigaadi tankitõrjerühma tegevust tupaalal TIIGER.

Seniste kogemuste põhjal kasutas vastane sellist tehnikat, et nende luuremeeskonnad hävitasid piirkonnas olevad Milani meeskonnad ja alles seejärel tulid sisse soomused. Piirkonnas ORANŽ jäi vastase blokeerimine koos toetavate LTT-kuulipildujatega B-kompaniile, lisaks oli neil ülesanne olla valmis koordineerima ka igasugust saabuda võivat toetust.

Võitlusgrupp Kuum Hernes sõitis õhtul tagasi ülesandega hommikul taas reservis kohal olla. Õhtul 9. maakaitsepataljoni staabist läbi astunud õppuse peavahekohtunik hindas meie jõudude asetuseks kaks kolmandikku ees piirkondades ROHELINE ja KOLLANE ning kolmandik taga piirkondades ORANŽ ja TIIGER ning andis soovitusi piirkonna ORANŽ tugevdamiseks. Lisa aga polnud meil võtta. Brigaad tõi öösel piirkonna ORANŽ toetuseks kohale osa oma 21. jalaväepataljoni A-kompaniist.

Klaarisime segadust ka kaugtule laskemoonakulu osas, olime oma arvutuste järgi kolmandiku meile ettenähtud normist ära kulutanud, tulemõjude mõõtühikud aga polnud meil ja vahekohtunikel sünkroonis. Vahekohtunikud arvestasid tulelöökidega (ühelt 120 mm relvast kaheksa lasku), meie aga kasutasime laskmiskordasid. Minnes üle tulelöökidega arvestamisele, saime aga brigadist laskemoona kulutamise osas piirangu (seega pöörati senine arvestus pea peale). Virtuaalse miinipildujapatarei moonakulu oli 24. mail olnud 0,6 lahingukomplekti. Seega oli tagasiside kaugtule efek-

Maakaitsepataljoni staabi liikmeid värskendasid vahe-tult enne üksuste kohalejõudmist instruktorite abiga oma juhtimis- ja staabitöö teadmisi.

tiivsusest segane ja järgmisel päeval lülitasime end vaistlikult minimaalse vajaliku peale, st tellisime 25. mail STVG tuld ainult kaks korda (kokku 28 mürsku). Seegi on asi, mis tuleks järgmise õppuse planeerijatel uuesti läbi töötada.

TEGEVUS 25. MAIL

25. mai lahingutegevus algas kell 6.42 vastase luurejao avastamisega piirkonna ROHELINE ees, mida hoidis nüüd tugevdatud C-kompanii. Kell 6.57 täheldati samas juba vastase rühmasuurust üksust ja kella 7.20 paiku alanud esimese rünnaku lõi C-kompanii koos pataljoni tuletoetusega tagasi. Kell 7.21 oli vastase luuremeeskonnaga kokkupõrge ka A-kompaniil. See oli ka A-kompanii ainuke kontakt vastasega sel päeval.

Kell 7.39 hakkas vastane C-kompanii paremat tiiba miinipildujatulega materdama ja asus seejärel C-kompanii tiibamisele mööda Sibriku-Tagavälja maanteed, kus C-kompaniil olid vastas tankitõrjekahuri meeskond ja 4. rühm. C-kompanii kaotused olid ülisuured, isikkooseltsust jäi alles ca 25%, ent piirkonnas ROHELINE pidas vastu.

Luurerühm otsis samal ajal vastast A-kompanii paremalt tiivalt, kuhu eelmisel päeval oli üks vastase kompanii “ära kaotatud”, kuid seal oli 25. mail kogu päev rahulik.

Kell 9.27 saatis brigaad osa oma varem kohale toodud 21. jalaväepataljoni A-kompaniist piirkonna ORANŽ taha uutele positsioonidele ülesandega vasturünnaku toetamiseks. Piirkonnast PUNANE1 oli teele lähetatud ka ülejäänud osa 21. jalaväepataljoni A-kompaniist. Kallaletungialale KOER jõudis vastane kell 9.10 ja piirkonna ORANŽ ees nähti tema luuret kell 10. Kell 10.13 oli Määra talu juures kohal juba terve vastase soomustatud kompanii, samaks ajaks tellis B-kompanii ruutu 8960 3500 ka 12 STVG mürsku. Kontrolljoon MANGO ületati kell 10.30. Kell 10.44 oli vastane Lepiksaare talu juures.

Liikuvkaitse manööver, mida brigaad kavatses, oli “käima läinud”, edaspidi pöörasime staabis rõhu piirkonnale ORANŽ. C-kompanii oli selleks ajaks raadioside “levist maas”, meie hinnangul oli neid piirkonnas ROHELINE jäänud alles vaid rühma jagu.

Kell 11.51 toetasime 16 STVG mürsuga võitlusgruppi Kuum Hernes ruudus 9020 3600. Kell 13.36 oli vastane murdnud Tagametsa taluni ja tungis seal 21. maantee suunas. B-kompanii kaotused olid umbes 50% ja üksuse ülem oli saanud vahekohtunik Hannes Vörno sõnul miini “otse südamesse”. (See meie kompaniide järjestikune “kastiajamine” õppusel annab loodetavasti mõtlemisainet mitmetele struktuuridele nii relvastuse, varustuse kui ka väljaõppe seisukohalt.)

Pataljoni tuletoetusohvitseri sõnul oli 25. mail probleemiks see, et “kellel oli juurdepääs tuletellimise raadiovõrgule, sellel polnud vaenlast ja kellel oli vaenlane, sellel polnud võimalust kasutada tuletellimise sidevõrku”. Korduvalt saime brigaadist pähe, kui üritasime tellida tuld muude sidevõrkude kaudu.

Kell 12.19 jõudis vastane ka tapaalale TIIGER. Tekkinud infomüra tõttu arvasime staabis, et tegu on kindlasti soomukitega. Sellest oli tingitud ka kerge hämmeldus, miks nad miinipildujatuld tellivad, kui lahinguplaanide järgi oli vastane otse TTR Milanite ees ja pidanuks juba ammu hävitatud soomukitest ette kandma. Hilisemal kokkuvõtete tegemisel saime võitlusgrupi Võru ülemalt täpsustuse, et tegu oli siiski ainult jalaväega, seega läksid TTR Milanite meeskondadele toetuseks antud võitlusgrupid asja ette.

Kell 14.06 saime tapaalalt TIIGER ka viimase teate vastasest Keskküla talu juures. Faasijooneni ANTS jäi veel kõigest kilomeeter. Samal ajal sai ka A-kompanii käsu tõmbuda mööda 172. maanteed tagasi ja minna appi piirkonda ORANŽ.

JALAVÄEBRIGAADI VASTUPEALETUNG

21. jalaväepataljoni pealetung suunal RAUD1 algas kell 10.37. Pealetungi käigust saime aimu kaugtule keelujoone RFL (*restricted fire line*) nihkumise järgi ida suunas. Kell 12.50 oli see Sibriku-Leebeni-Alekere maanteel, kell 13.33 aga piirati brigaadist kaugtuld kontrolljoone SIIM ja faasijooone ANTS vahel kuni maanteeni nr 21.

Kella poole kolmeks oli õppuse lahingutegevuse osa lõppenud. Pataljoni koondumisalal tehtud päevakokkuvõttel saadi allüksuste ülematelt ülevaade õppusest. Pataljoniülema viimased juhtnõõrid puudutasid isikkoosseisu ergutamist, auastmete kõrgendamist ja suhtumist joomarlusse.

MOTIVATSIOONIST

Alutaguse võitlusgrupp vaenlast ei näinudki. Kolmpäeval, 24. mail vastane nendeni ei jõudnud, neljapäeval möödus neist vasakult ja sattus tapaalal TIIGER kontakti hoopis võitlusgrupiga Võru. Nagu Alutaguse võitlusgrupi ülem ette kandis, harjutasid nad kogu aja koos tankitõrjerühmaga tegevust vaenlase erinevate tegevuskäikude korral ja said samas ülevaate ka tankitõrjajate relvast – Milanist. Ehk seega kaks päeva treeningut, kuidas julgustada TT-rühma Milaneid. Õppus kukkus neile seekord lihtsalt nii välja. Räägitakse, et tegelik sõjategevus ongi 90% ootamist ja 10% sõdimist.

Sellise “molutamise” kohta on pärast mitmeti arvamust avaldatud. Kui Kaitseliidu nädalavahetuseõppus on kaks päeva hirmsat rabelemist, siis Kevadtorm on suhteliselt reaalne sõjategevus. Sellisse “lõpulahingusse”, nagu neid on “peetud” varasematel Kevadtormidel, kus eelviimasel õppuse päeval ülejäänud adrenaliin ja laskemoon omavahel välja valatakse, sel aastal ei “satatudki”, kuigi arutati, mida teha nende üksustega, kes sõdida ei saanudki. “Sõda” oli lihtsalt seekord selline. **KK!**

Alkohol röövib elusid ka varjatult

Kuhu kaovad Eesti mehed alates 25. eluaastast?

Tekst: MARI JÄRVELAID,
meditsiinidoktor, Eesti Tervisekaitse Seltsi president

Kes on vastutav alkoholi tarvitamisega seotud probleemide lahendamise eest ja kes on vastutav alkoholijoobes tehtud kahjude eest, sõltub suuresti sellest, kas pidada alkoholismi haiguseks või mitte. Probleem on ühiskonnas aga enam kui tõsine. Lisaks sellele, et Eestis on 62% meeste ja 56% naiste vigastussurmades seotud alkoholiga (nt Rootsis on vastavad näitajad vaid 7% ja 5%), soodustab alkoholi liigtarvitamine haigestumist enam kui 60 tõvesse.

ALKOHOLISM – HAIGUS VÕI ENESELE TEKITATUD PAHE?

Liigagi suure osa Eesti täiskasvanud elanike tervisliku seisundi kirjeldamisel leiab vastavusi 10. rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni järgi alkoholi tarvitamisest tingitud sõltuvussündroomile. Alates 25. eluaastast hakatakse surema kroonilisest alkoholipruukimisest tingitud maksakahjustuste tõttu, oluliselt on kasvanud haigestumine muudessegi tõbedesse, mida alkohol soodustab. Alkoholil on nimelt oma osa vähemalt 60 haiguse tekkes, kuigi sellest on seni paraku vähe räägitud.

Viimasel aastakümnel on levinud õigustus, et mõõdukates kogustes alkohol tugevdab tervist ja pokaal veini kuulub kindlalt iga enesest lugupidava inimese päevamenüüsse.

Kas mõõdukas alkoholi tarvitamine tõesti tugevdab tervist? Tihti väidetakse, et mõõdukad alkoholitarvitajad on tervemad kui karsklased. Kui vaadata aga uuringuid, mille põhjal on tehtud selline järeldus, selgub, et arvestamata on jäetud tõsiasi, et paljud uuritavatest on "sunniviisilised" karsklased – karsklaseks on nad hakanud hiljuti ja seetõttu, et tervis ei luba enam juua. Nii on mõõdukas alkoholitarbimine pigem vaid sümptom, et tervis on veel nii hea, et saab viina võtta.

Alkohol on mürk ja selle toime organismile sõltub nagu iga teise mürgi puhul tarvitatud kogusest. Rakkudele ei

meeldi etanool, sest see tekitab nendes hapnikupuudust – raku enda tarbeks mõeldud hapnik kulutatakse etanooli lagundamisele. Hapnikupuudus ergutab uute veresoonte kasvu, et rahuldada suurenenud hapnikuvajadust. Ja nii on neil inimestel, kellel on päriolik eelsoodumus mis iganes kasvaja tekkeks, alkohol kasvivate arengu soodustajaks just selle rakkudes hapnikupuudust tekitava toime tõttu.

Lisaks sellele on alati tegemist ägeda mürgitusseisundiga, mille raskus sõltub nii organismi üldisest tervisest kui manustatud alkoholi kogusest. Inimloomusele on omane, et isegi siis, kui tervis on juba käest ära, otsitakse kurja põhjust kõigest muust, aga mitte alkoholi toimest organismile.

ALKOHOLIST SÕLTUVUS ON SÜNDROOM

Diagnostikajuhised lubavad arstil sõltuvust kindlalt diagnoosida, kui eelneva aasta jooksul on isikul esinenud kolm või enam järgmist sümptomit:

- tugev tung või sundmõte tarvitada alkoholi;
- võimetus kontrollida alkoholi tarvitamise ajal oma käitumist, tarvitamise kestvust ja joodava alkoholi hulka;
- alkoholi tarvitamise lõpetamisel või vähendamisel tekib võõrutusseisund;
- tolerantsuse teke, mis väljendub selles, et joobe saamiseks on vajalik suurem alkoholikogus ja ollakse võimeline tarvitama selliseid ööpäevaannuseid, mis on piisavad mittetolerantsete isikute invaliidistamiseks või surmamiseks;
- suurenenud on ajahulk, mis kulub alkoholi tarvitamisele ja selle toimest toibumisele;
- alkoholi tarvitamise jätkamine vaatamata ilmsetele tervist ja suhteid kahjustavatele tagajärgedele.

Loe läbi alkoholist sõltuvuse diagnoosimise kriteeriumid ja mõtle, kas oskad kontrollida oma alkoholitarbimist nii, et oleks välditud alkoholisõltluse kriteeriumidele vastavus.

Tabel 1

REGISTREERITUD ESMASTE HÜPERTOONIA TÕVE HAIGUSJUHTUDE ARV MEESTEL ALATES 15. ELUAASTAST TERVISHOUIASUTUSSE PÖÖRDUMISTE ALUSEL

Aasta	KOKKU	15-19-aastased	20-24-aastased	25-34-aastased	35-44-aastased	45-54-aastased	55-64-aastased	65-74-aastased
2000	5332	185	212	634	945	1226	1165	771
2001	6302	171	187	616	1033	1493	1589	950
2002	8672	241	286	807	1376	2055	1878	1467

Allikas: Sotsiaalministeeriumi kodulehekülg (<http://www.sm.ee>).

Üks haigustest, mis on otseselt seotud alkoholiga, on kõrgevererõhktõbi. Vererõhu kõrgenemine (hüpertoonia) kaasneb inimese etanooli tarvitamisega iga kord ja seda annussõltuvalt. Regulaarsetel alkoholi tarvitajatel kujuneb välja kõrgevererõhktõbi. Kui aga vähendada alkoholiannuseid, alaneb proportsionaalselt ka vererõhk.

Eestis on viimastel aastatel kiiresti sagenenud kõrgevererõhktõppe haigestumine. Kui suures osas on see seotud alkoholi tarvitamisega, pole seni uuritud. Kuid igapähele meist, kel vererõhk on kõrgem normaalsest (130/80 mmHg), tasuks seda teada ja arvestada.

KAS ALKOHOLISM ON HAIGUS?

Kui alkoholism on haigus, siis on seda ka suitsetamine ja liigsöömine. Neid hädasid ei esine siis, kui pole tubakat ega liigset toitu. Ka alkoholism saab tekkida vaid siis, kui on võimalus alkoholi tarvitada. Esmakordselt on alkoholismi kui haigust käsitlenud ameeriklasest arst Benjamin Rush 18. sajandil.

Kui tegemist on haigusega, siis võiks väita, et:

- alkohoolikuid ei tohi süüdistada ega karistada selle eest, mida nad seoses alkoholi liig- ja kuritarvitamisega endale ja teistele põhjustavad;
- alkohoolikud võivad end pidada haigeks ja nendele peavad laienema kõik haigeks olemisega seotud privileegid;
- arstid peavad alkohoolikuid võtma kui patsiente ja neid ravima;
- alkohoolikutele peavad olema kättesaadavad ravi-teenused, võimalused haiguse varajaseks avastamiseks ja järelraviks;
- ühiskond peab aktsepteerima regulaarselt alkoholi liig- ja kuritarvitajate erivajadusi ning aitama neid igapäevaelu nõudmistega toime tulla (nõustajad, abistajad jms).

Olles nõus sellega, et alkoholism on haigus, paneme kohustuse ja vastutuse alkohoolikute heaolu ja tervise eest arstidele. Teistele jääb siis arstlikku tegevust toetav roll. Ülesandeks jääb tõhusamate ravimeetodite ja ravimite väljatöötamine, paremate eriarstide ettevalmistamine ja ravi kättesaadavuse tagamine.

Ameerika Arstiteaduse Ühing aktsepteeris 1956. aastal alkoholismi kui haiguse kontseptsiooni, olles siiski võimatu selgitama alkoholismi kui seisundi päritolu. Samas on palju teisigi haigusi, mille tekkepõhjustest puudub seniajani selge teadmine.

Tänases Eestis pole me enam nõus sellega, et peame vastutama teiste inimeste alkoholi tarbimisega kaasnevate probleemide eest. Kuidas panna aga oma tegevust kontrollima ja kahjulikke tagajärgi ennetama iga üksikisik, selleni pole me veel jõudnud.

Ei aita ka teadmine, et vanuses 11–12 eluaastat on alkohol tervisele eriti ohtlik. See aga on vanus, mil Eestis

hakatakse alkohoolseid jooke tarvitama. Kui seda selles eas väga hasartselt teha, kujuneb eluea pikkuseks sageli vaid 25 eluaastat ja ka kõige kõrgtasemelisem meditsiin on abitu neid noori aitama. Viimastel aastatel on surmaregistris andmed nii 22-aastase naise kui ka mitme 25-aastase mehe alkoholi kroonilisest toimest organismile põhjustatud surma kohta.

Alkoholil on oma osa vähemalt 60 haiguse tekkes, kuigi sellest on seni vähe räägitud.

Alkoholi liig- ja kuritarvitamine ei too kaasa mitte ainult 60 erinevasse haigusesse haigestumise riski suurenemist, vaid see on otseselt seotud ühiskonna turvalisusega. Joovet tekitava etanooliga saab pärssida kesknärvisüsteemi kuni narkoosiseisundini (millele võib mõistagi järgneda surm). Juba narkoosieelses seisundis on inimese reaktsioonid ja käitumine suuresti kontrolli alt väljas. Liiklusvahendite juhtimisel, suhtlemisel ja ka suhtumises iseendasse on olulised muutused võrreldes alkoholi mittetarvitaja kesknärvisüsteemi funktsioneerimisega. Üldteada on joores ja joores väljatulemise perioodil liikuvate mehhanismidega töötamisega seotud riskid.

Erakorralise meditsiini osakondadesse pöördunute hulgas teostatud uuring näitas, et isegi kehalisele tervisele ohutu etanoolikoguse ehk üks pokaali veini joomise järgse kuue tunni jooksul püsis oluliselt kõrgem risk end vigastada (kukkuda redelilt, lõigata kätte, põletada end jms). Üks pokaal veini suurendas kuueks järgneva tunniks kolm korda võimalust sattuda vigastusega erakorralise meditsiini osakonda.

ALKOHOLISMI TÜÜBID

Alfa: Alkoholi tarvitatakse psühholoogilise sõltuvuse tõttu, sest see suudab vaigistada kehalist või psüühilist valu, kuid ei kaotata kontrolli ja ollakse võimelised joomist katkestama, ei rikuta isiklike suhteid ja alkoholi tarvitamine ei progresseeru raskekujuliseks alkoholismiks. Alfa-tüüpi alkohoolikuid kutsutakse ka "probleemiga joojad".

Beeta: Joomine viib maksatsirroosi või polüneuropaatiat, kuid ei esine kehalist ega psühholoogilist sõltuvust. Juuakse palju, see on seotud sotsiaalsete tavade ja sellega kaasneb sageli halb toitumus. Ärajäämanähud esinevad harva.

Gamma: Iseloomulik tolerantsi teke ja rakumetabolismi muutused, kehaline sõltuvus ja kontrollikadu. Sageli esineb joores saadud traumasid. Kehaline sõltuvus põhjustab ihalust alkoholi järele, hoolimata järgnevast kontrollikaost, millega kaasnevad nii isiklike suhete kahjustamine kui ka tervise, majandusliku heaolu ja sotsiaalse staatuse rikkumine. Seda tüüpi alkohoolikud liituvad paranemiseks sageli Anonüümsete Alkohoolikute liikumisega.

Delta: Sarnane gamma-tüübile, kuid neil esineb täielik võimetus abstinentsiks (karskuseks), mitte sedavõrd kontrolli kadu. 1–2 päeva pärast joomise lõpetamist teki- vad neil ärajäämanähud.

Üpsilon: Tuntud kui dipsomaania või periooditi esinev alkoholism. Diagnoosimine on väga keeruline, sest esineb episooditi ja sellist tüüpi alkoholismi on kerge varjata.

ALKOHOL TAPAB KA SÖLTUVUST TEKITAMATA

Beeta-tüüpi alkohoolik on pigem ontlik, tark, tore ja seltskondlik inimene, kel puuduvad igasugused välised alkohooliku tunnused, samuti võib täiesti puududa alkoholisõltuvus. Kui siiani on maksa alkoholitõve ohvri- teks peetud kõiki alkoholisõltlasi, siis teistest tüüpidest sõltlastel kujuneb vaid igal seitsmendal välja krooniline maksakahjustus.

Teame, et kui ühes riigis tarvitatakse aastas üks liiter pu- hast etanooli elaniku kohta, siis alkoholitarbimise kasv ühe liitri võrra toob kaasa 18% sagedasema maksatsir- roosi esinemise meestel. Avaldatud uuringute põhjal teame ka, et vaid 20–30% pikaajalistest alkohoolikutest surevad alkoholist tingitud maksakärbumisse.

Mida peame teadma etanoolist, et me ei seaks alkoholi- ljoobega kaasnevat mõnutunnet nautides ohtu oma elu ja tervist? Kuidas vähendada alkoholist tingitud kahjusid?

- Etanoolist vabanemine toimub põhiliselt kahe ensüümi abil. Et nende ensüümide osas esineb indiviiditi pärilik eripära, on inimestele pärilikult antud nende ensüümi- de võime lõhustada etanooli. Keskmiselt oksüdeerib täiskasvanu organism tunnis 0,08–0,1 g etanooli keha- kaalu 1 kg kohta, seejuures vabaneb 1 g etanooli kohta 7,1 kcal energiat. 100 kg kaaluv mees vabaneb tunnis seega 10 grammist etanoolist.
- Kui oled soliidses vanuses mõõdukas alkoholitarbija, kes piirdub soovitusliku ühe kuni nelja klaasi veini või õllega päevas, tuleb arvestada asjaoluga, et ise- gi need väikesed etanooliannused tuleb tarbida nii, et järgneva 6 tunni jooksul ei tule juhtida liiklusva- hendit, ronida redelil ega teha head koordinatsiooni nõudvaid toiminguid, sest isegi vähem kui kaks drin- ki kolmekordistavad riski saada kuue tunni jooksul mõni vigastus.
- Etanooli tarvitamise ajal on eriti oluline korrapärane ja täisväärtuslik toitumine, sest etanooli lõhustamine or- ganismis vajab tavalisest enam vitamiine ja mineraal- aineid. Eriti oluline on piisav B-rühma vitamiinide, eriti B₁ ehk tiamiini tagavara. Kui tiamiini ei jätku, häirub glükoosi kasutamine ja närvikoele hakkab kuhjuma väga mürgine püruvaat. Ägedal kujul avaldub see aju hallaine kahjustuse ehk Wernicke entsefalopaatiana, mille sümptomiteks on segasus ja koordinatsioonihäired. Ägedat seisundit saab ravida tiamiiniga, kuid kroonilist seisundit, mida iseloomustab pöörduma- tu mälu nõrgenemine, enam tiamiiniga ravida ei saa. Alkohoolikutele on omane nii kaaliumi, magneesiumi kui ka veresuhkru normist madalam tase, happeliste jääkproduktide kuhjumine põhjustab aga organismi tasakaalu nihke. Tulemuseks võivad olla nii südame rütmihäired kui ka teadvuse hägunemine, iiveldus ja oksendamine ning oksemasside sattumine hingamis- teedesse. Selle ennetamiseks tuleb lisaks korralikule vitamiinirikalle kõhutäiele juua ka rohkelt mittealko- hoolseid jooke.

Paraku beeta-tüüpi alkohoolik ehk inimene, kes joob suurtes kogustes alkohoolseid jooke seltskonnas, ilma et ta tunneks mingeid olulisi kahjusid tervisele või soovi üksi olles alkoholi tarvitada, on see, kelle elu lõpeb liiga vara. Maks ja neerud ei tule joodava alkoholikogusega toime ja kui ilmnevad sellised kaebused, millega tekib vajadus arsti poole pöörduda, on kahjustus juba seda- võrd suur, et meditsiin ei saa enam aidata.

nimestel, kellel on pärilik eel- soodumus kasvajate tekkeks, on alkohol rakkudes hapniku- puudust tekitava toime tõttu kasvajate arengu soodustajaks.

Eestis on viimastel aastatel hakanud sa- genema just sedalaadi surmad, sest beeta- tüüpi alkoholitarvitaja ei teadvusta alkoholist tingitud tervisekahju

enne, kui see on juba pöördumatu. Üksnes kolman- dik neist elab sama pika elu kui teistest tüüpidest al- kohoolikud.

VÄÄRUSKUMUSED JA ELUVIIS

Üks paljudest alkoholiga kaasaskäivatest väärusku- mustest on, et täiskasvanu oma käitumist ei muuda, pole mõtet tema ümberkasvatamisele aega raisata. Kuigi arvatakse, et inimene ei muuda elu jooksul oma eluviise ja käitumist, tuleneb teadusuuringutest, kus osales umbes 60 000 alkoholi suurtes kogustes tarvi- tavat isikut ehk alkoholi kuritarvitajat, keda jälgiti 15 aastat, et selle aja jooksul muutus 25–35% alkoholi kuritarvitajatest karsklaseks, 15–25% hakkas tarvita- ma alkoholi vaid väga harva ja 6–9% jäid seda tegema küll regulaarselt, kuid mõõdukas koguses. Kõigest 20–33% ei muutnud oma alkoholitarbimist ja jätkas selle kuritarvitamist.

Lõpptulemusena suri 15–25% alkoholi kuritarvitamise tõttu, kuid suurem osa muutis oluliselt oma eluviisi ja alkoholi tarbimise harjumust. Isegi lootusetuna näiva- te alkohoolikute korral on saadud nõustamisega tule- museks, et 7–8 inimest kümnest on võimelised õppima oma alkoholitarbimist kontrollima ja käitumist pla- neerima. Kuigi alkohooliku diagnoos jääb eluks ajaks haiguslukkku, on võimalik elukvaliteedi parandamine ja tervena elatud elu pikendamine.

Siit soovitus kõigile: mõtle õhtul läbi oma järgmi- ne päev. Kui on ootamas mõni vastuvõtt, sünnipäev, mõnus kohtumine baaris, otsusta, mitu klaasi ja mida jood, teades, et korraga üle nelja dringi joomine on sel- gelt organismi mürgitamine, samuti on seda alkoholi nädalakoormus üle 6–7 dringi. Alkohol toimetab meie rakkudes ka siis, kui me seda ei teadvusta, tema toime sõltub annusest.

Kavandagem ise oma elu ja ärgem jätkem seda juhuse hooleks.

Kui Euroopa Liidu liikmesriikides on alkoholi tarbimi- ses langustendents, siis kasvutendents on näha nt Vene- maal (üle 25%) ja Uruguais (20%). Ka sellised riigid, mis pärast Teist maailmasõda olid tuntud kui väga liberaalse

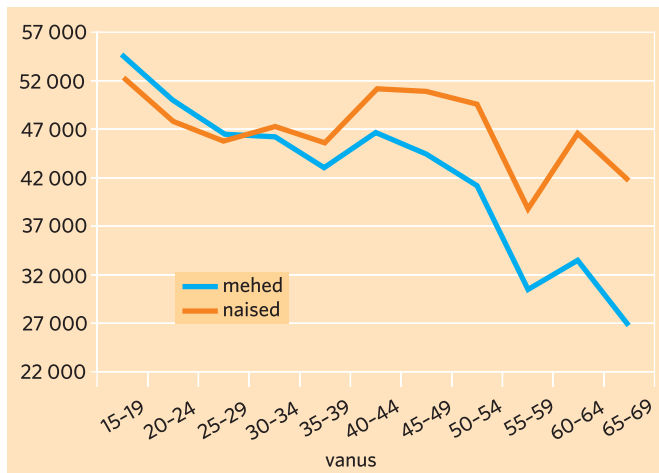
alkoholipoliitikaga maad, nagu Itaalia ja Prantsusmaa, on edukalt rakendanud rangemat riiklikku alkoholipoliitikat vähendamaks oma riigi elanike alkoholitarbimist. Võib öelda, et täna on Prantsusmaa alkoholipoliitika vaid veidi leebem kui Euroopas kõige rangemat riiklikku alkoholipoliitikat rakendavatel Rootsil ja Norral.

Tulemus on olnud üle ootuste paljulubav – Prantsusmaal on vähenenud absoluutsesse alkoholi arvestatud tarbimine inimese kohta 8 liitrit, Itaalia on kahandanud selle 14 liitrit 7,8 liitriks. Võrdluseks: Eestis oli vastav näitaja Eesti Konjunktuuriinstituudi andmetel 2003. aastal 10,9. **KK!**

Joonis 1

EESTI ELANIKKOND SOO- JA VANUSERÜHMITI (1.01.2004)

Graafik näitab, et meeste osa elanikkonnast hakkab alates 25. eluaastast silmanähtavalt kahanema

KIRJANDUS

Psüühika- ja käitumishäirete klassifikatsioon RHK-10: Kliinilised kirjeldused ja diagnostilised juhised. Rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon, RHK-10. Tartu: Tartu Ülikool 1995.

Alcoholism – Disease or Self-inflicted Vice? Fry, John (toim). 1983. Common Dilemmas in Family Medicine. Lancaster: MTP Press.

McLeod, R. & Stockwell, T. & Styevens, M. & Philips, M. 1999. The Relationship between Alcohol Consumption Patterns and Injury. Addiction 94: 11, lk 1719–1734.

Spurling, Maria C. & Vinson, Daniel C. 2005. Alcohol-Related Injuries: Evidence for the Prevention Paradox. Annals of Family Medicine (Ann Fam Med) 3 (1), lk 47–52 (<http://www.annfammed.org/cgi/rep-rint/3/1/47>).

PAINTBALL

MÜÜK + RENT + MÄNGUD

Kas oma tarbeks, nii noh harrastuse mõttes. Või tahad oma seltskonnaga laheda taktikalist meeskonnamängu mängida. Või soovid alustada hoopis paintballi rendiäri. Hr Surmal on Sinu jaoks lahendus!

Eelmisel aastal sai tõesti tublit tööd tehtud ja müüdnud üle 100 paintballi komplekti. Selle aasta plaanid on tunduvalt suuremad. Selleks olen suurendanud märgatavalt laoseisu, et Su vajadused saaksid kiiremini ning kvaliteetsemalt lahendatud. Kui Sul vähegi on paintballi kohta küsimusi – võta ühendust!

www.surm.ee ☎ surm@surm.ee ☎ 50 41 346

Eestlaste vastupanusamba saamislugu

Islandi väljakule kerkib Eesti riikliku järjepidevuse monument “Murtud müür”

Tekst: IRIS ASSAD

Milline tsitaat võtab kõige paremini kokku Eesti riikliku järjepidevuse eest peetud võitluse? Kas “Kui üks rahvas püüab elada võitluseta, siis kaotab ta oma elu kui tühine rahvas, kellest järeltulivatele põlvedele midagi ei jää mäletada”, nagu on öelnud rahvusangelane Johan Pitka? Või hoopiski “Nii nagu eesti põllumehel on tulnud igal aastal ikka ja jälle võidelda umbrohu oma põllul, nii on eesti rahval tulnud võidelda rünnakute vastu idast”, nagu tõdes Jüri Uluots augustis 1944? Vahest ehk hoopis kolmas, laulusalmilaadne variant: “Ja hoidku iga noor kõrgel me trikoloor ja Kalevite maa, sa vabaks saa!”?

TAASISEISVUSE MÄLESTUSMÄRK

Raske on valida, kui ühe lausega on soov pidada mees kõiki, kes rasketel ja keerulistel okupatsiooniaastatel Eesti iseseisvuse eest seisid ega pidanud võimatuks selle nimel koguni võidelda. Oli neid, kes võitlesid relvaga, ja neid, kes löid sõnaga. Oli neid, kes kodumaal, ja neid, kes piiri taga. Oluline on anda sama lausega ka sirguvale põlvkonnale signaal, et iseseisva riigi eest seismine on ikka ja alati väärtustatud kõige kõrgemalt.

Sellise raske ülesande ees seisid Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) liikmed Eerik-Niiles Kross, Heino Piirsalu, Olavi Tammemäe, Vello Väinsalu, Priit Heinsalu ja Merike Jürjo, kes on koondunud Ajaloo Jäädvustamise sihtasutuse ümber, et leida see kõige õigem tekst Eesti riikliku järjepidevuse kandjate mälestusmärgile.

Eelmisel sügisel esitles EROK avalikkuses ideed ja esitas ka ametlikult

Kuulo Vahteri, Ivo Lille, Ain Rööpsoni ja Tiit Mõtuse võidutöö “Murtud müür”

Tallinna linnavalitsusele taotluse püstitada pealinna mälestusmärki, mis meenutaks eestlaste vastupanu Nõukogude okupatsioonile, kuid laienes hiljem sooviks aumärgistada igasugune vastupanu Eesti riiki tabanud võõrokupatsioonidele. Sümboliseerivat mälestusmärki. Ka oodatud-lubatud Vabadussammas ei ole kuidagi tahtnud tegelik-

“Idee tekkis sellest, et pealinna pole pärast taasiseseisvumist rajatud ühtegi eestlaste vabadusvõitlust või iseseisvust sümboliseerivat mälestusmärki. Ka oodatud-lubatud Vabadussammas ei ole kuidagi tahtnud tegelik-

kuseks saada,” selgitas tolaeagses pressis projekti peamine eestvedaja Eerik-Niiles Kross.

IDEEKONKURSS

Pärast kõhklusi ja konsultatsioone mitme ametkonnaga, sh välisministeeriumiga ning elavat vastukaja eelkõige venekeelses ajakirjanduses andis Tallinna linnavalitsus 2005. aasta lõpul loa Islandi väljakule mälestusmärgi rajamiseks.

Kaasanud mälestusmärgi konkursi komisjoni oma ala asjatundjaid linnaplaneerimise ametist, Arhitektide Liidust, välisministeeriumist,

Kunstnike Liidu kujurite ühendusest jm, sõnastati tingimused, mille alusel kuulutati Eesti Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril 2006

Monumendi loomist rahastatakse üksnes eraalgatuslikul teel kogutud summadest. Kui kellelgi on soovi selleks oma panus anda, saab annetuse teha Hansapangas kontole 221030222530.

välja mälestusmärgi ideekonkurss. Konkursi tingimustes formuleeriti soov püstitada mälestusmärk Eesti riikliku järjepidevuse kandjatele, et meeles pidada "relvavõitluses langeduid ja osalisi, välisvõitluses osalenuid ning iseseisvusnõudlejaid. Eesti on uhke oma iseseisvuse kehtestamisele 1918 ja taastamisele 1991. Mälestusmärk on neile, kes võitlesid Eesti iseseisvuse taastamise eest võõrriikide okupatsioonide ajal".

Mälestussamba teksti osas lepiti kokku selgitusega "Relva ja sõnaga Eesti vabaduse eest võidelnuile 1940–1991", millele lisati president Konstantin Pätsi tsitaat: "Meie ei ole vabad teiste armust, vaid oleme vabaduse ise kätte võidelnud."

Et arutluse käigus, nagu artikli algul välja on toodud, oli pakutud teisigi silmapaistvaid tsitaate ja ütlusi, lubati konkursi tingimustes ka osavõtjatel endal valida kasutamiseks sobiv tekst.

VÕISTLUSTÖÖD

Konkursitööde esitamise tähtaeg 28. aprill 2006 tõi Okupatsioonide Muuseumisse 15 kavandit.

Esmamulje näitas kõigi võistlustööde professionaalselt kõrget taset, läbimõeldud lahendusi ja erinevaid väljendusvorme. Algusest peale jäi komisjoniliikmetele silma üldistav võistlustöö "Murtud müür", mis kujutab keskelt katki rebitud jäist klaastahukat, mille sisse on paigutatud Eesti ajalugu mõjutanud oluliste dokumentide (Molotovi-Ribbentropi pakti salaprotokollid jm) katked. Autorite mõttel väljendas monument, mis koosnes erinevatest 2 cm pakustest kokkuliimitud klaaskihtidest, konstruktsioonist tulenevalt valguse murdumise, reflek-

Märgusõna "Vabaduse värav" all esitatud kavand.

side ja värvidega paljude inimeste kirevaid elukäike ja inimsaatus-te traagikat okupatsioonirežiimide ajal. Kõik see on tardunud ja settinud paksus jäises müüris, millest suudeti vabadusse läbi murda. Müüri lõik mõjub kui jääkamakas koos sinna sadestunud ajalooa.

Ainsana figuraalset kompositsiooni esindanud võistlustöö "Mõte" oli kaheosaline – ühelt poolt elegantne ja diplomaatlik sabakuues Ernst Jaakson ja teiselt poolt kolmemeheline relvastatud eesti metsavendade

salk, kelle vahele paigutus mõtteliselt kogu vastupanuliikumine. Figuurid olid maketil viimistletud väga elutruult ja peenelt.

Võistlustöö "Sein" kujutas kolmest ühesuurusest risttahukast kompositsiooni, kus püstine tahukas, mis alati vastu peab, on väarikast graniidist ja kaldus tahukad metallisooladega toonitud raudbetoonist.

Ülejäänud võistlustööd jagunesidki peamiselt kas konkreetseid ajaloo-tähtpäevi märkivateks või olid üldistatult abstraktse lähenemisega. Ajaloosündmustest olid pälvunud tähelepanu Balti kett – võistlustööd "Läbi aja" käest kinni hoidvate inimfiguuridega ja "Kett", mis koosneski erinevatest ketilülidest sobitatuna välisministeeriumi fassaadiga –, aga ka 24. veebruar 1918 (märgusõna "Vabaduse värav" all esitatud kavand, mis kujutas mustast poleeritud graniidist väravat, millest ühenduvad käed ning mis otsest viitas sarnasusele ühe Eesti Panga hoone ukseportaali-ga) ja taasiseisvumispäev (kaheosa-

Võistlustöö "Kadakas".

line mälestusmärk "Vabadus" tähistamas vabaduse saabumise hetke 20. augustil 1991 kell 23.03).

Abstraktsemat suunda esindasid võistlustöö "Üles", mis viitas pikaajalisele raskele järjepidevale pingutusele, millest vormus elegantne teravatipuline sammas väljendamaks enesekindlat elutahet, ja "Kahekõne", mis tekitas tingliku kahekõne vastavatud Estonia teatri mälestusmärgiga. Sellesse ideederingi kuulusid veel võistlustööd "Võnge", "Ahel", "Aken" jt.

Komisjon, mille koosseisu peale juba eespool nimetatud EROK liikmetele kuulusid ka Tiina Tallinn ja Aavo Ermel linnaplaneerimise ametist, Heiki Ahonen Okupatsioonide Muuseumist, ajakirjanik Andrei Hvostov ja Mart Meri, otsustas anda I auhinna võistlustööle "Murtud müür" (autorid Kuulo Vahter, Ivo Lill, Ain Rööpson ja Tiit Mõtus), II auhinna tööle "Mõte" (autor Vergo Vernik) ja III auhinna tööle "Sein" (autor Jüri Kass).

Merike Jürjo mõtte kohaselt on I auhinna saanud töö eriti sobilik just Islandi nime kandvale väljakule: "On ju Islandki valdavalt liustikega kaetud maa, kus päike mängib silerdades jääpankadel. Sama efekti annab see mälestusmärk päeval päikesepaistes ja ööpimeduses tuldest valgustatuna."

"Olime siiralt üllatunud nii suurest osavõtjate hulgast ja eelkõige just professionaalselt esitatud ideedest. Kui esikoha saanud töö on ka teostuslikult Eestis täiesti uuelaadne, siis ideeliselt olid kõik võistlustööd väga huvitavad," sõnas komisjoni liige Olavi Tammemäe.

Võidutöö autorid on asunud mälestussamba teostamist ette valmistama. Klaasplaatide servad lihvitakse Norras ja monument kaaluga 16–18 tonni pannakse kokku Soomes ning tuuakse seejärel Eestisse, kus see tõstetakse graniitalusele. **KK!**

Eesti kaitsejõudude taastamine

Artiklis vaadeldakse Eesti Vabariigi kaitsejõudude taastamisega seonduvat vastavate õigusaktide alusel.

Tekst: AIVAR ENGEL, KAPTEN

Käsitlus põhineb kaitsejõudude taastamisele aluse pannud õigusaktidel, millel on enamasti eelkõige õigusajalooline tähendus. Need õigusaktid on jõustatud parlamendi ja valitsuse tasemel 1990. aastast kuni Eesti Vabariigi põhiseaduse vastuvõtmiseni (Riigi Teataja 1992, 26, 349) 1992. aasta 28. juunil. Ühtlasi käsitletakse vabariigi valitsuse 1991. aasta 2. detsembri määrust nr 252, millega kinnitati Eesti Vabariigi kaitsejõudude peastaabi ajutine põhimäärus (Riigi Teataja 1991, 43, 534), ning analüüsitakse viimasega seonduvat.

KAITSEJÕUDUDE TAASTAMISE ALGUS

Taasiseseisvumise järel alustas Eesti Vabariik oma kaitsejõudude, *inter alia* kaitseväge ja riigikaitseõiguse (olid vaid okupatsioonieelse Eesti Vabariigi riigikaitsealased õigusaktid) ülesehitamist nullist – *ab ovo*.

Raul Naritsa (2002: 179) järgi kujutab tänapäevane riik endast “universaalset poliitilist vormi, mille moodustavad rahva ja territooriumi ühtsus ja mille kaudu teostub suveräänne riigivõim. Antud määratlusest selgub, et riigi olulised

tunnused on rahvas, territoorium ja suveräänsus”. Riigi üheks tunnuseks on võimu (jurisdiktsiooni) teostamine oma territooriumil (Liventaal 2000: 28). Riigi territooriumi ja iseseisvust kaitsevad ka kaitsejõud.

Märkimist väärib praeguseks kehtivuse kaotanud seadus tööteenistusest Eesti Vabariigis (Ülemnõukogu ja Valitsuse Teataja 1990,9,152;12,214), mille ENSV Ülemnõukogu võttis algelt vastu seadusena tööteenistusest ENSVs, aga mille nimetust Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 22. aprillil 1991 muutis, asendades ENSV Eesti Vabariigiga. Selle seaduse üldsätted andsid Eesti Vabariigi territooriumil alaliselt elavatele ja kutsealuse na arvele võetud meeskodanikele õiguse astuda sõjaväeteenistusele alternatiivselt tööteenistusse Eesti territooriumil asuvatesse riigiettevõtetest ja asutustesse, sh tuletõrje- ja päästeteenistusse. Tööteenistust korraldati suuremates riigiettevõtetes ja see oli alternatiiviks kohustuslikule 24-kuulisele ajateenistusele Eestit okupeerinud NSV Liidu relvajõududes. Seaduse

§ 3 kohaselt oli tööteenistuse kestus üldjuhul 30 kuud, aga kodanikele, kes olid lõpetanud kõrgkooli, kuid ei olnud läbinud sõjalise õpetuse tsükli, 12 kuud.

1991. aasta 3. septembril võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu otsuse Eesti Vabariigi kaitsejõudude moodustamise kohta (Riigi Teataja 1991, 30, 355). Selle otsuse 2. punkti alusel teostas kuni Eesti Vabariigi põhiseaduse jõustumiseni kaitsejõudude üldjuhtimist Eesti Vabariigi kaitsejõudude Ülemnõukogu koosseisus Ülemnõukogu esimees, kaitsejõudude juhataja ja valitsusjuht.

1991. aasta 4. septembril võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidium vastu otsuse mõnede Eesti Vabariigi kaitsejõudude taastamisega seotud põhiküsimuste kohta (Riigi Teataja 1991, 30, 365), mille alusel tunnustati õigustühiseks ENSV rahvakomissaride nõukogu otsus 1940. aasta 29. augustist, mille alusel oli korraldatud Eesti sõjaväe andmine NSV Liidu relvajõudude koosseisu. Sama otsusega tunnustati õigustühiseks NSV Liidu relvajõudude väejuhatuse survele vastu võetud 1940. aasta 27. juuni Kaitsejõudude likvideerimise seadlus ja 1940. aasta 29. juuli Kaitsejõudude likvideerimise seadluse muutmise seadlus. Ühtlasi loeti Kaitsejõudude kui juriidilise isiku õigused taastatuks.

KAITSEJÕUDUDE PEASTAABI AJUTISEST PÕHIMÄÄRUSEST

Tulenevalt ülalnimetatud 1991. aasta 3. septembri Ülemnõukogu otsusest andis Eesti Vabariigi valitsus 1991. aasta 2. detsembril välja määruse nr 252 Eesti Vabariigi kaitsejõudude peastaabi ajutise põhimääruse kinnitamise kohta (Riigi Teataja 1991, 43, 534). Kalle Meruski

Kaitsejõudude peastaabi põhimääruse regulatsioonid olid pärast Eesti Vabariigi põhiseaduse rahvahääletusel vastuvõtmist vastuolus teiste õigusaktide, sh Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Isetehtud märklaud Kuperjanovi Üksikjalaväepataljoni polügoonil 1992. aasta mais.

ja tema kaasautorite (1999: 115) järgi “reguleerib põhimäärus organi või isiku struktuuri ja juhtimist; selle tekstis sätestatakse üldosa (eesmärgid ja ülesanded), juhtimine (organisatsioon, tegevus, omavahelised suhted, õigused ja kohustused), organisatsiooniline struktuur, finantsid ja vara. Põhimäärusega ei saa kehtestada pädevust kolmandate isikute suhtes. Põhimäärus kinnitatakse kas määruse või käskkirjaga ja on õiguslikus mõttes selle osa, mitte iseisev õigusakti liik”.

Kaitsejõudude peastaabi põhimääruse regulatsioonid olid pärast Eesti Vabariigi põhiseaduse rahvahääletusel vastuvõtmist vastuolus teiste õigusaktide, sh Eesti Vabariigi põhiseadusega. Näiteks sätestasid põhimääruse punktid 8 ja 12, et kaitsejõudude peastaabi ülem on kaitseväge juhataja, kelle nimetab ametisse Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Eesti Vabariigi kaitsenõukogu ettepanekul. 1992. aasta põhiseaduse § 127 aga sätestab, et Eesti kaitseväge ja riigikaitseorganisatsiooni juhib rahuajal kaitseväge juhataja. Kaitseväge juhataja nimetab ametisse ja vabastab ametist Riigikogu vabariigi presidendi ettepanekul. Kalle Meruski ja tema kaasautorite (1999: 115) järgi ei saa aga põhimäärusega kehtestada pädevust kolmandate isikute suhtes.

SEADUSLIKKUSE PRINTSIIBI ARVESTAMINE

Rait Maruste (1997: 82) järgi sätestab põhiseaduse § 3 lg 1 seaduslikkuse printsiibi: riigivõimu teostatakse üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Raul Naritsa (2002: 73–74) seisukoht on, et “kontinentaalses õigussüsteemis on seadustel õiguskorra hierarhias ülimuslik iseloom. See tähendab seda, et kõik teised õiguse allikad peavad olema vastavuses seadusest tulenevate nõuetega ja seadust saab muuta või tühistada vaid selle vastuvõtnud organ”.

Põhja Üksik-jalaväekompanii Paldiskis 1993. aasta augustis.

Eeltoodust lähtuvalt ei saanud kohaldada kaitsejõudude peastaabi põhimääruse neid sätteid, mis on vastuolus põhiseaduse ja seadusega. Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse § 2 alusel kehtivad pärast põhiseaduse jõustumist toimivad õigusaktid niivõrd, kui võrd need ei ole vastuolus põhiseaduse või selle rakendamise seadusega, ja seni, kuni need kas tühistatakse või viiakse põhiseadusega täielikku vastavusse. Seega sätestab põhiseaduse rakendamise seadus otsese kohustuse viia õigusaktid vastavusse põhiseadusega. Lisaks panid ajutise põhimääruse sätteid kaitsejõudude peastaabile ülesandeid, mis olid dubleeritud ja antud kaitseministeeriumi pädevusse näiteks kaitseministeeriumi põhimäärustega.

Siinkohal ei pea autor vajalikuks rohkem probleeme välja tuua, sest vastuolu teiste õigusaktidega võis leida peaaegu igast kaitsejõudude peastaabi põhimääruse punktist. Ilmselt tekitas selline õiguslik määratlematus kaitsejõudude peastaabis pingeid suhetes näiteks kaitseministeeriumiga. Pealegi olid kaitseministeeriumi põhimäärused hilisemad kui kaitsejõudude peastaabi ajutine põhimäärus ning vastuolu korral tulnuks lähtuda kaitseministeeriumi põhimäärusest tulenevalt printsiibist *lex posterior derogat legi priori*. Aulis Aarnio (1996: 199) määratlu-

ses tähendab viimatinimeetatud printsiip, et “hilisem õigusakt tühistab varasema, kui hilisema kehtimahakkamise kohta antud aktides ei ole teisiti sätestatud”.

Rahuaja riigikaitse seaduse (Riigi Teataja I 2002, 57, 354) § 31 p 3 kohaselt on vabariigi valitsust *intra legem* volitatud andma välja määruse kaitsejõudude peastaabi põhimääruse kinnitamiseks, niisiis oli seaduslik alus põhimääruse andmiseks olemas. Raul

Naritsa (2002: 79) järgi on *intra legem* määrused kehtiva seaduse rakendamiseks antud määrused, mis tulenevad põhiseaduse paragrahvidest 87 ja 94.

Siinkohal peab märkima, et kaitsejõudude peastaabi ajutine põhimäärus (õiguslikuks aluseks on eelnimetatud Ülemnõukogu kehtiv otsus) kehtis kuni 2004. aasta 26. novembrini, mil vabariigi valitsus

Ajutise põhimääruse sätteid panid kaitsejõudude peastaabile ülesandeid, mis olid dubleeritud ja antud kaitseministeeriumi pädevusse näiteks kaitseministeeriumi põhimäärustega.

tunnistas määruse nr 345 (Riigi Teataja I 2004, 83, 560) 39. punktis osundatud kaitsejõudude peastaabi ajutise põhimääruse kehtetuks. Valitsus kinnitas

kehtiva kaitsejõudude peastaabi põhimääruse alles 2005. aasta 19. mai määrusega nr 102 (Riigi Teataja I 2005, 30, 219). Eeltooduga seonduvalt tekkis õiguslikult pretseedenditu olukord, kus kaitsejõudude peastaap tegutses kuus kuud ilma põhimääruseta. Samal ajal on näiteks kaitseministeeriumil olnud neli põhimäärust (Eesti Vabariigi Kaitseministeerium 2006).

VEEL MÕNEDEST ÕIGUSAKTIDEST

Tuleme tagasi kaitsejõudude taastamisele aluse pannud õigusaktide juurde. 1992. aasta 27. jaanuaril võttis Ülemnõukogu vastu praeguseks kehtivuse kaotanud kaitseteenistuse seaduse (Riigi Teataja 1992, 4/5, 60, Riigi Teataja I 1994, 23, 384), mis reguleeris ajateenistust ja lepingulist tegevteenistust ning sätestas ka tööteenistuse. Seaduse § 16 lg 1 alusel määras ajateenistuse kestus-

se Eesti Vabariigi valitsus ja see ei tohtinud olla pikem kui 18 kuud. Valitsus kehtestas oma 1992. aasta 6. augusti määrusega nr 235 kohustusliku ajateenistuse kestuse kohta (Riigi Teataja 1992, 35, 469) ajateenistuse kestuseks 12 kuud. Seaduse § 4 alusel määrati tööteenistuse kestuseks kuni 24 kuud (samal ajal kehtis ka tööteenistuse seadus, mille § 3 oli kaitseteenistuse seadusega vastuolus, kuid praktikas kohaldati kaitseteenistuse seaduse § 4 kui uuema seaduse normi) ning tööteenistust korraldas Eesti Vabariigi valitsus.

Veel võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu praeguseks kehtivuse kaotanud otsuse Eesti Vabariigi kaitseteenistuse seaduse rakendamise kohta (Riigi Teataja 1992, 4/5, 60), mille p 3 alusel taaskehtestati Eesti Vabariigi kaitsejõududes Eesti Vabariigi presidendi 1938. aasta 28. novembri ohvitseride teenistuskäigu seadluse § 16 ette nähtud ohvitseride sõjalised auastmed. Otsuse 4. punkti alusel taaskehtestati Eesti Vabariigi kaitsejõududes Eesti Vabariigi presidendi 1939. aasta 20. märtsi allohvitseride ja sõdurite teenistuskäigu seadluse § 16 ette nähtud allohvitseride auastmed ja sama seadluse § 215 ette nähtud sõdurite auastmed. Need auastmed kaotasid kehtivuse alles praegu kehtiva kaitseväeteenistuse seaduse (Riigi Teataja I 2000, 28, 167) jõustumisega ehk 2000. aasta 16. aprillist.

1992. aasta 13. aprillil võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu praeguseks kehtivuse kaotanud seaduse Eesti Vabariigi Kaitseministeeriumi moodustamise kohta (Riigi Teataja 1992, 14, 228). Vabariigi valitsus andis 1992. aasta 22. juulil välja määruse nr 211, millega kinnitati kaitseministeeriumi esimene põhimäärus. Positiivses õiguses on ministeeriumidega seonduv sätestatud ministeeriumide põhimäärustes ja vabariigi valitsuse seaduses (Riigi Teataja I 1995, 94, 1628).

1992. aasta 7. mail võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidium vastu praeguseks kehtivuse kaotanud otsuse Eesti Vabariigi kaitsejõudude truudusetootuse kohta (Riigi

Teataja 1992, 22, 311) ja 1992. aasta 11. mail samuti praeguseks kehtivuse kaotanud otsuse põhinõuetest Eesti Vabariigi kaitsejõudude ohvitseride kohta (Riigi Teataja 1992, 22, 312). Vastavalt otsuse 3. punkti 4. alapunktile peab ohvitseril olema vähemalt keskharidus, vanemohvitserist alates kõrgharidus, sh kõrgematel ohvitseridel kindralstaabi akadeemia haridus. Ohvitseri haridusnõudeid on kehtivas õiguses muutnud. Kehtiva kaitseväeteenistuse seaduse § 22 lg 1 järgi on ohvitseri ametikoha eelduseks sõjaväeline kõrgharidus või kõrgharidus ja sõjaline väljaõpe.

Väidan, et kuigi kaitsejõudude taastamisel loodi esialgne hädavajalik õiguslik baas, ei olnud see veel täiuslik riigikaitseõigus, millest piisanuks riigikaitse ülesehitamiseks ja kaitseväeteenistuse efektiivselt korraldamiseks. 1992. aasta 28. juunil rahvahääletusel vastu võetud Eesti Vabariigi põhiseaduses sätestati riigikaitseks vajalikud õiguslikud alused (sh põhiseaduse § 3 sätestatud seaduslikkuse printsiip), mis võimaldasid alustada süsteemset riigikaitse ülesehitamist. **KK!**

Reservleitnant Aivar Engel on õigusteaduste magister ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja. Käesolev kirjutis tugineb tema 2003. aastal Tartu Ülikoolis kaitstud magistritööle "Riigikaitse õiguslikke küsimusi taasiseseisvunud Eesti Vabariigis".

ALLIKAD

Aarnio, Aulis 1996. Õiguse tõlgendamise teooria. Tallinn: Juura.

Eesti Vabariigi Kaitseministeerium 2006: Kaitseministeeriumist üldiselt (<http://www.mod.gov.ee/?op=body&id=4>).

Eesti Vabariigi kaitseteenistuse seadus. 27. jaanuar 1992. Riigi Teataja 1992, 4/5, 60 & Riigi Teataja I 1994, 23, 384.

Eesti Vabariigi põhiseadus. 28. juuni 1992. Riigi Teataja 1992, 26, 349 & 2003, 64, 429.

Eesti Vabariigi valitsuse 19. mai 2005 määrus nr 102 Kaitsejõudude Peastaabi põhimäärus. Riigi Teataja I 2005, 30, 219.

Eesti Vabariigi valitsuse 2. detsembri 1991 määrus nr 252 Eesti Vabariigi Kaitsejõudude Peastaabi ajutise põhimääruse kinnitamise kohta. Riigi Teataja 1991, 43, 534 & 2004, 83, 560.

Eesti Vabariigi valitsuse 26. novembri 2004 määrus nr 345: Määruste kehtetuks tunnistamine. Riigi Teataja I 2004, 83, 560.

Eesti Vabariigi valitsuse 6. augusti 1992 määrus nr 235 kohustusliku ajateenistuse kestuse kohta. Riigi Teataja 1992, 35, 469.

Eesti Vabariigi valitsuse seadus. 13. detsember 1995. Riigi Teataja I 1995, 94, 1628 & 2006, 14, 111.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 27. jaanuari 1992 otsus Eesti Vabariigi kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise kohta. Riigi Teataja 1992, 4/5, 60 & Riigi Teataja I 2000, 18, 167.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 3. septembri 1991 otsus Eesti Vabariigi kaitsejõudude moodustamise kohta. Riigi Teataja 1991, 30, 355.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidiumi 11. mai 1992 otsus põhinõuetest Eesti Vabariigi kaitsejõudude ohvitseride kohta. Riigi Teataja 1992, 22, 312 & 1995, 18, 240.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidiumi 4. septembri 1991 otsus mõnede Eesti Vabariigi kaitsejõudude taastamisega seotud põhiküsimuste kohta. Riigi Teataja 1991, 30, 365.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidiumi 7. mai 1992 otsus Eesti Vabariigi kaitsejõudude truudusetootuse kohta. Riigi Teataja 1992, 22, 311 & Riigi Teataja I 1996, 25, 519.

Kaitseväeteenistuse seadus. 14. märts 2000. Riigi Teataja I 2000, 28, 167 & 2003, 31, 195.

Liventaal, Jüri 2000. Sissejuhatus õigusteooriasse. Riik ja õigus I–II: Õigus. 2., kogumikuks koondatud väljaanne. Loengumapp Õigusinstituudi üliõpilastele. Tallinn.

Maruste, Rait 1997. Põhiseadus ja selle järelevalve: Võrdlevad selgitused. Kommentaarid. Tekstid. Tallinn: Juura.

Merusk, Kalle & Olle, Vallo & Möttus, Aaro & Sõlg, Raigo & Kiviorg, Merilin & Pilving, Ivo 1999. Õigusriigi printsiip ja normitehnika. Tartu: Eesti Õiguskeskus.

Narits, Raul 2002. Õiguse entsüklopeedia. Tallinn: Juura.

Rahaja riigikaitse seadus. 12. juuni 2002. Riigi Teataja I 2002, 57, 354; 2005, 71, 542.

Seadus Eesti Vabariigi Kaitseministeeriumi moodustamise kohta. 13. aprill 1992. Riigi Teataja 1992, 14, 228 & Riigi Teataja I 1995, 46, 721.

Seadus tööteenistusest Eesti Vabariigis. 15. märts 1990. ENSV Ülemnõukogu ja Valitsuse Teataja 1990, 9, 152 & Riigi Teataja I 1994, 23, 384.

Tagavaravägi

Meie siht on Eesti tulevik!

Nr 17

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

oktoober 2006

Baltjolds 2006

ANDRES KOSTIV,
lipnik

28. septembrist 1. oktoobri peeti Lätis Liepajas ohvitseride seminar Baltjolds 2006, mis oli mõeldud nooremohvitseride koolitamiseks.

Baldjoldsi sarja kuuluv seminar korraldatakse olid Rootsi Reservohvitseride Kogu (SVEROF) ja Läti Reservohvitseride Kogu (LRVA). Seminaril osalesid ka Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) liikmed ja Leedu ohvitserid. EROKdesindasid leitnant Imre Ojamaa, lipnik Erkki Jõeäär, lipnik Kuno Peek, lipnik Jimmy Karp, lipnik Andres Kostiv ja veebel Kristo Pals.

Seekordse seminari teemadeks olid tsiviilmilitaarkoostöö (CIMIC) ja koostöö missioonidel valitsusväliste organisatsioonidega (NGO).

Õppetöö viidi läbi rahvusvahelistes segarühmades. Seminari esimesel päeval tutvustati põhjalikult valitsusväliste organisatsioonidega seotud tegevusi ja erinevate kultuuride mõjusid CIMIC missiooni eesmärkide saavutamisel. Teisel päeval oli põhiorhk rühmatööl, kus grupid lahendasid sarnaseid, kuid erineva lähteprofiiliga ülesandeid ning lõpuks esines iga grupp põhjaliku presentatsiooniga.

Lisaks õppetööle tutvustati seminari ajal ka Liepaja vaatamisväärsusi ja ajaloolisi väeosasid - Balti Sukeldumiskooli, mereväebaasi jt. Tippküsimusteks võib pidada Liepaja Ka-

Baltjolds 2006 Lätis Liepajas. Eesti Reservohvitseride Kogu meeskond Läti sõjalaeva Zirenis pardal.

rosta sõjaväevangla külüstust ja kahetunnist merereisi Läti mereväe laeval Virsaitis.

Seminari õppetöö ja osalejate majutus oli Balti Sukeldumiskooli ruumides. Sukeldumiskooli hoonete kohta võib öelda ainult kiidusõnu: need olid uued, parimates tubades leidusid teler, külmik ja WiFi ning sealsetel elanikel oli ka sauna kasutamise võimalus.

Lisaks headele õppe- ja elamistingimustele oli kiiduväärt seminari hästi läbimõeldud ajakava, millest kõik ka kinni pidasid.

Järgmine nooremohvitseride koolitusseminar - Baltjolds 2007 - korraldatakse Leedu pealinnas Vilniuses.

Kaaslased!

Septembri eelviimasel nädalavahetusel valis valijameeste kogu Eesti presidendiks (kes põhiseaduse järgi on ka riigikaitse kõrgem juht) Toomas Hendrik Ilvese. Õnnitlused uuele presidendile valimisviidu puhul!

Presidendi valimisega on loodud soodsad eeldused lähemal ajal uue kaitseväge juhataja ametisse nimetamiseks, mis omakorda peaks lõpetama ebamäärase olukorra kaitseväes ja selle ümber ning võimaldama riigikaitse ehitamisega edasi minna.

EROK on viimased kaheksa kuud intensiivselt tegelnud Kaitseliidu moderniseerimise projektiga. Tehtud töö tulemusena koorub järjest enam välja tõsiasi, et rohkem kui Kaitseliidu enda mudel vajab läbivaatamist mudel, milles Kaitseliit asub. Teiste sõnadega eeldused, milledest lähtudes on Kaitseliidule püstitatud tema tänased ülesanded. Seega tuleb otsustajatel teha põhimõttelised valikud riigi kaitsejõudude, sh Kaitseliidu tulevikusuundumuste osas. Ülevaade Kaitseliidu moderniseerimise projekti problemaatikast ilmub järgmises Tagavaraväe numbris.

Lõpusirgeni on jõudmas kaitseväge ohvitseride mõõkade kandmise traditsiooni taastamise algus, st mõõkade eneste valmistamine. Käesoleva Kaitse Kodu! ja Tagavaraväe ilmumise ajaks peaksid esimesed 100 tellitud ja Saksamaal Solingenis valmistatud mõõka olema Eestisse jõudnud.

HEINO PIIRALU,
kapten,
EROK juhatuses
esimees

MÕELGEM KAASA!

Riiklik strateegia ja selle teostamine Lk 2

ÜLEVAATED

Kas *Baltic Talks* on oma missiooni täitnud? Lk 2-3

ÜLEVAATED

Reservohvitseride IX laskevõistlused Männikul Lk 4

MÕELGEM KAASA!

Riiklik strateegia ja selle teostamine

Tänapäeval võivad väikeriigid oma suuremaid naabreid mõnes asjas kaugelt ületada, näiteks Kagu-Aasias asuv Singapur ja Lähis-Idas asuv Iisrael. Samasugune potentsiaal on Eestil, kes on oma suuremaid ja väiksemaid naaberriike juba ületanud, kui võrrelda aastast sissetulekut ühe elaniku kohta.

Arenenud Eesti ei saa õilmitseda oma naabrite, sealhulgas Vene Föderatsiooni kulul. Pigem tuleks riigi edenemisele kasu see, kui pakkuda hoopis käepäraseid kvaliteetseid teenuseid, nagu Hongkong on seda pikka aega Hiina puhul teinud.

Paraku on arenemiseks vaja julgeolekut või täpsemalt öeldes kindlat tagatist, et riik suudab mis tahes julgeolekuriskid ületada. Seetõttu ei piisa üksnes majanduslikust edemisest, vaid oluline on ka järjekindel riiklik strateegia.

Muidugimõista on Eesti ühinemine NATO ja Euroopa Liiduga väga tähtis samm, kuid sellega ei lõpe Eesti valitsuse ja rahva vastutus omaenda julgeoleku tagamisel, sest rahvusvahelised organisatsioonid on strateegia vahendid, mitte selle asendajad. **Kui eestlased peaksid oma maa julgeoleku tagamise jätma lihtsalt liitlastele, avastaksid nad end olukorras, kus pole julgeolekut ega liitlasi.**

Seega tuleb Eestil formuleerida omaenda riiklik strateegia ning teostada seda muu hulgas selliste vahendite abil nagu naaberriikidele suunatud diplomaatia ja sise poliitikaga tasakaalus olevad liitlaskohustused. Nende hulka kuulub ka kõrgel tasemel olevate relvajõudude

üalpidamine. Juba NATO-ga liitunute kohustus evida kindlatele standartitele vastavaid relvajõude on üksnes miinimum, mis aga ei saa rahuldada igakülgse arengu suunas püüdlevat riiki. Seepärast on tarvis väga hea väljaõppega sõjaväge.

Kahjuks osutub loogika, mis meid nii hästi teenib igapäevaelus (perekondlikest suhetes kuni äriini), täiesti kasutuks sõjalise konflikti olukorras. Kuna ka Eestil tuleb strateegia paradoksaalse loogikaga silmitsi seista, näen selle raamatu tõlke puhul isiklikku pisikest panust Eesti julgeolekusse ja heasse käekäiku.

EDWARD N. LUTTWAK

“Strateegia. Sõja ja rahu loogika”

Eesti Entsüklopeediakirjastus

Autori eessõna eestikeelsele väljaandele

Kas Baltic Talks on oma missiooni täitnud?

TIIT MEREN, kapten, EROK välistoimkonna esimees

Läänemere-äärsete riikide reservohvitseride igaaastane suurfoorum *Baltic Talks* peeti tänavu Eestis. Üheksanda *Baltic Talks* korraldas EROK Eesti kaitsejõudude Tapa Väljaõppekeskuses. Osavõtjad olid saabunud kõigist Läänemere-äärsetest riikidest (v.a Venemaalt), lisaks osales vaatlejana CIORi rahupartnerluskomitee hispaanlasest esindaja.

Lahkudes tõdesid välisdelegatsioonid, et kahepäevane foorum oli korralduslikult ja sisult professionaalsel tasemel ja möödus tõeliselt liitlaslikus õhkkonnas. Ometigi jääb järgmisel aasta Norras korraldatav *Baltic Talks* viimaseks. Miks?

Veidi ajaloost

1931. aastal kohtusid Norra ja Rootsi reservohvitserid eesmärgiga tõhustada kaitse- ja julgeolekualast koostööd Põhjalas. Samal aastal liitusid nendega ka Soome ja Taani. Alustati sõjalise mitmevõistluse laadse üritusega, mida nimetati Põhjamaade kohtumiseks (*Nordic Meeting*). Sõja ajal tekkis arusaadavatel põhjustel paus.

1945. aastal kohtusid nimetatud riikide reservohvitserid taas samadel eesmärkidel. Foorumi nimeks sai Põhjamaade kohtumine koos sõjalise mitmevõistluse ja konverentsiga (*Nordic Meeting with Field Competition and Conference*).

Külma sõja järel, 1997. aasta kohtumisel Norras tekkis mõte korraldada ka Balti kohtumisi (*Baltic Talks*). 1998. ja 1999. aastal Bornholmil peetud seminarid tähistasidki *Baltic Talks* algust.

Kui jätta kõrvale kõlav retoorika üldisest kaitse- ja julgeolekuolukorra parandamisest Baltoskandias, oli Põhjala tuumikriikide eesmärk aidata *Baltic Talks* jätkates Poola ja kolm Balti riiki NATOsse ning nende riikide reservohvitseride kogud NATO reservohvitseride rahvusvahelise organisatsiooni CIOR täisliikmeks.

2005. aasta *Baltic Talks* il Kielis sattusin ainukese Baltikumi esindajana tööruhma, kus

juba siis jäin Põhjala tuumikriikide ohvitseride küsimuste risttule alla teemal, kas *Baltic Talks* peaks lõpetama, sest peaeesmärk (Balti riigid NATOsse) on saavutatud.

Formaadimuutus

Sellisel ebakindlalt foonilt me startisime. Mitmeid kuid enne ürituse algust pidasime EROK *Baltic Talks* korraldustoimkonnas tuliseid arutelusid, kuidas Läänemere reservi suurfoorumit jätkusuutlikumana esitleda. Balti riikides ja Soomes tundus olevat vajadus koostöökohtumiste jätkamiseks. Teised riigid olid rahastamisraskuste tõttu pessimistlikumad.

Otsustasime jagada suurkohtumise formaadi kaheks. Esimesel päeval palume Tapa Väljaõppekeskuses näidata, millisele tasemele on arenenud Eesti kaitsejõud ja sellest tulenevalt arutleda, milline võib olla reservohvitseride ja reservväe vajadus Eesti näitel üldse. Teisel päeval korraldame interaktiivse ettekannete ja küsimuste-vastuste foorumi.

Esimene päev

Esimest päeva alustas EROK president kapten Heino Piirsalu sissejuhatava mõtisklusega, milline olukord maailmas valitseb ja millised väljakutsed on reservväe ees nii regionaalselt kui ka globaalselt.

Sellele järgnes välisdelegatsioonide poolt esile tõstetud Eesti kaitseministeeriumi kantsleri Lauri Almanni ettekanne.

Kapten Heino Piirsalu tänas *Baltic Talks* osavõtjate nimel Tapa Väljaõppekeskuse ülemat koloneli Urmas Roosimäe.

Baltic Talks'ist 2006 osavõtjad Tapa Väljaõppekeskuses.

Almann kinnitas muu hulgas koostöö toimumist EROK ja ministeeriumi vahel nii Kaitseliidu moderniseerimise küsimuses kui ka mõnes teises avalikus kaitsepoliitilises arutelus.

Järgnes Tapa Väljaõppekeskuse demonstratsioonide tulevärk. Keskuse ülem kolonel Urmas Roosimägi ja staabiülem kapten Veiko-Vello Palm koos ohvitseridest ja allohvitseridest kolleegidega tutvustasid rahvusvahelisele reservohvitserkonnale Eesti kaitsejõudude hetkeseisu ja suundumusi.

Tööpäeva lõpetuseks etendas lahingu-toetusteenistus pooltunnise stseeni välismissioonil tehtavast tööst. Öhtu lõpetas kolonel Roosimäe vastuvõtt kõigile osalejatele eksklusiivses ja maalilises Kalvi mõisas.

Teine päev

Teine kohtumispäev *Baltic Talks'*il, nagu on juba traditsiooniliseks saanud, oli mõeldud omavahelisteks aruteludeks.

Päeva moderaatori kapten Tiit Mereni ülesanne oli ühelt poolt püsida ajagraafikus, teisalt aga innustada eri riikide esindajaid rääkima avameelselt, kuidas nad uusi liikmeid reservohvitseride kogusse saavad ja tegevust rahastavad ning kas nende emamaa kaitsejõud ka reserve kasutavad. Eri maade esindajate esinemised Tapal osutusidki dramaatiliselt avameelseteks ning andsid ülevaatliku pildi reservi olukorrast Läänemeremaades. Seoses külma sõja lõppemisega on kõigis maades leidnud aset kaitsejõudude (ja seega ka reservi) suuremahuline koondamine ja uute asümmeetriliste ohtudega võitlemisele transformeerimine.

Kui Taani reservistide kogus on 2000 ja Saksamaal üle 130 000(!) liikme ning nad näevad transformeerimise käigus veidi valgust muutustetunneli teises otsas, siis näiteks Poola, kus reservohvitseride organisatsioonil on üle 35 000 liikme (neist enamik veteranieas) ja riigi finantsabi reservkogule väga pisku, loodab üksnes tulevikus tekkivale olukorrale, mil relvajõudude arvukust vähendatakse ja nende efektiivsus suurendatakse noori ohvitseri reserväkke haarates.

Norra jälle tunnistab, et tehti viga, kui peeti rahvusvahelisi missioone oma maa reservväelastele liiga ohtlikuks. Uus süsteem soosib ka nende väljaõpetamist ja missioonile saatmist, ehkki rahaliselt ollakse surutud seisus.

Rootsi ettekanne koondamiste muserdavatest tagajärgedest andis sõnumi, et reservil esialgu tulevikukavades kohta ei nähta. Läti ja Leedu reservistide olukord ja väljavaated on samuti keerulised. Vaatlejana esinenud Hispaania ohvitser rääkis oma maa reservi olukorrast värvikalt, maalides realistliku kurva pildi.

Eesti turvatunnet tõstvalt mõjus Soome ettekanne, mis kirjeldas süsteemse, kaitsetahet hoidva ja isemajandava (ilma olulise riigi toeta) reservväe toimimist. Igal aastal läbib 25 000 reservisti jätkukoolituse ja 17 000 osaleb vabatahtlikuna Soome kaitsejõudude õppustel. Soome reservohvitseride kogus on 28 000 liiget, neist kolmandik alla 35-aastased.

Muud teemad

Teises blokis esines kutsutud lektorina kindralmajor Ants Laaneots, kes esitas detail-

se ülevaate Eesti ohvitseri koolitamisest. Kolonelleitnant Peeter Läns lisas oma loenguga BaltDefColi eduloost rahvusvahelise aspekti Eestis toimuvast ohvitseride ja kõrgemate ohvitseride väljaõppest. See positiivne blokk pidi kinnitama, et Eestis järgitakse ohvitseride väljaõpetamisel liitlasvägede väljaõppestandarddeid.

Kolmas blokk võttis kokku kõik eelkuuld ja kahel päeval esitatu. Kas *Baltic Talks* on oma missiooni täitnud ja võib hingusele minna või on veel väljakutseid, mida sellisel Läänemere-maade reservohvitseride suurfoorumil ühiselt arutada?

Lõppesinemistes tunnustasid delegatsioonide juhid seekordse suurfoorumi head korralduslikku ja sisulist taset. Eesti ohvitseride tehtud jätkamissetpanekutest hoolimata kinnitasid Põhjamaade presiidiumi juhtivohvitserid kolonelleitnant Arne Nielsen (Taani), kommodoor Erik Irgens (Norra) ja major Matti Kuula (Soome), et Balti riigid on NATO liikmeks saanud ja - nagu näitas lõpule jõudnud suurfoorum Eestis - jätkavad edukalt. Seega on ülesanne täidetud.

Niisiis kogunetakse 2007. aastal Norras kümnendat ja viimast korda *Baltic Talks'*ile, et lõpetada põnev peatükk Läänemere-äärsete riikide kaitse- ja julgeolekualase ühistegevuse arenguloos.

Hoiduti küll liialt kiirustavate lõpparvete tegemisest, kuid antud formaadis ja rahalise toetuse juures on *Baltic Talks* oma missiooni täitnud. Jätk senisele tööle saab tulla vaid uuel tasandil ja uue rahastamisskeemi alusel.

Võisteline teeb osavamaks Sideohvitseri tähelepanekuid EROK laskevõistlustelt

HELEN HÄÄL, lipnik

Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) IX rahvusvahelised karikavõistlused laskmises peeti 16.-17. septembril. Võrreldes 1998. aasta EROK I laskevõistlustega oli tänavustel võistlustel kümme korda enam osalejaid: 38 võistkonda ja 154 laskurit. Lisaks Eesti Reservohvitseride Kogu, kaitseväge ja Kaitseliidu liikmetele olid registreerunud ka välisvõistlejad mitmest Euroopa riigist (Lätist, Taanist, Norrast, Poolast, Rootsist, Soomest ja Saksamaalt). Seekordne võistlus jäigi meelde suure välisosalejate arvu poolest.

Väliskülalised soojas sügis

Osalesin võistlustel sideohvitserina ja puutusin kõige rohkem kokku välisvõistlejatega, seetõttu oskan kõige paremini kirjeldada just nende emotsioone ja meeleolu.

Väliskülalised tunnustasid võistluste head korraldustaset ja professionaalset juhendamist. Ka ei alatähtsustanud nad meeldivaid õhtusi koosviibimisi, kuhu võeti ühes laskera-

jal valitsenud tiimitunne. Tutvustasime väliskülalistele ka Tallinna vanalinnas salapärasusi, nautisime ühiselt Tallinna ööelu ja selgitasime varahommikuti kaitseväge kasarmudistsipliini. Nii võistluspäev kui ka sellele eelnev ja järgnev päev olid osalejate rõõmuks hilissügise kohta imeliselt soojad, võistluste õhkkond aga mõnusa positiivne, sõbralik ja abivalmis.

Võistlus tasub kogemist

Võisteldi kuuel alal, milles peeti nii individuaalset kui ka meeskondlikku arvestust. Lasta tuli automaatrehvast, täpsuspüssist, püstolist ja püstolkuulupidujast ning võistluste osaks olid ka automaatrehva ja püstoli *practical*-harjutused. Sellistel võistlustel ei ole rõhk mitte kõrgete laskmistulemuste saavutamisel, vaid ühtse ja sõbraliku meeskonnavaimu tekitamisel ning eelkõige lähisuhete loomisel nii oma kaasmaalaste kui ka väliskülalistega.

Olin selliste võistlustega seotud esimest korda. Lootsin saada sealt häid kogemusi. Tagantjärele kinnitangi, et EROK IX laskevõistlused olid kasulikud nii kogemuste saamiseks

kui ka rahvusvahelisel tasemel meeskonnatunde kasvatamiseks. Olen tänulik kaaslastele toetuse ja julgustuse eest ja kinnitan nüüd kõigile neile, kes ei pea end kõrgetasemeliseks laskuriks: osalege kindlasti järgmistel võistlustel!

Minust kui noorest reservohvitserist oli ehk liigjulge samm tippudega võistlema minna, kuid nüüd olen kindel, et igasse uude kogemusse ja väljakutsesse tuleb suhtuda optimistlikult.

ARMAMENT militaarvarustuse tellimiskeskus Kaitseliidu Männiku lasketiirus

Eesti reservväelaste varustusprobleemide lahendamiseks ellu kutsutud OÜ ARMAMENT alustas tegevust 2005. aastal. Äriühing kuulub MTÜ-le Eesti Reservohvitseride Kogu ja toetab oma tegevusega EROK eesmärkide täitmist. 2006. aasta juunikuust on avatud OÜ Armamenti varustuse tellimiskeskus Kaitseliidu Männiku lasketiirus, kust huvilistel on võimalik soetada Eesti militaarmaastikul enimlevinud varustust. Vormikandmise õigusega Eesti Kaitseliidu, Eesti Reservohvitseride Kogu ja Eesti Eruhvitseride Kogu liikmed saavad meie keskkonna kaudu tellida ka Eesti kaitseväes kasutusel olevaid vormielemente.

MÜÜGIL:

KOTID, RAKMED, KABUURID
KAITSEPRILLID JA KÕRVAKLAPID
OPTIKA JA LAMBID
KIIVRID JA TÕÕRIISTAD

VABAAJARIETUS 5.11 TACTICAL
SAAPAD JA SOKID
LASKMISE- JA TEENISTUSKINDAD
CD-D, DVD-D, RAAMATUD

Avatud tööpäevadel kell 14-19
Tel/faks 660 1231
armament@armament.ee
Netipood EROK liikmetele
www.armament.ee

Eesti Reservohvitseride Kogu

JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul
10. veebruaril 2005

Juhatuse esimees
kapten **Heino Piirsalu**

(heino.piirsalu@baltflex.ee,
tel 502 6797)

Üld- ja finantstoimkond

kapten **Andre Lilleleht**
(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Personalitoimkond
kapten **Olavi Tammemäe**
(Olavi.Tammamae@ekm.envir.ee,
tel 501 1675)

Propagandatoimkond
leitnant **Tiit Ling**
(tiit@abnet.ee, tel 5635 9812)

Välisostoimkond
kapten **Tiit Meren**
(meren.est@neti.ee, tel 502 4084)

Teabe- ja tavanditoimkond
leitnant **Lauri Kurvits**

(lauri.kurvits@eelk.ee)
Väljaõppeosakond
lipnik **Tanel Järvet**
(tanel.jarvet@erok.ee)

EROK postiaadress:

Narva mnt 8, 10117 Tallinn

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht
Tagavaravägi ilmub ajakirja Kaitse Kodu!
vahelekena.
Toimetaja leitnant Lauri Kurvits
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

Sõjaväelastest mägironijad sooritavad eksamid Mont Blancil

Tekst: GERLI ROMANOVITŠ

Fotod: erakogu

Kaitseliidu Alutaguse maleva mägironimiskooli õppurid olid kooliaasta jagu õppeklassis pinke nühkinud ja Eesti väikestel mägedel trenni teinud, kui järgnes esimese õppeaasta suvine lõputöö Alpides – Mont Blancil tuli ronida vähemalt 3000 meetri kõrgusele.

Mõte kasutada ära Kaitseliidu Alutaguse maleva instruktori Olev Margi mäeinstruktorioskusi tekkis tema juures enesekaitsetreeningutel käivatel meestel paari aasta eest. Seepeale otsiti välja NATO koolitusstandardid ja tegutsema hakkas Eesti esimene mägironimiskool. Et Eesti saaks kaheksa esimest NATO standarditele vastavat mägesid tundvat ja seal liikuda, varjuda ning kas või laviini liikuma lasta oskavat võitlejat, tuleb meestel kokku kolm talve õppida ja harjutada, sooritada veel kaks mägironimiskatset ja anda seejärel ära tõsine lõpueksam. Saadav atestaat annab neile õiguse mägedes ka teisi juhendada.

KODUNE TAGALA

Mägedes toimetulek nõuab põhjalikku kodust ettevalmistust ja tõsist eeltreeningut. “Esmalt muidugi teooriatunnid, kus räägitakse ellujäämisest, mägedes liikumisest, toitumisest. Et sõjaväelastel on ka varustus, relvad ja moon ning kõik see on raske, peab toit olema kerge,” selgitab Olev Mark.

Koos vana kaaslaste ja koostööpartneri Enn Käissiga on ta juba aastate eest mõelnud välja terve menüüjao mägironijate retsepte. Et see oli ajal, kui osa tema jüngritest õmbles endale ise rihmad ja üks meisterdas isegi “kassid” (saabaste alla kinnitavad 10–14-hambalised metal-

Esimesed NATO standardi järgi mägedes ronimise koolitust saanud Alutaguse maleva kaitseliitlased tegid sel aastal Mont Blancil omamoodi üleminekuksami. Eesmärk oli tõusta 3000 meetri kõrgusele, tegelikult jõuti Olev Margi juhtimisel 3800 meetrile ja kõrgemalegi.

list abivahendid), ei saanud meeste ettevõtmistest kõrvale jääda ka naised. Nemad pididki kodus usinalt praeahjus juustu ja hakkliha kuivatama, et meestel kõrgel mägedes midagi süüa oleks.

Peale tundide Alutaguse maleva õppeklassis harjutasid mehed üles alla ronimist mööda Kohtla-Nõmme kaevanduspargi-muuseumi tehisseina, proovisid ronimisoskusi Ontika paekaldal, aga ka Pannjärve ääres – seal on võimalik harjutada lumisel mäeküljel liikumist – ning katsetasid mäkketõusuvahust lumises metsas ööbides.

Alpidesse jõuti suvel, juulikuus ja retke eesmärgiks oli tõusta rada mööda 3000 meetri kõrgusele. Selle eesmärgi saavutasid Mont Blancil kõik kaheksa: Olev Mark, Toomas Ziljov, Rein Sabolotni, Uno Muruvee, Robert Nagel, Pavel Vähk, Sander Sabolotni ja Siim Juuse.

Pooled meestest – Rein Sabolotni, Uno Muruvee, Toomas Ziljov ja Olev Mark – käisid 24. juulil ära ka ligi 4810-meetrise Mont Blanci tipus.

NÄDALAST AJAVARU VAJA EI LÄINUD

“Sel aastal oli kõik kerge. Liikusime mööda kergest maastikku ja jalgrada-sid. Isegi ilm soosis meid,” tunnistas Mark. Sellel ajal, kui kogu Euroopa kuumuse käes ägas ja põllumehed nukra näoga kõrbenud vilja vaatasid, rõõmustasid mägironijad selge ilma üle.

Alutaguse maleva rühm asus teele nädalase varuga, arvestades võimalusega, et kehva ilma tõttu ei ole võimalik kohe märke tõusta. “Olen näinud küllalt selliseid gruppe, kes tulevad kohale ega jõuagi õiget ilma ära oodata, vaid peavad varem koju tagasi lendama. Näiteks ameeriklastel on mitu korda jäänud Mont Blancil käimata, sest tagasilennupiletid on muretsetud ja aega ilma

oodata ei ole,” teab kogemustega Mark.

Varunädalat kaitseliitlastel aga vaja ei läinudki. Nädal kulutati aklimatiseerumisele ja harjutati kõrgustega vähehaaval ülespoole tõustes. 3800 meetri laagrisse jõudsid kõik, sealt püüti edasi minna mäe tippu.

“Kõik kahjuks nii kõrgele ei jõudnud, meestel tekkis kõrgusehaigus, mis väljendub väga tugevas peavalus,” räägib instruktor ja imestab, et maha jäid just tugevas füüsilises vormis olivad, kes lõövad kaasa kõikidel Kaitseliidu spordivõistlustel.

SULA MUUTIS TÕUSU OHTLIKUKS

Teekonda tippu alustati kell kaks öösel. Kui tavaliselt valitakse tipu vallutamiseks päevane aeg, siis Alpid kõrgemasse märke hakatakse tõusma just öösel. Ühelt poolt seetõttu, et päikesetõusul avaneb mäelt võrratu vaade. Teisalt pääseb öise ülesminekuga hommikuse sula eest, mis muudab raskeks nii lume kui ka liikumise. Igal ööl läheb Mont Blancile sadakond mägironijat. “Pealambid lähevad nagu jaaniussid üles,” kirjeldab Mark.

Ühel hetkel jäi ülesminejate vool toppama. “Selgus, et sulaga on

MONT BLANC

(Massif du Mont Blanc, Monte Bianco, eesti keeles ‘valge mägi’)

- Alpide kõrgeim mäetipp (2005. aasta detsembrikuu mõõtmiste järgi on lumega kaetud tipu kõrgus 4808,75 m ja kalju tegelik kõrgus 4792 m merepinna).
- Asub Kagu-Prantsusmaal (45°55' põhjalaiust, 06°55' idapikkust).
- Parimad ronimiskuud juuli, august, september.
- Dokumenteeritud esmavallutamine 220 aastat tagasi – 8. augustil 1786.
- Esmavallutajad prantslased Michel-Gabriel Paccard ja Jacques Balmat.
- 1821. aastal moodustati Compagnie des Guides (mäegiidide ametlik organisatsioon), mille litsents peab olema igal mäegiidil (neid on ligikaudu 800).
- 1924. aastal korraldati Mont Blanci jalamil Chamonix's rahvusvaheline talispordinädal, mida Rahvusvaheline Olümpiakomitee otsustas 1926. aastal Lissabonis peetud 24. istungil nimetada esimesteks taliolümpiamängudeks.

mäele tekkinud lõhed, mida seal varem ei olnud,” selgitab Mark, kes on mäeinstruktorina mitmeid suvesid inimesi Mont Blancile viinud. Varem on ta märke tõusnud 19 korda. Kuna lõhed tulid ka teistele rühmadele üllatusena, ei riskinud keegi enam edasi minna. “Hakkasime siis ees minema ja ülejäänud paarkümmend inimest hakkas meie järel liikuma.” Nii oligi sellel ööl esimesed, kes tippu jõudis, Marki rühmas olnud Toomas Ziljov.

Sula oli mäel ka muud kurja teinud. Vahetult enne tippu olev hari, mille laiuseks oli enne kuni kolm meetrit,

oli suure soojaga sulanud poolemeetriseks ja see muutis ülesmineku keerulisemaks. “Ohtlikuks tegi selle ületamise tuul, mis tipus on iiliti 120 meetrit sekundis. Päev varem oli tuul ühe itaallase sellesama harja pealt minema pühkinud ja see mees hukkus,” teab Mark.

Mark ise kukkus tagasiteel korraks lõhesse, aga sai kirkaga servast kinni ja tema taga olnud prantslaste rühm tõstis ta kohe välja. “Ma ei jõudnud isegi muretsema hakata,” on mägironija õnnelik.

JÄRGMINE VAHETEST TULEB RASKEM

Ka järgmisel aastal ei ole eesmärgiks minna kõrgemale kui 3000 meetrit, aga siis tuleb osaliselt liikuda mööda jääd ja kaljusid. Kolmanda aasta lõpus peab minema juba mööda jääseina. Ja siis järgneb lõpueksam, mille hindajateks kaasatakse teisi ronimisinstruktoreid. Mark loodab, et nende hulgas on poolakad, kes tegid sõjaväe mägironimiskooliga juba varem algust. Nii teised praktilised koolitused kui ka eksam sooritatakse Mont Blancil, ainult liigutakse erinevaid külgi pidi ja erisugustel maastikel.

Järgmisel aastal kasvab ka kaasasoleva varustuse kaal. “Tänavu oli meil varustus kerge, kuid et sõjaväelased peavad kandma nii relva kui ka moonat, lisaks radiosaat- ja muudki, tuleb koormust suurendada,” ütleb Mark. Ilmselt padrunikasti keegi märke tassima siiski ei hakka – raskused asenda-

Alpide kõrgemasse märke hakatakse tõusma öösel: ühelt poolt seetõttu, et päikesetõusuga avaneb mäelt võrratu vaade, teisalt pääseb öise ülesminekuga hommikuse sula eest.

Teekond märke algas Chamonix'st ja lõpp oli peaaegu 4810 meetri kõrgusel Mont Blanci lumises tipus.

takse veemahutitega. Nimelt võetakse mägedes vee eest hingehinda – üleval tuleb poolteise liitri vee eest välja käia 12 eurot. “Et seal kohapeal vett pole ja mäkketõusjaid ei taha seda ise kaasa tassida, peavad nad joogivett üleval ostma,” selgitab Mark, kes on Mont Blanci jalamil asuvast taliolümpiahällist Chamonix’st aastaid turismirühmi üles viinud.

EESMÄRK LIIKUDA MÄGEDES VARJATULT

Mark selgitab, et alpinistid ja sõjaväelastest mägironijad erinevad üksteisest nagu päev ja öö. “Alpinistid peavad olema erksalt riides, et neid oleks kaugele näha, sõjaväelased aga varjuma ja olema võimalikult vähemärgatavad. Alpinistide eesmärk on vallutada tippe, sõjaväelastest mägironijad väldivad neid ja otsivad liikumiseks kergemaid radu,” loetleb Mark erinevusi.

Mägede tundmine tagab sõjaväelastele oskuse maastikku hinnata. Valida tuleb kergem tee ja osata hinnata, kus võib tekkida oht, et

Esimesel aastal tähendab praktiline õpe liikumist mööda radasid, kuid iga aastaga muutub teekond raskemaks.

vaenlane saab sulle laviini kaela lasta. Lisaks peab liikuda oskama öösel, mida alpinistid tavaliselt ei tee (v.a Mont Blancile tõusu algus).

Tänavu esimese rühmaga mägedes praktilisel õppel käinud Mark loo-

dab, et järgmisel aastal on minejaid rohkemgi.

Uus õpperühm on mõeldud eelkõige noortele, kuid ka täiskasvanud kaitseliitlased on Alutaguse mägiro-nimiskoolis endiselt teretunud. **KK!**

NATO mägironijad

Tekst: GERLI ROMANOVITŠ

Eestlased võtsid mägiro-nimiskooli luues eeskujuna poolakatest, kes koolitasid NATO standardite järgi mehi juba kolm aastat tagasi.

SATELLIITTELEFON LISAB SELJAKOTILE KAALU

Sõjaväelastest mägiro-nijate varustuse muudavad raskeks relvad, laskemoon ja lõhkeaine. Kaalu lisab mägedes kasutatav satelliittelefon. Tavalised mägiro-nijad kasutavad mobiiltelefone, mille võrkudes on Euroopa mäetippudel hea levi, ent Aasias neid kasutada ei saa. Et mäed takistavad ka raadiosaatjate kasutamist, on ainsad sidepidamisvahendid rasked pika antenniga satelliittelefonid. Palju kaaluvad ka nende akud ja kaasas tuleb kanda erinevaid laadijaid – nii selliseid, mis laevad päikeseenergia ja valguse toimel, kui ka neid, mida saab kasutada öösel. Satelliittelefoni akusid saab laadida ka mehaaniliselt – vända abil. Lisaks militaarvarustusele on kaasas kõik, mis ronimiseks vajalik.

VARUSTUS TEEB MÄRKAMATUKS

Mägiro-nimisvarustus peab tegema sõjaväelastest mägiro-nijad märkamatuks. Näiteks poolakad kasutasid kahtpidi kantavat kapronriietust: see oli ühelt poolt valge, et märkamatuks lumel liikuda, ja ümberpööratult pruunikashall,

mis jääb kaljude taustal eristamatuks. Ühtegi metallkarva eset ei tohi olla, sest need peegeldavad valgust, mis on helikopterilt ja satelliidilt nähtav. Laviinilabidas on värvitud valgeks, varustus, mida kasutatakse kaljudel, on aga pruun. Ka köied.

Lume peal liikumist võimalusel välditakse, sest sinna jäävad jäljed. Minnakse mööda kaljusid või jääd, liikuda võib ka lume piiril. Kui käiakse lund mööda, astutakse kohta, kus jäljed juba ees – näiteks minnakse mööda loomaradu. Lumel liigutakse ka siis, kui tahetakse vaenlast lõksu meelitada. Selleks minnakse läbi värske lume ja pannakse sinna lõhkeainet ning kui vaenlane mööda jälgi järgneb, lastakse plahvatuslega laviin liikuma. Alati peab aga jälgima, et ise sellisesse lõksu ei satuks. Telk, mida kasutatakse, on pruun. Tavaliselt eelistatakse ööbida aga lumekoobastes või ehitatakse iglu.

PEIDETUD LÖKKED

Palju liigutakse öösiti või metsapiiril, kus on ka soojem. Sinna peidetakse ka osa varustusest. Samuti saab seal lõkkel süüa teha. Lõkke tegemiseks tuleb kasutada aga kuivi puid, et ei tekiks valget suitsu, mis hästi välja paistab. Öösel pole suitsu näha, kuid siis peab jälgima, et valgus ei paistaks kaugele. Iga mees kannab ise oma toidumooni ja valmistab toitu eraldi. Ühiselt tehakse vaid lõke. **KK!**

Mägimatkaaja toitumistarkusi

Tekst: GERLI ROMANOVITŠ

Toiduainetest tasub eelistada seda, mida saab tarbida keetmata. Tangainetest saab toorelt süüa tatart, mis on varem kergelt rasvas või õlis küpsetatud. Seda saab süüa nii toorelt kui ka külmas vees leotatult. Toorena kõlbavad süüa nii kaera- kui kartulihelbed, aga ka kartulipudrupulber, millest saab leotades putru valmistada. Samuti sobivad kiirmakaronid. Praadimiseks tuleb kasutada rafineeritud taimeõli või konserveeritud sulatatud võid.

TATRA ETTEVALMISTAMINE

Peenema puru eemaldamiseks tuleb tatar läbi sõela lasta, seejärel õrnalt praadida (mitte väga tumedaks). Nii on tangaine söömisvalmis. Tarvitada võib teda kolme moodi: süüa toorelt, vees leotatult või pudruks keedetult. Pudru valmistamisel piisab, kui vesi keema lasta, võimalusel lisada rasvainet ning kuivatatud liha või juustu. Rasvainega maitses- tatud puder on maitsvam ja imendub paremini.

RÖSTIMINE

Röstitud sobivad süüa kõik helbed. Kui neid enne on kuumutatud, saab organism vajalikud ained sealt paremini kätte. Sama on ka pähklitega. Seega tuleb kõik helbed, pähklid, päevalilleseemned jms juba kodus röstida.

LIHA KUIVATAMINE

Kuivatamiseks kasutatakse kas hakklihamasinast läbi lastud veiseliha või poest ostetud kvaliteetset hakkliha, kus sea- ja veiseliha pooleks (nn kodune hakkliha).

Liha puistatakse plaadile ja lisatakse ohtralt meresoola. Kui soolakristallid on väga suured, tuleb need enne peenemaks jahvatada – vastasel juhul ei jõua nad piisavalt kiiresti ära sulada. Korraga mahub ahjupannile kuivama 3 kilogrammi liha.

Ahjuse kuivavat liha tuleb segada, kuni see on kuivanud, ja tõsta seejärel veel sõelale, et viimnegi rasvaine välja valguks. Sellisel kujul võib hakkliha säilida ilma külmkapita aastaid. Niisama see süüa ei kõlba, aga pudru sisse on väga hea.

Kui minnakse matkale piirkonda, kus on piisavalt vett, võib lihale lisada ka tsillipipart, kuid mägedes, kus vett vähe ja seegi väga kallis, tuleb janu tekitavatest toiduainetest sootuks loobuda.

JUUSTU KUIVATAMINE

Kuivatamiseks mõeldud juust tuleb osta paar nädalat varem valmis ja lasta sel esmalt lahtiselt seista. Seejärel riivida juust jämeda riiviga ja laotada ahjupannile. Pannil peab juust seisma veel paar päeva, et tükid üksteise külge ei jääks. Kuivatada tuleb juustu ahjus 50 kraadi

juures – oluline on, et see kuivaks, mitte ei hakkaks sulama. Enne pakendamist tuleb juustu kergelt jahutada.

IGA TOIDUAINE ERALDI PAKKI

Tatar, hakkliha, juust ja teisedki toiduained pakitakse eraldi ja pannakse kotile juurde märke, millega tegemist. Pakendamiseks sobivad kõige paremini tühjad kilest piima-, keefiri- või koorepakendid, sest nende kile ei hakka toiduainetega reageerima.

Soojalt kilekotti pandud toit surutakse võimalikult tihedalt kokku, et kotis ei oleks hapnikku, mis soodustab toiduainete riknemist ja lisab pakile mahtu. Pakk ise peab olema kivikõva ja kummiga suletud.

RASV KÕLBA KAASA KOLMEL VIISIL

- Rafineeritud taimeõli pannakse väikestesse kindla korgiga pudelisse, kust saab õhu välja pigistada.
- Sulatatud või võetakse samuti kaasa pudeliga. Või tuleb sulatada kuni keemiseni ja lasta siis settida, et selles leiduvad vesi ja kohupiim vajuksid põhja. Seejärel valada ülejäänud osa pudelisse. (Sellisel kujul sulatatud võid on leitud Egiptuse vaaraode hauakambritest, kusjuures see oli veel tuhandeid aastaid hiljem kasutuskõlblik.)
- Tugevalt soolatud pekk peab enne kaasavõtmist seisma lahtiselt külmkambris, sest külm kuivatab toiduainet. Pekk annab väga palju energiat just külma ilmaga, näiteks mägedes, kus tuleb öösel lumel magada. Kui minnakse piirkonda, kus vett on piisavalt, võib peki maitses- tamiseks kasutada tsillipipart, mis ajab jooma. Samuti võib seda maitsendada küüslauguga, pannes küüned peki sisse. Enne matkale minemist peab küüslauguküüned aga eemaldama, sest nii küüslauk kui ka sibul riknevad kiiresti. **KK!**

Kõrgmäestik on kõik hinnas, nii vesi kui ka osavalt ette valmistatud toiduained, millest saab valmistada energiarikast ja maitsvat toitu.

Vastupidavus, täpsus ja tähelepanu tagavad edu

Naised rindele ei sobi. Naised, valmistuge rindele minema!

Tekst: TAIVE KUUSE

Fotod: JANEK MÄNNIK

Olen Kaitseliidu Järva maleva propagandapealikuks palju kordi olnud vaatleja luurepatrullide võistlustel. Küll oma maleva omadel, kui üleriigilistel.

Sageli osalevad koos meestega võistlustel ka naiskonnad. Imetlen nende vaprust ja samas olen alati esitanud endale küsimuse: kas naised rindejoonel on ikka õige valik? Arvan, et ei ole. Mitte sellepärast, et nad seal hakkama ei saaks, vaid seetõttu, et naised on vaja tagalas. Tuleb väsinud sõdur lahingust, nälgine ja porine. Keegi peab siluma tema haavad, andma talle süüa ja juua ning ulatama kuivad riided. Neid ülesandeid täidavad naised kindlasti paremini kui mehed.

Või on kõik siiski teisiti? Ega enne teada saa, kui ise järele proovid. Seepärast otsustasin tänava Kaitseliidu Järva maleva patrullvõistlusel Sügisõppus 2006 võistlejana kaasa lüüa. Eesmärk oli teada saada, kas üks tavaline naiskodukaitsja, kes on läbinud baaskursuse ja omandanud Naiskodukaitsetegevuseks vajalikke teadmisi, saab hakkama ka luureülesande täitmisel.

Otsustasime naistega, et kutsume kampa ühe mehe – kaitseliitlase, kes täidab võistlusel omamoodi instruktorigi rolli. Kellegi, kes on tugev ja osav ning kellel on kogemusi, mida rajal meiega jagada.

Nii me 23. septembri varahommikul teele asusime: Naiskodukaitsetegevuse Järva ringkonna aseesinaine Tiia Mettus, endine ringkonna esinaine Kaja Pernik, kaitseliitlane nooremveebel Raid Saar ja Järva maleva propagandapealik ehk siinkirjutaja Taive Kuuse. Naiste kohusetundest

räägib tõsiasia, et jõudsime võistluse mandaati esimesena ja seetõttu saadeti meid ka rajale esimesena.

TÄHELEPANU JA USTAVUS – NAISTE OMADUSED

Juba me kõndisimegi üle põllu, saamata täpselt aru, kuhu ja milleks. Tempo oli kiire. Justkui oleks meid miski taga ajanud. Seni veel mitte vastutegevus, vaid sisemise ärevus. Kõik oli veel teadmata – kas tempo sobib, kas jõuame punkti õigeks ajaks, kas saame seal hakkama. Säärane ärevus paneb ka kiiremini liikuma.

Kohe selgus ka naiste esimene väärtus – tähelepanelikkus. Olin seda ka vaatlejana märganud, et naised on ülesandeid täites korrektsemad. Nad loevad juhendi tähelepanelikult läbi, teevad ettevalmistuse ajal ülesande täpselt selgeks ja sooritavad selle siis oma võimetele vastavalt parimal moel. Mehed viskavad sageli juhendile pilgu peale, aimavad, mis seal kirjas, ja hakkavad siis ruttu tegutsema – ning teevad taktikalisi vigu.

Naiste teine hea omadus on kuuletumine ehk liidri usaldamine. Nooremveebel Saar andis iga ülesande

Avarivistusel on meeste näod alles õhinat täis. Ees ootab kiire ja vastutegevust tihedalt täis pikitud võistlusrada.

eel meile täpsed korraldused, milline taktika valida. Meie kuulasime ja kuuletusime. Nii saigi võimalikuks, et olime esimese kontrollpunkti nelja ülesande kokkuvõttes parim võistkond.

Uuesti metsas. Meie, naiste, hoiak oli esialgu selline itsitavalt hasartne, et proovime ja vaatame, mis seal metsas saab.

Kaitseliitlane Saar liikus kõige ees. Tema suhtumine oli teistsugune: ta oli kuulatlev, rääkis sosinal, piilus enne ringi, kui julges suunduda uuele metsasihile. Sellist hoiakut oli vahva jälgida ja see lisas põnevust. Miks ka mitte nii, libises mul peast läbi mõte, kui ootasime Saare käemärke, mis annaksid loa edasi liikuda. Saare märguande peale jooksime üle tee...

Äkki kostsid mõlemal pool sajakonna meetri kauguselt vastutegevuse lasud, mispeale muutus ka minu suhtumine. Korraga mõistsin, et see ei olegi lihtsalt meeolukas loodustatk, vaid meil tulebki olla selgelt sõdalase rollis, kes peab teadma, kus ja kuidas ta oma ülesannet täidab.

Mul oli jäänud märkamata, et Saar oskas meid juhtida just sellesse paika, kus teeületamine oli pea ainuvõimalik.

LIIKUMISVÕIME SAAB MÄÄRAVAKS

Juba hoopis teise tundega uurisime kaarti. Eelistasime teha pigem väikese ringi, kui riskida teede ja lagendike peal vaenlasega kokku põrgata. Kell tiksus halastamatu kiirusega. Aeg järgmisse kontrollpunkti liikumiseks tundus liiga lühike.

Naised kõlbavad sõdima vaid siis, kui nad on selleks mees- tega võrdselt ette valmistatud.

Meenus meedias äraleierdatud üleskutse: inimesed, liikuge rohkem! Nii valusalt tõsine tundus see nüüd. Liikumine on inimese tervise ja vastupidavuse alus. Ei olegi vaja tegelda tipptasemel spordiga, vaid ennekõike lihtsalt palju liikuda – joosta, jalutada, jalgrattaga sõita, ujuda. Teha midagi sellist, mis annab lihastele paraja koormuse ja võimaldab treenida ka südant. Lühiajaliseks jõupingutuseks kriisiolukorras on pea iga inimene valmis, kuid kui tuleb tundide viisi ja ilma puhkevõimaluseta edasi minna, siis see vajab treenitust.

Õige sõdur ei ole uljaspea, ta hindab oma võimeid ja sooritab ülesande oma võimetele vastavalt, kuid ei jäta seda sootuks sooritamata.

Olen veendunud, et jääme võistluse viimaseks just seetõttu, et me viit ülesannet täitma ei jõudnudki. Sealteenisime vastavalt juhendile maksimumkaristuspunktid pluss karistuspunktid hilinemise eest. Muidugi tekitas see nõrdimust, aga süüdistada polnud kedagi.

Nõrdimust tekitasid ka mõned teiste võistkondade liikmed, kes hoolimata teedel liikumise keelust seal kogu aeg käisidki. No kuidas nii võib? Esiteks ei luba seda võistlusjuhend, teiseks ei tohiks seda lubada ka tõsine sõdurisüdametunnistus. Ja kus oli sel hetkel vastutegevus? Tundsin tõelist kahjurõõmu, kui protokollist selgus, et need maanteel jalutajad olid siiski kaotanud kümme "elu", seega surnud sõdurid.

Olin varem, ikka vaatlejana, imestanud võistlejate pahuruse ja protestimisvalmiduse üle, mõelnud, miks nad on nii ägedad, sõjas ei saa ju vaielda, vaid tuleb olukorraga leppida ning korraldustele alluda. Nüüd

tean, et kui oled suure füüsilise pingega all, on mõtetegevuse kontrollimine kõige raskem. Iga ebaõiglusepiisk tundub suure ülekohtusena ja nii väga tahaks käratseda, süüdistada. (Hiljem, kui võistlusest on mitu päeva möödas, muidugi kahetsed oma halbu mõtteid ja sõnu ning kahjurõõmu ja tunned vajadust vabandada.)

Lubasin edaspidi kõiki võistlejate pahuraid ütlusi ja protestimisi mõista ja leebe naeratusega taluda. Tean, mida nad tunnevad.

MÕTTED PANEVAD VÕIMED PAIKA

Samas on ebaeeldivad vahejuhtumid rajal ka head – nad juhivad mõtteid väsinud lihastelt kõrvale. Astud vaikides oma rada edasi (vaikisime ikka selleks, et meid ei avastataks ega märgataks) ja mõtiskled, miks nii juhtus, mis sai tehtud valesti, otsid lahendusi ja kaalud teisi võimalusi ning kilomeetrid muudkui kuluvad, ilma et tajusid, kuidas teed treenimata lihastega üle jõu käivaid pingutusi.

Paadisõidul tuli päästa uppumissurmast kaltsunukk. Samas pidi tähelepanelikult jälgima, kellega on tegemist, sest järgmises postkasti punktis tuli aru anda, mis on nuku nimi, auaste ja üksus, kus ta teenib.

Veel üks tarkus sai selgeks: mõttejõud on raskes olukorras kaaluva ja otsustava väärtusega. Täpsemini: oskus mõtteid õigel rajal hoida, vältida virisemist, uskuda oma vastupidavusse ja nende mõtetega edasi liikuda. Tahtejõud on sõduri olulisimaid omadusi.

Hilisõhtuks oli selge, et oma kehvade jõuvarudega me luureülesannet lahendada ei suuda. Valisime kaardil vastutegevuse ala tähistavalt ruudult läbi minemiseks kõige ohutuma tee. Siiski ei tahtnud me ka päris kõrvale jääda ja liikusime vaenlasest mööda nii lähedalt kui julgesime. Samal ajal tegime hooliga tähelepanekuid. Nn postkastipunkti, kus tuli luureülesanne ära anda, jõudsime esimese võistkonnana ja saime võimaluse tunnike magada. Ärgates täitsime luureülesande ettekande, pannes kirja just nii vähe või palju, kui me vaenlase laagrist kaugluure kaudu olime teada saanud. Ise tundsimme rõõmu, et meil ei tulnud loovutada isegi öösel ühtki elutalongi.

Protokolli uurides üllatusime siiralt ja tegime taas olulise järelduse: õige sõdur ei ole uljaspea, ta hindab oma võimeid ja sooritab ülesande oma võimetele vastavalt, kuid ei jäta seda sootuks sooritamata. Saavutasime luureülesande täitmisel kümnest võistkonnast kuuenda tulemuse, ise vaenlase laagrisse jalga tõstmata.

Edasi liikusime vaid tahtejõu varal. 40 kilomeetrit selja taga, paarkümmend veel minna. Jalad olid väsinud, õlad rakmetest valusad. Igasse kontrollpunkti hilinesime umbes veerand tundi. Igaühes jäi seetõttu üks ülesanne sooritamata. Karistuspunktide hulk aina kasvas. Vaatamata Saare õhutusele keeldusime nüüd meiegi metsa minemast, vaid liikusime ainult teedel. Mõttes terendamas vaid üks sportlik eesmärk – mitte katkestada, teha esimeste naiskodukaitsjatena Kaitseliidu Järva maleva patrullvõistlus lõpuni. Muidugi kohtusime ka vaenlastega. Tõstisime püssid juba varakult kõrgele pea kohale ja palusime armu.

Varustuse kontroll stardis. Vasakult Raid Saar, Tiia Mettus, Kaja Pernik ja Taive Kuuse.

Meid lubati edasi ilma ühegi püssipauguta, saatmaks pilk, mis rääkis lugupidamisest naiste vastupidavusse, kuid... Meil oli piinlik ja kahju.

SÕDUR ON SÕDUR

Eesmärk sai täidetud. 24. septembri hommikul kell 10.30 olime Kaitseliidu Järva maleva patrullvõistluse finišijoonel. Naiskodukaitsjad tõid meile kausi suppi, ulatasid kätte lusikad. Kandsid ette kohvitassid ja kringlitükid. Nii hea ja mõnus oli nende abi vastu võtta. Olime väsinud, uhked ja õnnelikud.

Lõpurivistus. Korraldajad-ülemad rääkisid võistlusest, kiitsid parimaid, jagasid auhindu. Meist ei rääkinud keegi. Vaid hetk enne seda, kui võistluse ülem jõudis öelda rivitult, palus sõna Naiskodukaitsese Järva ringkonna esinaine Maire Arro, et tänada naisi, kes võistluse lõpuni kaasa tegid. “Ja-jah, naised olid ka tõesti väga tublid, ei tulnud meeldegi neid tänada. Täname nüüd ka neid osalemast,” ütles võistluse ülem kapten Vello Pops ja kõik osalenud mehed plaksutasid meile mõne hetke.

Nii oli õiglane. Sest sõjas, luureülesandel, ei ole vahet, oled sa mees või naine – sa oled sõdur. Naised kõlbavad sõdima vaid siis, kui nad on selleks meestega võrdselt ette valmistatud. Ja kui nad siis juba püssi haaravad ja sõdima lähevad, kaovad sootunnused – oled sõdur, kes peab täitma oma ülesannet.

Olen uhke ja rahul, et võistlusel osalesin, ega ütle ühti, et see oli viimane kord, kuid olen jätkuvalt veendunud, et naised lahingusse ei sobi. Iga lahingu edukuse tagab tugev tagala. Tagalas on palju ülesandeid, millega naised saavad hakkama. Paremini kui mehed. Nad on seal vajalikud.

Samas ei tohi naisi õppest ega võimalusest meestega koos rajale minna kõrvale jätta. On väga oluline, et ka naistel oleks võimalus õppida sõduriteadmisi, omandada kogemusi, testida oma võimeid võistlustel. Leida endi seast need tugevad, kes suudavad olla meestega võrdsed sõdurid.

Jätkuvalt imetlen naisi, kes teevad kaasa Erna retke või koduse Kaitseliidu maleva võistluse. Naised, olge valmis! Kui mehed ükskord nukral sõjaajal otsa saavad või väsivad, on meie, naiste, kord. **KK!**

Kas naised rindejoonel on ikka õige kvalik? Arvan, et ei ole. Mitte sellepärast, et nad seal hakkama ei saaks, vaid seetõttu, et naisi on vaja tagalas.

Mõttejõud on raskes olukorras kaaluva ja otsustava väärtusega, tahtejõud on sõduri olulisimaid omadusi.

Poolautomaatvintpüssi M-14 kasutamine snaiprirelvana

Kaitseliidul lasub ühe väljaõppeülesandena ka snaiprite koolitus, kuid seni ei ole riik andnud kaitseliitlastele teenistusrelvaks selleks otstarbeks sobivaid optilise sihikuga vintpüsse. Lahendust on muu hulgas nähtud olemasolevate relvade ümberehitamises.

Tekst: RAIN SEPPING, nooremleitnant

Alakirjutanu osales mõne aasta eest Kaitseliidu Valga maleva snaipriõppe läbiviimisel, kus meestel olid kasutada Soome päritolu vintpüssid SKY, millele oli monteeritud selline optiline sihik, mida vastava mehe rahakott lubas. Et võimalused olid erinevad, erinesid ka optilised sihikud üksteisest ja seetõttu ei olnud võimalik üldjuhul optikaga seonduvaid soovitusi jagada. See asjaolu muutis aga väljaõppeprotsessi üsna lünklikuks ja koolituse kasuteguri väikseks. Selle Mosin-Naganti tüüpi vintpüssi kasutamine snaipripüssina takerdub ka sobiva laskemoona puudusel – teatavasti ei kuulu padrun markeeringuga 7,62x54R NATO armeedes kasutatava moonna hulka.

M 14 TAAS KASUTUSEL

Mitme allikmaterjali kohaselt on Iraagi relvakonfliktis täpsuspüssina taas kasutusel külma sõja aegne USA päritolu M 14, millele kuuldavasti on liitlasvägede sõdurid igaüks ise tugijalad külge ja optika peale ostnud. Entusiastide eestvõttel valmisid mõne aasta eest ka Eestis proovipartiina M 14-d, mis olid varustatud optilise sihikuga Tasco 10x42. Relvad võeti Kaitseliidus kasutusele väljaõppe eesmärkidel.

Ümberehitatud M 14 peamiseks puuduseks oli see, et relva uus kaba oli taas konstrueeritud rauast tava-sihiku kasutamist silmas pidades. Standardsest dioptersihikust lastes ei ole püssi lasujärgne kerkimine kuigi tugev ja rihma kasutades lamades asendis on võimalik teostada “järelsihtimist” edukalt ka käelt. Et optika kinnituseks kasutatakse

USA sõdurid on Iraagis täiustanud poolautomaatvintpüssi M 14.

kõrgeid sihikujalgu, mis võimaldavad kasutada tava-sihikut ka optilist sihikut eemaldamata, tuleb parima sihikupildi saavutamiseks tõsta põsetugi maksimaalkõrgusele. See viib relvakaba toetuspunkti õlal alla-poolle ja tekitab tugipinna vähene-

mise tõttu tugihargile toetuva relva puhul selgelt tajutava “kiigeefekti”, mis tähendab, et relva tagasilööki ei sumbu enam senisel määral laskuri kehasse, vaid tõstab hoopis rauastuudme üles.

Sellise lasujärgse käitumise korral on relvast järelsihtimist teostada praktiliselt võimatu, sest koos püssiga kerkivad ka tugijalad ja relv tõstab end algsest sihtimis-asendist täiesti kõrvale. Tuleb ka arvestada, et tegemist on poolautomaatse relvaga ja tagasilööki hakkab mõjutama selle asendit juba enne seda, kui kuul on rauast väljunud. Seega mõjutab raua “üleshüpe” tabamistihedust.

Peamine põhjus, miks M 14 kuulub maailma täpsemate automaatkarabiinide hulka, on see, et relva kuju, mass ja liikuvate osade paigutus aitavad maksimaalselt vähenda-

Tabel 1

VIRU MALEVA SNAIPRIÕPPE LASKEHARJUTUSTE TULEMUSED 2002. AASTAL

Laskur	1. seeria	2. seeria	3. seeria	Parim tabamistihedus
1. (98)	29	-	31	29
2. (95)	8	91	83	8
3. (94)	-	32	57	32
4. (91)	35	30	46	30
Seeriade keskmine				44

Tabel 2

ALUTAGUSE MALEVA SNAIPRIÕPPE LASKEHARJUTUSE TULEMUSED 2004. AASTAL

Laskur	1. seeria	2. seeria	3. seeria
1.	44	34	38
2.	124	80	55
3.	45	47	56
4.	73	-	70
Seeriade keskmine			60

da neid jõude, mis juhivad relva sihtimissuunast kõrvale. Saavutatud tasakaalu suudavad rikkuda üsna väikesed muudatused.

VARASEMATEST LASKEHARJUTUSTEST

Kaitseliidu Viru maleva snaipriõppegruppi laskeharjutuse käigus toimus 2002. aasta lõpul kõnealuste relvade sisselaskmine (tabel 1). Välistemperatuur oli nullilähedane ja ilm pilves. Lasti lamades, optilist sihikut ja tugijalgu kasutades 100 m kaugusele. Moonaks oli Lapua Scenar. Laskuriteks olid enamjaolt kütiklassi normi täitnud kaitseliitlased. Sulgudes on taseme võrdluseks iga üksikut laskurit tähistava numbriga taga toodud tema eelmise aasta parim tulemus tavasihikuga M 14st või AK-4st laskmisel märklehte nr 4 (kümme silma tuli ringist läbi-mõõduga 10 cm) 100 m distantsilt (lamades, kaelt).

Lasti kolm kolmelasulist seeriat, tabamistihedus on mõõdetud iga seeria kahe kõige kaugemal asetseva lasu keskpunkti vahena millimeetrites. Märklehena kasutati väikesekaliibrilise püssi 50 m märklehte (serva pikkus 25x25 cm). Seeriat ei arvestatud, kui üks tabamus läks väljapoole lehte. Edasise harjutuse käigus tulistati 300 m kaugusele samasse märklehte. Kuuli lennujoon oli ca 100 m ulatuses mõjutatav külgtuulest (1–2 m/s). Neljast laskurist kaks said pärast sihiku korrigeerimist viielasulises seerias märklehte (tabamisala 25x25 cm) neli, üks laskur kolm ja üks laskur kaks tabamust.

2004. aastal peetud Kaitseliidu Alutaguse maleva snaipriõppe käigus lasti analoogset harjutust samadest relvadest samaväärse laskemoonaga (tabel 2). Harjutus viidi läbi Aidu karjääri rajatud laske rajal, kus kõrgete külgvallide tõttu võis tuule mõjud jätta arvestamata.

Osalenud kaheksast kaitseliitlasest pooled said kirja vaid ühe või mitte ühtegi arvestuslikku seeriat (arves-

SAKSA RELVAAJAKIRJA VISIER LASKEMOONATESTI TULEMUSED

Valmistaja	Kuuli kaal	Kuuli tüüp	Tabamistihedus
Federal GM	168 grs	Sierra Matchking HP-BT	23
FNM Target	146 grs	täismantel	34
IMI	168 grs	Match	30
MEN	147 grs	täismantel	86
S & B Competition	147 grs	täismantel	22
S & B	80 grs	SP	51
S & B	168 grs	HP-BT	28
Keskmine:			39

se läks kolmelasulist seeriast kolm tabamust lehte). Põhjuseks ei olnud puudujäägid meeste laskeoskuses, vaid asjaolu, et kasutatavate relvade optikate kaugus- ja kõrgustrumlite fikseerimiskruvid ning sihiku kinnituskruvid kas puudusid või osutus nende kinnike-

ramine võimatuks. Tegemist oli samade relvadega, mida juba paar aastat oli üle Eesti snaipriväljaõppeks kasutatud ning tehnika oli hakanud pidevast käest kätte käimisest väsima.

MILLEST KÕNELEVAD RELVATESTID

Saksa relvaajakirja Visier moonatestis saadi tabelis 3 toodud tulemused (viielasulised seeriad 100 meetrilt toelt, tulemusi mõõdeti tabamuse keskpunktist keskpunktini). Testis kasutati lahtist standardsihikut.

Tulemusi võrreldes tuleb nentida, et mõeldi küll hästi, aga välja tuli nii nagu tavaliselt. Vaatamata kvaliteetsele optilisele sihikule ei tulista “tuunitud” relv kloonimata paugurauast täpsemalt. Peamisena põhjusena näengi siin asjaolu, et kaba kuju ei arvesta optika asendit ning seda on disainitud lähtuvalt lahtise sihiku kõrgusest.

EDASIARENDUSTE VÕIMALIKKUSEST

Kindlasti saaks kõvasti kokku hoida, kui algupärasele kabale kinnitada laskuri isikupära arvestav põsetugi. Loobuda tuleks kõrgest sihikujalast, mille alt on võimalik ka tavasihikust läbi vaadata. Optilise sihiku kinnitusjalad on paljude mudelite puhul varustatud vaid ühe massiivse kruviga ja seetõttu ei tohiks optika eemaldamine tavasihiku vajamise korral palju aega võtta. Sihtimisliini kõrguse suurenemine rauast aga muudab teatavasti ebastabiilsemaks kogu sihtimisprotsessi ja kasvatab snaiprile taktikaliselt olulist laskuri pea ja relvasuudme vahelist kõrgust.

Need on vaid oletused. Teadaolevalt on tänasel päeval Kaitseliidu malevatel vaid üksikud M 14-d ja seetõttu on ka võimalused edasisteks “katsetusteks” üsna piiratud. Kui sellealased arendustööd aga kusagil M 14 baasil jätkuvad, soovin vastavatele ametimeestele edu ja jõudu ning soovitan tihedat laskevälja küllastamist relva ümberehituse ajal. **KK!**

Eestis täpsusrelvaks ümberehitatud M 14.

Carinthia magamiskotid

Viimase 25 aasta jooksul on enam kui 20 riigi sõjaväed ja eriüksused kõikjalt maailmast kasutanud Austria firmas Carinthia Gold Eck GmbH valmistatud tooteid.

Meie toodangu hulka kuuluvad nii magamiskotid, magamiskotisüsteemid kui ka uue põlvkonna *bivy*-magamiskotid, millel on kõigile kliimavöönditele sobiv gaase läbilaskev *Gore-Tex*-pealiskiht.

Tänu meie arendusosakonna kogenud töötajatele suudame me kiiresti täita ka erisoove ja töötada välja kasutaja vajadustele kohandatud eriotstarbelisi tooteid. Meie ettevõttes töötab sada inimest ja meie käive on 10 miljonit eurot.

Meie suurimad magamiskottide tellijad on India, Soome, Saksamaa, Šveits ja Belgia.

Üksikasjalik teave Carinthia veebilehel (www.military-sleeping-bags.com).

Madisepäeva lahingu jälgedes

**Tekst: KERSTIN KÄÄRIK,
Kaitseliidu Sakala maleva
instruktor-noortejuht**

Tänavu möödus 789 aastat muistse vabadusvõitluse suurimast taplusest ja eestlaste suurimast kaotusest Madisepäeva lahingust, mis peeti 21. septembril 1217 Põhja-Viljandimaal ja kus hukkus Lehola-Lembitu. Viljandi kodutütred ja noorkotkad tähistavad seda päeva igal aastal. Tänavu korraldati väljasõit lahingupaika.

Viljandimaa noorkotkaste ja kodutütarde matk algas Madi talu õuest. Madi kivikalme on 11.–13. sajandi matmispaik. Kaua aega pidasid kohalikud elanikud seda Madisepäeva lahingus langenud sõjameeste matusepaigaks, kuid kalme on olnud siiski kohaliku küla matmispaik, kuhu võib olla maetud ka Madisepäeva lahingus langenud Pärsti kandi mehi. Tolle aja kombe kohaselt viidi mujalt pärit langenud nende kodukohta ja maeti sinna.

Järgmine punkt oli Tammemäe hiis, mida peetakse II aastatuhande alguse ohverdamiskohaks. Künkal on rändrahn, kuhu Viljandi kodu-uuriija Jaan Vellema raius 1936. aastal teksti "LEMBITU 1217". Küngast on peetud Lembitu hauaks ja siin arvatakse olevat käinud öösiti nõu pidamas muinasaja tuntuimad mehed.

Süütasime rändrahnul mälestusküünlad ja sidusime mitu värvilist paela hiipeude külge, pidasime maha mitu võistlust ja väikse pikniku.

Veel jõudsime ära käia Vanamõisa küla lähedal teeäärsel mäekünkal, endise Pärsti mõisa maadel asuvas Risti kabeli varemete juures, kus rahvas on käinud kuni 19. sajandi alguseni ohverdamas. Rahvasuus liigub ka lugusid, mis seostavad Risti kabeli varemed ja ohverdamised Madisepäeva lahinguga, kuid 1971. aastal korraldatud väljakaevamised seda ei kinnita. **KK!**

Noorte Kotkaste peavanema kt URMAS PIIGERT

Sündinud 5. aprillil 1978

HARIDUS

1993 – Türi 1. Keskkool (põhiharidus)

1996 – Paide Õhtukeskkool (keskharidus)

TÄIENDKOOLITUS

2005 – Kaitseliidu Alutaguse maleva IV nooremallohvitseride kursus

2005 – Juhtide ja Spetsialistide Arengufirma Invicta: projektide juhtimine

2005 – Eesti Noorsootöö Keskus: noortelaagri kasvataja kvalifikatsioon

2005 – Eesti Punane Rist: esmaabikoolitus

2004 – Kodanikukaitse Selts: ohuõppekoolitus

2003 – Kaitseministeeriumi riigikaitse eriseminar

2003 – Kaitseliidu Kooli instruktorikursus

2002 – Noorte Kotkaste peastaabi kotkajuhtide kursus

2001 – Noorte Kotkaste peastaabi kotkajuhtide täiendõppe õppematka kursus

1999 – Tartu Üksik-jalaväepataljoni rühmasanitaride kursus

1998 – Türi Kõrgema Põllumajanduskooli kodumasinatate remondi ja hoolduse kursus

TEENISTUSKÄIK KAITSEVÄES JA KAITSELIIDUS

1998–1999 – ajateenistus Suurtükiväe grupis

1999–... Kaitseliidu liige

1999–2001 – kaitseväe kesklaod, valvemeeskonna valvur

2001–2004 – Kaitseliidu Järva maleva korrapidaja

juuli-oktoober 2004 – Kaitseliidu Järva maleva valvur

alates oktoobrist 2004 – Kaitseliidu Järva maleva instruktor-noortejuht

TEENISTUSKÄIK ORGANISATSIOONIS NOORED KOTKAD

1994 – Noorte Kotkaste organisatsiooni liige

1995–1996 – Noorte Kotkaste Türi rühma kotkas, vanakotkas, Noorte Kotkaste Järva maleva instruktor ja malevapealiku abi

1996–1999 – Noorte Kotkaste Türi rühma liige

2000 – Noorte Kotkaste Türi lipkonna pealik

2000–2001 – Noorte Kotkaste Järva maleva pealik

2001–2002 – Noorte Kotkaste Järva maleva pealiku abi

2003–2005 – Noorte Kotkaste Järva maleva pealik

2003–2004 – Noorte Kotkaste keskjuhatuse liige

2004–... – Noorte Kotkaste peavanema abi

2006–... – Noorte Kotkaste peavanema kt

AUASTMED

1998 – reamees

2003 – kapral

2005 – nooremseersant

AUTASUD: Kaitseliidu Alutaguse maleva tänukiri, Harju maleva tänukiri ja Järva maleva rinnamärk, Albu Põhikooli tänukiri, kultuuriministeeriumi tänukiri, Noorte Kotkaste Lembitu rist, Noorte Kotkaste Järva maleva rinnamärk, Noorte Kotkaste teenetemärk ja teenetekiri ning mitmed Kaitseliidu, Naiskodukaitse ja Kodutütarde organisatsiooni tänukirjad

PEREKONNASEIS: vallaline

HOBID: ajalugu, kirjandus, meditsiin

Kodutütarde oskuste võistlus – igapähele midagi

Võitsid kõik osalejad, saarlased kõige rohkem

Tekst ja fotod: TAIVE KUUSE

Valmistudes järjekordseks Kodutütarde vanematekogu koosviibimiseks arutasid Järvamaa Kodutütarde ringkonna vanem Siiri Sitska ja Kaitseliidu Järva maleva instruktor-noortejuht Mare Hendrikson ettepanekuid, mida Kodutütarde tegevuse vaheldusrikkamaks muutmiseks välja pakkuda.

Hendrikson mäletas, et just Sitska tuli selle peale, et kutsuda kodutütred üle riigi kokku ja panna nad omavahel võistleva oskuste ja teadmiste vallas, mis ei vaja erilist ettevalmistust. “Ernake nõuab kindlat ettevalmistust, spordivõistlustele pääsevad sportliku-

Oskuste võistluse võitjad – Saaremaa kodutütred.

mad tüdrukud, käsitööülesannete sooritamiseks on vaja õpitud oskusi,” loetles Hendrikson. “Tuli mõte

korraldada võistlus, mis testiks tavali- se kodutütred üldise teadmisi ja oskusi,” selgitas ta.

Vanematekogu kiitis mõtte heaks ja järvalased said ülesande võistlus ette valmistada ja läbi viia.

Septembrikuu viimasel päeval peetigi Türi esimene Kodutütarde oskuste võistlus. Osalesid neljaliikmelised võistkonnad 13

ringkonnast. Tegevus oli jagatud kolme blokki. Saabumisõhtul testiti võistkondade teadmisi, teise päeva ennelõunal pandi end proovile spordis ja pärast lõunat läbisid tüdrukud Kodutütarde oskusi nõudvate ülesannete jada (vt võistlusülesan-

Pärnumaa kodutütred nuputavad, milline prügi on keskkonnale ohtlik.

Saaremaa tüdrukud püüavad aimata, kui suur kogus liiva kaalub 2 kilogrammi.

nete kirjeldusi). Iga hästi sooritatud ülesanne andis punkte. Võitis see, kes kogus neid kõige rohkem.

Hendrikson tõdes, et ülesandeid välja mõelda polnud lihtne. “Neli kuud nuputasime koos vabatahtlike noortejuhtidega. Otsisime eripalgelisi ja erinevaid oskusi nõudvaid ülesandeid, mis ometi oleksid seotud Kodutütarde järgukatsete sooritamiseks vajalike teadmistega,” rääkis Hendrikson.

Lõpetamisel nimetas võistluste peakohtunik August Albert kaks ringkonda kaotajaks, ülejäänud võitjateks. “Kaotajad on Sakala ja Tartu ringkond, sest nemad jäid tulemata. Kõik teised on võitjad,” ütles Albert. Tüdrukud kiitsid otsuse heaks. Auhindugi jagus kõigile.

Punktiarvestuse järgi selgitati siiski ka ametlik esikolmik: I koht Saaremaa, II koht Tallinna ja III koht Järva tüdrukutele.

Kodutütarde peavanem Angelika Naris nimetas võistluse kordaläinuks. “Samas kutsun analüüsima ja tegema ettepanekuid, et teaksime uuel aastal saadud kogemust arvestada ja veelgi parema võistluse korraldada,” ütles Naris lõpuriivistusel. **KK!**

Harjumaa kodutütred pusivad teha lipsusõlme.

VÕISTLUSÜLESANNETE KIRJELDUSED

I blokk: mõttetöö

1. Inimeste tundmine piltide järgi (panna kirja nimi ja tegevusala).
2. Orienteerumismärkide tundmine kaardil.
3. Etteantud sõnadest viie vanasõna moodustamine.
4. Piltide järgi kümne Eesti hoone või rajatise ja nende asukoha äratundmine.
5. Värvide segamine. Kuuest etteantud guaššvärvist segada kolm uut värvi: lilla, roheline ja oranž.
6. Lindistatud helide kuulamine ja äratundmine.
7. Kahel pildil kümne erinevuse leidmine.
8. Etteantud tähtedest võimalikult paljude Eesti saarte nimede ladumine.
9. Piltide järgi 10 riigi koos pealinna ja lipuga ritta panemine.
10. Küsimustele: Kes oli...?, kes on...? vastamine.
11. Laulu äratundmine kuulamise järgi.
12. Taimede tundmine.
13. Kümne toiduaine äratundmine lõhna järgi.
14. Pildidel olevate loomajälgede tundmine.
15. Pildidel olevate lindude tundmine.

II blokk: sportlikud jõukatsumised

1. Lendav taldrik. Visata lendav taldrik võimalikult ringi keskele.
2. Korvpalli vabavisked.
3. Puude vahele asetatud kahe kõie ületamine kõisi puudutamata.
4. Topispalli hoidmine sirgete kätega.
5. Hoota kaugushüpe.
6. Kuulide veeretamine seitsme, viie ja kolme meetri kaugusel olevatesse aukudesse.
7. Roomamine aja peale 20 m pikkuses tunnelis tunnelit puudutamata.
8. Hobuseraua viskamine ümber maasse löödud pulga.
9. Teatevõistlus ülisuurte kummikutega.
10. Võistkonnakaaslase kandmine.
11. Pingpongipalli pörgatamine sulgpallireketitega üle lati.
12. Tingliku soo ületamine, kasutades nelja autokummi ja kaht lauajuppi.
13. Käruga võistkonnaliikmete transportimine punktist A punkti B.
14. Saapavise selja taga viie meetri kaugusel olevasse tünni.
15. Kurikate palliga mahalöömine ruudukujulisel alal.

III blokk: Kodutütarde oskused

1. Paberist torni ehitamine. Kõrgeim võidab.
2. Matkatarkus – mida võtta kaasa mitmepäevasele matkale.
3. Lipsusõlme sidumine.
4. Kaalu tunnetamine: kotti tuli kühveldada 2 kg liiva. Kui tüdrukutele tundus, et paras kogus on olemas, kaaluti see üle.
5. Paintball – eesmärk tabada võimalikult palju märklaudu.
6. Sõnamäng: moodustada nimisõnadest kett Kodutütarde organisatsiooniga seotud sõnadest nii, et iga järgnev sõna algab eelmise sõna viimase tähega.
7. Salakiri. Viis lõiku teksti, iga lõik erinevas salakirjas.
8. Ilmakaared. Määrata kümne joonistatud paadi liikumissuund, kui paadile joonistatud noole suund näitab põhja.
9. Palgi vedamine enda kinnitatud kõie abil. Teatevõistlus.
10. Koduperenaise teadmiste kontroll: tunne ära kodused töövahendid.
11. Kompimisülesanne: arva ära kotis olevad esemed.
12. Hädakutsungi SOS tähenduse teadmine inglise ja eesti keeles.
13. Pime uss. Kolm kinniseotud silmadega võistlejat moodustavad ussi. Lahtiste silmadega võistkonnaliige juhendab teiste liikumist läbi labürindi.
14. Klaaside paigutamise ülesanne.
15. Keskkonnaohtliku prügi eraldamine ohutust.

Narkokoer on üks politseiniku abilisi

Tekst ja foto: VIIRE VILLANDI

Narkokoera õpetamine algab mängust, selgitab Lõuna politseiprefektuuri narkotalituse inspektor Aleksander, kelle töö tõttu ajakiri tema täit nime ega pilti ei avalda. "Vaadake," näitab koerajuht tennispallist väiksemat poole sentimeetri suuruse läbimõõduga aukudega valget plastmasskera, "sellesse pallisse pannakse narkootikumi lõhn ja kui Jenny selle leiab, saab ta selle n-ö preemiaks." Jenny on kolme ja poole aastane süsimust labradori retriiver, kes küll ajakirjanikule esimesel hetkel sõbralikult vastu tuleb, kuid peremehe korralduse peale heidab kohemaid pikali oma matile kabinetinurgas. Nii punktuuaalselt kuulekat koera pole Kaitse Kodu! noortelisa Proovikivi toimetus veel kohanudki.

KOER OTSIB LÕHNA

Jenny on pärit Eestis asuvast labradori retriiverite kennelist My Brand. "Teenistuskoer ei pea olema tõukoer, võib vabalt olla ka krants," ütleb Aleksander, "kuid nendel tõugudel, mis on kunagi jahikoeraks aretatud, on hea haistmine ja nad sobivad sellele tööle." Ka ei ole oluline koera välimus, mis näitusekoerte puhul ülioluline. Teenistuskoera puhul hinnatakse eelkõige tööoskusi.

"Koerajuht saab kutsika enda juurde kahekuusena," ütleb Aleksander. Ja kohe algab ka töö koos väljaõppega. Kord kvartalis on Tallinnas nädal kuni kaks koolitust, mis kõik pädib looma atesteerimisega. Narkokoerana saab töötada vaid atesteeritud koer, kes lisaks kuulekusele on suutnud anda eksami narkootiliste ainete lõhna otsimisel maa-alal, hoones, sõidukites ja pagasis (st kottides). Kõiki neid oskusi vajab koer edaspidises töös.

Narkokoera töö on mitmekülgne. Vahele tuleb minna välja-

kutse peale läbi otsima sõidukit või korterit, vahel käiakse näiteks koolides või ühiselamutes n-ö profülaktikat tegemas ehk uurimas, kas mõnel õpilasel pole juures narkootikumilõhna, vahel aga näidatakse lastele koera oskusi ja narkokoera kasutamise võimalusi – see on osa narkoennetustööst. Koerale on kõik ühtviisi töö. Ent teenistuskoerale on töö samaviisi preemia nagu selle eest antavad maiustused – temale tegutsemine meeldib, sest koerale on töö mäng.

Narkokoera Jenny juhi Aleksandriga kohtudes küsin kõigepealt, mida arvab ta käibetööst, et narkokoer tuleb kõigepealt ise narkomaaniks õpetada. Aleksander muigab ja selgitab, et nii see ei ole – kusagilt poleks nii palju narkootikumegi võtta.

Rõõmsameelselt näitas ta meilegi oma oskusi. Kõigepealt pani koerajuht Aleksander kätte kummikindad ja võttis näpitsad – et käed narkootikumide, õieti nende lõhnaga immutatud lapiga, kokku ei puutuks. Nii kaitsevad ennast kõik, kelle töö nõuab narkootiliste ainete kokkupuudet. Siis pani mees näpitsatega suletud klaaspurgist võetud lõhnalapikese teise klaaspurki ja seadis selle teiste, väliselt samasuguste vahele pikka musta aukudega kaanega kasti. Ning palus koeral otsida. Jenny nuusutas üle kõik augud, läks siis õige juurde tagasi ja heitis maha, peremehele targalt otsa vaadates.

Koerajuhtide keeles öeldakse, et märkis ära. Kuidas koer leidu märgib, see sõltub loomast ja õpetusest. Paljud hakkavad näiteks kraapima, kuid Jenny heidab pikali ja vaatab Aleksandrile otsa. “Ma pole

tahtnud seda kraapimise kommet koerale õpetada,” ütleb Aleksander. “Näiteks autod, mille juurest lõhna tuleb otsida, võivad nii kahjustatud saada.”

LÕHN REEDAB ISEGI SELTSKONNA

“Ma kordan veel kord, et koer otsib ja leiab vaid tuttava lõhna – tema ei süüdisti kedagi. Pärast lõhna leidmist hakkavad tööle politseinikud, et uurida, kust see lõhn inimese või eseme juurde on saanud,” selgitab Aleksander.

Aga lõhnad hakkavad külge kergesti. Olge näiteks viis minutit kusagil suitsetamisruumis, kus parajasti neli inimest suitsetab – ja teie juuksed ning riided on terveks päevaks, võib-olla aga kauemakski suitsulõhnaga koos. See on üks näiteid, millega Aleksander selgitab, kui reetlikud on narkootiku-

mid. “Seega, kui näiteks korraldame koolis profülaktikareidi, ei pruugi õpilane, kelle juurde Jenny lamama heidab, veel narkomaan olla. Võib-olla sai ta lõhna külge eelmisel õhtul puupüsti diskoteegis narkomaanide kõrva seistes või viibis lihtsalt seltskonnas, kus keegi marihuanat suitsetas. Aga mis või kuidas, seda uurivad juba noorsoopolitseinikud.”

Seega ei pruugi koer leida alati narkomaani, vaid aidata takistada teed kahtlase seltskonda. Või hoiatada noort inimest, et need, kellega ta just sõbraks sai, polegi nii ihaldusväärne seltskond.

Vajalik see töö igatahes on, sest narkootikumide jälgi leiab koolimajadest üha sagedamini, linnast tihedamini kui maalt.

Kuid lapsed võtavad Jennyt kõigele vaatamata alati rõõmuga vastu. “Loom on loom ja lastele loomad meeldivad,” ei tee Aleksander saladust.

Aleksandril endal on koerapidamis-kogemusi veerand sajandi jagu. Jenny

on tema teine narkokoer – esimene, spanjel Betty siirdus kaheksa-aastaselt pensionile. Aga peale Jenny, kelle magamisase lausa peremehe voodi kõrval, on Aleksandril kodus veel suur ja uhke bernhardiin ning rõngas sabaga laika.

Kuigi teenistuskoeralt välist ilu ei nõuta, on Jenny on õnnelike juhuste kokkulangemise tõttu nii tark kui ka ilus – tema hinne labradoride erinäitusest on “suurepärase”. Ja ehk just seetõttu ei vaata tema pilt vastu üksnes peremehe töölaua pildiraamist ja arvutiekraanilt, vaid ka 2005. aastal kirjastuse Pegasus üllitatud “Eesti koerte atlase” 204. leheküljelt.

Kas narkokoera juhiks õppimine on üks võimalus kogu elu koeraga töötada? Aleksander päris nii ei arva. Koerajuhi amet on vaid osa tema kutsetööst narkotalituse inspektorina. “Koer on minu abistaja töös,” ütleb ta. **KK!**

Rootsis-käik oli kordaminek

Rootsis Vällinges peeti 24.–28. augustini 2006 Rootsi Kodukaitse noorte kompleksvõistlus

Tekst ja fotod: ANU ALLEKAND

Tänavusele mitmevõistlusele sõitsid Eesti delegatsiooni koosseisus Kodutütarde peavanem Angelika Naris, Noorte Kotkaste peavanem kapten Aivar Sarapik, nõunik Anu Allekand, Kodutütarde võistkonna juht Olga Jürma ning kodutütred Anu Tammik, Liisi Kүүts, Laura Suur ja Heliisa Aare ning Noorte Kotkaste võistkonna juht Raivo Elken koos noorkotkate Andres Lepiku, Aivo Elkeni, Ilja Semjonovi ja Sander Auriga.

KÜMME VÕISTLUSALA

Võistlusalasid oli kahe päeva peale kokku kümme (sh side- ja meditsiiniülesanne, asjade otsimine, kauguste määramine, granaadivise, eri asenditest laskmisülesanded, üllatusülesandena vibulaskmine, end sai proovile panna orienteerumises ja laskejooksus, takistusriba läbimises). Iga võistlusülesannet sooritas

Kodutütarde võistkond koos oma juhi Olga Jürmaga võistluste eel aega parajaks tegemas.

kolm võistkonnaliiget, sest iga kord tuli teha valik, kellel oli rohkem valmisolekut vastavaks katsumuseks.

kuuluvad Rootsi mehed – kodukaitse liikmed –, kes on seda üritust aidanud läbi viia juba 26 aastat.

Võistluste eelpäev (25. august) kulus relvade sisselaskmisele ja traditsioonilisele pidulikule avamisele. Kahepäevase jõukatsumise järel korraldati pidulik lõputseremoonia, kus orkestrihelide saatel anti üle auhinnad külalisvõistkondadele (peale eestlaste olid kohal ka Läti, Soome ja Norra võistkonnad) ning üldauhinnad, samuti meened alavõitjaille. Lisaks üldarvestusele peeti eraldi arvestust tütarlaste, poiste ja segavõistkondade osas.

Ametlikus lõpuprotokollis olid Eesti poisid üldarvestuses 17. kohal ja tüdrukud 28. kohal. Poiste eraldiarvestuses 7. koht ning tüdrukute eraldiarvestuses tuli koguni 2. koht.

Kodutütardele meeldisid just raadio käsitlemine ja üllatusülesanne vibulaskmine. Üllatuse juures oli

rabav ka laskekaugus – märklaud oli kõigest 5 meetri kaugusel! Kodutütred said selles harjutuses väga hea tulemuse.

RASKE ALA ORIENTEERUMINE

Noorkotkad pelgasit orienteerumist – see tundus keerukaim ülesanne.

Jooksmine oli hädavajalik ka takistusriba läbimisel, mis tundus tüdrukutele raskeim. Tegelikult ei olnudki tegu “väikese ribakesega”,

Võistlus kulges ladusalt. Oma osa oli siin korraldusmeeskonnal, kuhu

Noorte üheks lemmikalaks kujunesid laskevõistlused kvaliteetsetest spordipüüsidest.

vaid võhma nõudva jooksu-
distsantsiga, kus oli purdel
kõndimist, palkide ületamist
ja roomamist nõudvaid tõk-
keid.

Lõputseremoonial tunnus-
tati eelkõige välisvõistkondi,
see tekitas sooja tunde ja lõ-
puprotokolli koht ei olnudki
nii tähtis kui tunne, et oled
oodatud ja teretunud.

Noored ise tunnistasid, et
võistluse käigus õpiti ise uusi
oskusi ja pandi end proovile,
aga väga oluline oli kaaslaste
tugi, see, et nii poisid kui ka
tüdrukud leidsid ruttu üks-
meele. Kõik pingutasid mak-
simaalselt, olid üksteise vas-
tu sõbralikud, ei tülitsevad
ja said kõigega hakkama.

Ametlikus lõpuprotokollis olid Ees-
ti poisid üldarvestuses 17. kohal ja
tüdrukud 28. kohal. Poiste eraldi-
arvestuses tuli 7. ja tüdrukute eraldi-
arvestuses tuli 2. koht.

Järgmine noorte mitmevõistlus on
samas paigas Vällinges tuleva aasta

Eesti esindus rivistusel.

augustis.

Sinna sõidavad järgmise Ernakese
ja Mini-Erna võitjad.

Tagasiteel laeval avaldasid noored
oma mõtteid võistluste kohta. Kok-
kuvõtteks sobibki lause: "Rootsi-
käik oli kordaminek ja meie tegime
kõik, mis suutsime." **KK!**

Noored jäid võitlusega rahule

- Arvasime, et tegu võib olla füüsiliselt raske võistlusega, kusjuures elatakse kogu aeg metsas. Kohale jõudes aga ei olnudki olukord nii hull, ei tulnud ise telke üles panna, rahvast oli palju (kuid nad rääkisid enamasti rootsi keelt) ja õhkkond oli äärmiselt sõbralik.
- Meie kodutütarde ja noorkotkaste naabriteks nii telgi jagamisel kui ka võistlussaginas said lätlased. Eriti tore oli nende segatiim. Seekord löid lätlased eestlasi kindlalt massiga, nendel oli välja pandud koguni kolm võistkonda - kaasas oli ka segavõistkond.
- Poistele-tüdrukutele jagati esimesel päeval kätte relvad ja nende sisselaskmisel pidi võistkond tegema valiku, kes on need kolm, kes laskeülesannet sooritavad. Tunduvalt toredam oli muidugi ise lasta kui kõrvaltvaatajaks jääda. Relvad olid lihtsalt käsitletavad ja kui sihik nende püsti-pikali kohendamiste kõrvalt paika sai, tundsin end võistluse eel väga kindlalt. Sisselastud relvi sai siis võistluse jooksul lasta nii lamavast asendist, põlvelt kui ka seistes. Laskmine oligi huvitavaim ülesanne.
- Avamistseremoonia on tõepoolest tseremoonia, orkestrimuusika saatel rivistusid kõik osalejad kooli siseõuele lippude ja lillede taustale ning see on võimas vaatepilt.
- Tõrvatilgana meepotis tundus vaid vähene inglise keele kasutus.
- Võistluse kõigis omandati ise uusi oskusi ja pandi end proovile, aga väga oluline oli kaaslaste tugi, see, et nii poisid kui ka tüdrukud leidsid ruttu üksmeele.
- Vähetähtis pole ka see, et Eesti noored leidsid rootslastest sõpru.

POLITSEIKOER JOHNNY LEIDIS METSA KADUNUD LAPSE

14. septembril kella 12 ajal teatati politseile, et Valgemaal Karula vallas Väheru külas eksis Puntsu metsa kaheaastane tüdruk. "Tüdruk oli vanaema ja vanaisaga seenil," selgitas Valga patrullitalituse juhtivkonstaabel Kalev Püvi politseiameti pressiesindaja kaudu. "Vanaema korjas seeni, samas kui vanaisa ja lapselaps hoopis auto juures olid. Siis aga läks vanaisa korraks eemale ning kui ta tagasi tuli, oli laps kadunud."

Last asus otsima 11 politseinikku, seitse piirivalvurit ja viis kaitseliitlast. Sündmuskohale kutsuti ka koe-
rajuht koos politsei teenistukoera Johnnyga. Kella 13.45 ajal leidiski koer lapse sõidukist umbes poole kilomeetri kaugusel lohus istumas. Tüdrukuga oli kõik korras, arstiabi ta ei vajanud.

Valga politseijaoskonna vanemkomissar Tõnu Kürsa sõnul leiti laps kiiresti tänu politseinike kiirele ja oskuslikule tegutsemisele ja koostööpartnerite, sh Kaitseliidu abile.

Politseikoer Johnnyst ja tema juhust Ottomar Virgist oli pikemalt juttu Kaitse Kodus! 4/2006, lk 46-47. **KK!**

Säga-club – mõtteline osa Ilvese-klubist

Tekst ja fotod: VIIRE VILLANDI

Kui kahekordne Eesti öise o-jooksu meister ja mainekas orienteerumiskartograaf Kalle Kalm vanema poja Ott-Kaarli pärast esimest klassi lõpetamist neljapäevakule kaasa võttis ja õigluse huvides ka kolm aastat noorema Matis'e ühes kutsus, ei mõelnud neist keegi, et kuju hakkab looma tänaseks Säga-clubi nime all tuntud tiim. Säga nime all tunnevad orienteerujad nimelt Kalle Kalmu ja sealt tema päevinäinud punase Ladaga võistlustele ja neljapäevakutele kimav poistekvartett nime saigi.

Tõsi, võttis aega, enne kui praegune meeskond, kuhu kuuluvad lisaks Matis ja Ott-Kaarel Kalmule ka viimase klassivennad Tartu Kesklinna Koolist Tauno Tiirats ja Karl Edgar Tammi, just selliseks kujunes.

NELJAPÄEVAKUTELT VÕISTLUSTULLE

Tänane Säga-club on need neli poissi, kellest kolm vanemat on tegelikult juba noormeheikka jõudnud ja hakanud treeneri-autojuhi-isa-sõbra Kalle Kalmu töövaeva auhinnakoh-tadega tasa teenima.

Säga-club: Ott-Kaarel ja Matis Kalm, Karl Edgar Tammi ning Tauno Tiirats.

Esimest korda astusid Ott-Kaarel ja Tauno võistlustulle juba siis, kui neljapäevakukogemusi vaevu suve jagu – Kopra Karikal 2000. aastal. Tookord tuli Ott-Kaarel omas klassis teiseks ja Tauno kolmandaks.

Praeguseks on poisid osad vahetanud – just Tauno on see, kes võistlustel kaaslastest paremaid tu-

lemusi nopib, seda nii neljapäevakutel kui ka Eesti meistrivõistlustel. Tänu sellele kuulus ta tänavu Euroopa noorte orienteerumismeistrivõistlustele Sloveeniasse sõitvasse koondisse, kus võistles klassis H16.

Eesti noortemeistrivõistluste tänavune teatekuld on ette näidata aga nii Taunol kui ka Ott-Kaarli, kolmandaks võistkonnaliikmeks oli klubikaaslane Kenny Kivikas. Mõistagi ei võistle poisid treeningukaaslaste pandud nimetuse Säga-club all – nende, nagu ka Kalle Kalmu enda koduklubi on Tartu Ilves. Karl Edgar on orienteerumist harrastanud vaid paar aastat, seetõttu tal säravaid tulemusi veel ette näidata pole. Seltskonna pesamuna Matis aga on alles 12-aastane, meistrivõistluste klassid algavad aga 14st. Nii

et temal on tulemuste näitamiseks veel aega.

Ilves on orienteerumisklubi, mis tähendab natuke rohkemat kui lihtsalt spordiühendust. Klubil on oma võistlusriided ja esindusdressid, selle liikmete rajatud on õmblusfirma Ilves-Extra, mille toodang on poistegi silmis mainekas.

Ott-Kaarel ja Matis on lausa Ilvese-pere lapsed – klubisse kuulub ka nende ema Maire Kalmus. Karl Edgari peres varem selle spordialaga tegeldud pole ja Taunogi ütleb, et perekonna mõjud on väikesed – ema olla küll kunagi ammu neljapäevakutel käinud. Nende mõlema peamine innustaja on olnud Kalle Kalm. “Orienteerumine on tõesti selline spordiala, mida harrastatakse perekonniti,” kinnitab Tauno. “Minu võistlusklassi liidrid Lauri Sild ja Kenny Kivikas on mõlemad

Kalle Kalm alias Säga (keskel, triibulise kampsuniga) tema päevinäinud punane Lada ja Säga-club Reola orienteerumiseljapäevakul 14. septembril 2006.

ORIENTEERUMISPÄEVAKUD AITAVAD TÄIUSTADA ELUSTIILI

Patrullivõistluste alusalasid orienteerumine sobib igas eas inimestele. Paljude linnade lähimaastikel korraldatakse orienteerumispäevakuid, mis mõeldud tipptegijatele harjutamiseks, spordiharrastajatele vormis püsimiseks ja algajatele alaga tutvumiseks. Võimalik on valida sobiva raskusastmega rada – neid on nii lastele kui ka vanadele, nii kogenud orienteerujatele kui ka algajatele. Enamasti on orienteerumispäevakud seotud kindla nädalapäevaga.

Teispäevakud: Tallinn, Põlva, Järvamaa

Kolmapäevakud: Võru, Lääne-Virumaa, Otepää

Neljapäevakud: Tallinn, Tartu, Pärnu, Hiiumaa, Ida-Virumaa, Saaremaa

Päevakuid korraldatakse ka Raplamaal

(Allikas: <http://www.orienteerumine.ee>)

Orienteerumispäevakul pääseb starti igaüks, nii sõjakooli kursant kui ka värvimütsis korporant.

tuntud orienteerumisperekondadest.”

Kalle Kalm ütleb, et orienteeruja peab võistleva. Areng ei sõltu niivõrd aastatest, mille vältel seda spordiala on harrastatud, kuivõrd võistluste hulgast. “Vaja on kogemusi. Selle ala maailma tipptegijad on sageli 30-aastased. Tuleb ju arendada kahte oskust – kaardilugemist ja jooksmist. Selles mõttes on orienteerumine võrreldav näiteks lastesuusatamisega.”

Orienteerumine on spordiala, kus pole vaja ainult jõudu, vaid ka mõistust.

SPORDI VÕLU

Midagi on selle orienteerumise juures aga ilmselt veel – midagi peale Säga ja tema punase Lada ning Ilvese-klubi spordiriie – mis poisse aastaid metsateedele ja suisa võsa vahele jooksmata ahvatleb.

“Eks selle dresside-asjaga ole ka nii, et mõne aasta eest tahtsin ma igale spordiüritusele nendega minna, praegu saan aru, et see on esindusdress, need pole igapäevased spordiriivad,” ütleb Tauno, poistest sõnakaim. “Aga orienteerumine ise on huvitav. See on spordiala, kus pole vaja ainult jõudu, vaid ka mõistust. Just see mulle meeldibki,” lisab ta. Tauno eelistab raskemaid maastikke, et peaga tööd oleks rohkem. “Välismaal võistlemine on alati huvitav, sealsed maastikud on täiesti teistsugused. Kodus on ühel kaardil mitu küngast, aga näiteks mägisel Sloveenias katab kaart vaid osa mäenõlvast. See on täiesti teistsugune kogemus. Ja nii näeb võõ-

raid maid hoopis teise pilguga kui turismireisil,” räägib ta. “Eestiski on uude kohta või raskele maastikule alati huvitav jooksmata minna.”

Peale spordi paelub Tauno muusika. “Enne võistlusi kuulan muusikat – see aitab keskenduda. Tean, et nii toimivad paljud sportlased,” räägib ta. “Ja mul on tõsine huvi helitehnika vastu, üht-teist olen endale juba muretsenud,” selgitab Tauno, keda napolisõnaline Ott-Kaarel iseloomustab: “Ta ei õpi peaaegu üldse, aga oskab kõike. Ja väga hästi.”

Karl Edgar tunnistab, et temal meeldib jooksmine ja see ala talle ka istub. Seetõttu sobib ka orienteerumine. “Ma tahan üldse hästi paljusid asju teha ja proovida,” räägib ta endast. “Lisaks orienteerumisele

käin karatetrennis.” “Ja ta kuulub meist ainsana ka juba Kaitseliitu,” lisab Ott-Kaarel. Kaitseliitu astus poiss oma sõnul sõprade kutsel, algul selleks, et minna Tartumaa suurlaagrisse, kuid tunnistab, et loodetavasti leidub seoses Kaitseliiduga muidki põnevaid tegevusi.

Napisõnaline ja uje Ott-Kaarel eriti huvialadest rääkima ei kipu, kuid tunnistab siiski, et arvutiasjandus pakub sügavamat huvi kui vaid mängude mängimise võimalus.

Pesamuna Matis jagab ennast orienteerumise, jalgpallitreeningute (SK 10) ja Toivo Sõmera kitarritundide vahel. “Orienteeruma lähen alati, kui ees pole jalgpallimängu,” kinnitab ta. “Aga mul on vahel neljapäevakutel igav kah – teised on suuremad ja mul pole omavanust kaaslast. Võistlustel leian ikka mõne omaealise, kellega rääkida.” **KK!**

KÜSIMUSED

1. Milline tervenisti Eestis asuv järv on kõige pikem? Mõõda mõnelt fikseeritud mõõtkavaga kaardilt, kui pikk see on?
2. Milline on Eesti kõige kõrgemal paiknev järv? Kui kõrgel merepinnast see asub?
3. Millised on Suure Munamäe vaatetorni geograafilised koordinaadid?
4. Millised on Suure Munamäe vaatetorni ristkoordinaadid?

PROOVIKIVIS NR 3 ILMUNUD ORIENTEERUMISKÜSIMUSTE VASTUSED

1. Küsimus oli praktiline – sellele vastuseid ei antagi.
2. Raja pikkus on 3960 m, liikumistee pikkus 5180 m ning liikumistee pikkus võrreldes rajaga ~130,91%. Õigeks lugesime vastused veaga ±10%.

PROOVIKIVIS NR 4 ILMUNUD ORIENTEERUMISKÜSIMUSTE VASTUSED

1. Suure Munamäe suhteline kõrgus 60 m ja Vällamäe suhteline kõrgus 84 m.
2. Tähtvere kaardil oli tõus 50 m (õigeks lugesime vastused veaga ±10%).

Auhinna võitis **JAAN KARELSOHN**.

Kaitse Kodus!
nr 3 ilmunud küsimus-
tele õigeid vastuseid ei
saabunud. Ajakirja 4. numbris
ilmunud küsimustele vastamise
eest saab auhinna **Piret, kelle
e-posti kasutajanimi on
piltsu1993**. Toimetus võ-
tab võitjaga ühendust.

KAITSE KODUS! 3/2006 ILMUNUD MÄLUMÄNGUKÜSIMUSTE VASTUSED

1. Lisaks Argentiina karikale sai Eesti Laskurliidu võistkond 1937. aastal Helsingi maailmameistrivõistlustel auhinnaks ilves Illu, kellest sai Tallinna Loomaia esimene asukas.
2. Fred Jüssi.
3. Suitsupääsuke on ka Austria rahvuslind.
4. Jaan Jaago.
5. Sinine, must ja valge on ka Botsvana lipuvärvid.
6. Selle ajakirja nimi oli Tänapäev.
7. Andres Larka.
8. Eesti ida- ja läänepoolseima punkti ajavahe on 26 minutit.
9. Lünka sobib Kolga-Jaani. Need seitse valda ümbritsevad Võrtsjärve.
10. 1940. aastal loodud Rahva Omakaitse lühendit RO luges rahvas: Röövlid Omavahel.

KAITSE KODUS! 4/2006 ILMUNUD MÄLUMÄNGUKÜSIMUSTE VASTUSED

1. Grünwaldi (ka Tannenbergi) lahing (võti: Žalgiris tähendab leedu keeles rohelist metsa).
2. Sellest tuletas Oskar Luts veininime Lati Pac.
3. Lünka tuleb nimi Alfred Neuland (loetus on riikide esimesed olümpivõitjad).
4. Michelangelo Buonarroti (pildil tema skulptuur Taavet).
5. Tavavahelik.

TÄHELEPANU! Viktoriin "VASTAJA VÕIDAB ALATI" jätkub!

1. Päikesetõusul tõuseb Eesti lipp Pika Hermanni torni Eesti Vabariigi hümniga saatel. Millise meloodia saatel aga langetakse lipp Pika Hermanni tornist päikeseloojangul?

2. 1980. aasta Moskva olümpiamänge boikoteeris ligi 60 riiki, seda eeskätt Nõukogude vägede Afganistani sissetungimise tõttu. Mõned Moskva olümpiamängudel osalenud riigid jätsid aga tulemata Tallinna olümpiapurjeregatit, sest see peeti okupeeritud riigis. Üks riik aga toimis järgmiselt: Moskva olümpiamängude ava- ja lõputseremoonial marssisid nad oma riigilipu all, Tallinna purjeregatil esinesid demonstratiivselt olümpialipuga. Mängude ainsa kuldmedali võitiski see riik purjetamises. Mis riigist on jutt?

3. See eesti rahvusest sõjamees sündis 1903. aastal Stavropoli kubermangus Esto-Haginskoje külas. Ta lõpetas 1938. aastal NSV Liidu Kindralstaabi Akadeemia ja sai Teises maailmasõjas tuntuks kui Eesti Laskurkorpuse komandör. Läks erru kindralleitnandi auastmes. Suri 1974. aastal Moskvas ja on maetud Novodevitši kalmistule. Tema mälestusteraamat kannab pealkirja "Sõjakeerises". Filmis on teda mänginud Ago-Endrik Kerge. Kellest on jutt?

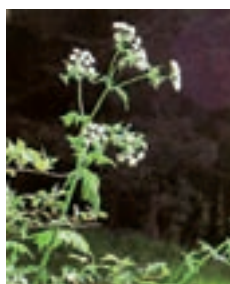
4. Eestis on ainult üks kanjon - Hinni kanjon. Kus see asub?

5. Teise maailmasõja ajal oli Saksa-
maa kõrgeimaks sõjaväeliseks au-
tasuks Tammelehine Rüütlirist. Selle said ainult kaks mittesakslast. Üks nendest oli eestlane Alfons Rebane. Teine isik on pildil. See mees võttis osa ka Eestis peetud lahingutest 1944. aasta augustis-septembris. Kes oli see mitesakslasest Tammelehise Rüütliristi saaja?

6. Teises maailmasõjas kujunes välja palju sümbolnimetusi, mis olid seotud teatava piirkonnaga. Tuntud on näiteks väljendid Kurski kaar, Karjala kannas, Atlandi vall jpt. Millist piirkonda aga kutsuti Irbeni kilbiks?

7. 1918. aasta detsembrist alates Pariisis viibinud Jaan Poska kirjutas oma päevikus kibedusega: "Kõige raibem asi on aga ... saamisega. Kusagilt ei anta, kusagilt ei lubata, kusagil ei öelda ka ära." Mida oli Poska volitatud hankima noorele Eesti riigile?

8. See taim (pildil) kuulub sarikaliste sugukonda. Tema ladina-keelne nimetus on *Conium maculatum*. Kasvab enamasti praehiipikades, elamute ümbruses, teeservadel ja võsastikes, looduslikes tingimustes sagedamini lamminiidul, metsaservades, mererannikul. Kogu taim on väga mürgine, eriti aga viljad. Mürgistusnähtudeks on kõrvetus suus, nägemishäired, nõrkus jalgades, häired kesknärvisüsteemis. Surm saabub umbes 5 tunni jooksul. Mis taim see on?

9. Üks järve iseloomustav suurus on suhteline sügavus, mille leidmiseks jagatakse järve keskmine sügavus selle pindalaga.

Milline loetletud järvedest - Baikali järv, Verevi järv, Rõuge Suurjärv, Võrtsjärve ja Peipsi järv - on suhteliselt sügavaim ja milline suhteliselt madalaim?

10. Selle väeosa loomise idee pärineb 1870. aastal Viljandis sündinud ja Ameerikas elanud laevakapten Henry Reissaraarelt. Väeosa hakati formeerima 1918. aasta detsembris. Esimesed tuleristsed sai see väeosa 1919. aasta jaanuaris Karksi-Nuia ja Taagepera tagasivallutamisel punastelt. Pärast Vabadussõda väeosa likvideeriti, kuid loodi 1924. aastal taas. Väeosas tegeldi peamiselt noorte sõjalise ettevalmistamisega. Pärast Eesti okupeerimist 1940. aastal lakkas väeosa olemast, kuid 2001. aastal loodi see uuesti. Väeosa loomisest ja taastamisest on kirjutanud raamatu Erik-Herbert Pinka. Mis väeosast käib jutt?

KÜSIMUSED KOOSTAS ÜLIÕPILASTE MÄLUMÄNGU KLUBI

Vastuseid ootame 30. novembriks 2006 aadressil postkast@kaitseliit.ee. Samal aadressil ootame ka uusi küsimusi.

		oNu ★21144★ UNO		Kaitse- liidu ülem	Mi- bemoll	<i>kuma</i>	↓	Vaeslaps	Tähtkuju
Eksbiitel →				↓	↓		↓	↓	↓
United States →						Alevik Pärnum-l Pirakas	↓		
Rooma number →						Amet Noot	↓		
Lauljatar →							↓	Muinas- jutu- tegelane	
Näitleja Kodu- loom								↓	
<i>kuma</i>	Dirigent	Element nr. 7	Järjest tähed	GROSS, LJADOV	Pikk konsonant		Sidesõna Auaste	Vehkleja Lavastaja	
Aja- kirjanik, ees- nimega	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	Diskor Samuti	Maja osa
Rooma number		Doonau lisajögi Laua- mäng			Valus! Täiesti tobe		Rõhu- märk Ooperi- lauljatar		
Tuulium		↓	<i>kuma</i>						Argoon Kuld
Tööriist					Jo-le-mi aste Asesõna		Anno Domini Raadium	Põllundus- meetod Lantaan	
<i>kuma</i>	Lauri Leesi Riietus- ese		○	Küla Pärnu- maal Kääne				Endine ajakiri Ärimees	
Usutav			○			Laht Saarem-l Väike muutus			Nikkel Hotell Tallinnas
<i>kuma</i>		Pikk vokaal Vaimulik	○		Lennuki- mark		Seleen Tõsine inglise k	Rootsi kroon Mängust väljas	
Laplane		↓	○	○	Korratal- Avar		↓	... de Cologne ...-teater	Hapniku sümbol Eesti Kütus
Terbium			Gaas	○					
Kreeka täht		↓				Armukunst			
Brasiilia jalgpallilegend						Kalapiüügi- vahend			
Prantsuse marsal ja riigitegelane (1856–1951)						Küla Lääne- maal			
	Eduard Vääri Moes				Pikk vangerdus Tsentner				
Norra kirjanik				Õõnes- keha					
Ette- kuulutus									

**NÜÜD
MÜÜGIL!**

**NB! Loogikamõistatuste
MM-i ülesanne**

**JAAPANI
MÕISTATUSED**

Kaitseliit võitis politseid jalgpalli sõprusmängus 4:2

Tallinnas Kalevi Keskstaadionil peeti 8. oktoobril Kaitseliidu ja Eesti Politsei sõpruskohtumine jalgpallis, mille teist aastat järjest võitis Kaitseliidu meeskond tulemusega 4:2.

Kohtumise esimese poolaja võitsid politseinikud tulemusega 2:1, kuid teisel poolajal suutsid kaitseliitlased oma paremuse siiski maksma panna ja mängu lõpptulemus oli 4:2 Kaitseliidu kasuks.

Kaitseliidu meeskond koosnes peamiselt JK Kaitseliit-Kalev mängijatest. JK Kaitseliit-Kalev mängib Eesti meistrivõistluste madalamas liigas seitsmendat hooaega, viimastel aastatel on mängitud kolmandas liigas. Kaitseliidu meeskond on võitnud ka Kaitseväge meistrivõistlused jalgpallis.

Esimene Kaitseliidu ja Politsei sõpruskohtumine jalgpallis peeti aasta tagasi ja selle võitis Kaitseliit 3:0. **KK!**

VÄLIKOKA RETSEPTIRAAMATUST

Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem ELLE VINNI soovitab:

LIHAPADA JUURVILJA JA KARTULIGA (1 portsjon = 5 dl)

Koostisained	1 inimene	10 inimest	100 inimest
kondita veiseliha	175 g	1,75 kg	17,5 kg
toiduõli	5 g	50 g	500 g
kartul	200 g	2 kg	20 kg
porgand	30 g	300 g	3 kg
kaalikas	30 g	300 g	3 kg
pastinaak	30 g	300 g	3 kg
juurseller	20 g	200 g	2 kg
kapsas	40 g	400 g	4 kg
kollane sibul	20 g	200 g	2 kg
vesi	1,5 dl	1,5 l	15 l
puljongipulber	3 g	30 g	300 g
nisujahu	10 g	100 g	1 kg
sool	1 g	10 g	100 g
valge terapipar	1-2 tera	10 g	100 g

Valmistamine

Puhasta liha ja lõika 2x2x2 cm suurusteks kuubikuteks. Koori ja haki sibul. Pruunista liha toiduõlis. Maitsesta soolaga. Tõsta liha patta ja lisa vesi ning ülejäänud maitseained. Keeda umbes 30 minutit. Lisa puljongipulber ja jahu. Puhasta juurviljad ja lõika 2x2x2 cm suurusteks tükkideks. Sega keedetud liha hulka juurviljad ja sibul. Keeda veel umbes 10 minutit. Puhasta kartul ja lõika 2x2x2 cm suurusteks tükkideks. Lisa katlasse ja sega ettevaatlikult. Keeda, kuni kõik toiduained on pehmed, ent mitte puruks keenud.

Näpunäide

Kartuli võib ka keeta ja serveerida eraldi.

SUMMARY

KAITSELIIT WILL GET BACK ON TRACK

In his first interview to Kaitse Kodu! the new Chief of Kaitseliit major Raivo Lumiste reassures that the organisation has developed in the right direction during the last years but now it is time to take a minute and see to where the organisation has managed to come. Within the next year there would be an excellent chance for that because Kaitseliit has to draft a plan of development 2008-2013 which will be in logical succession to the development plan drawn up for the years 2003-2008. The Chief of Kaitseliit is convinced that in case the organisation continues to participate with its units in missions abroad the development of civil-military cooperation (CIMIC) derived from the life experience of members of Kaitseit should be engaged more than just keeping watch with a gun. Pp. 8-10

GENESIS OF ESTONIAN RESISTANCE MONUMENT

Last autumn EROA (Estonian Reserve Officers' Association) presented the idea to the public as well as introduced an application to the city government of Tallinn to raise a monument in Tallinn, which would remind the resistance of Estonian people to the soviet occupation and which later expanded into the idea to remind the resistance to all the foreign occupations in Estonia.

By the closure of the deadline 28th April 2006 15 competitive works were handed in for the Museum of Occupations. From the beginning the composition Broken Wall, which represents an icy glass prism torn apart with force from the centre, caught the eye of the members of the committee. In between of the two-centimetre-thick layers of glass there are pieces of documents, which have had a strong influence on the history of Estonia (for example the secret protocols of Molotov-Ribbentrop Pact etc), installed before the layers of glass are glued together. Pp. 20-21

MILITARY MEN MOUNTAIN-CLIMBERS PERFORM THEIR EXAMS ON MOUNT BLANC

The pupils of the mountain-climbing school of Alutaguse unit of Kaitseliit had been studying in the classroom for a year and had had some dry practice on the low mountains of Estonia, when it was time for the summer exam of the first study year in the Alps - they had to climb at least 3000 meters on Mount Blanc.

The idea to make use of the mountain-climbing instructor skills of the instructor of Alutaguse unit was brought up several years ago by few men who were attending the self-defence class taught by him. Therewith NATO teaching standards were sought out and the first mountain-climbing school in Estonia was brought to life. Pp. 25-28

LEATHERMAN®

Now you're ready.™

Core

Roostevabast terasest
Lukustuvad terad
Terava otsaga näpitsad
Tavalised näpitsad
Traadilõikaja
Paksu traadi lõikaja
Keermega traadi lõikaja
Juhtme isolatsiooni eemaldaja
Sileda teraga nuga
Sakilise teraga nuga
Puidu/Metalli Viil
Saag
Väike kruvikeeraja
Keskmine kruvikeeraja
Suur kruvikeeraja
Ristpea kruvikeeraja
Naaskel
Joonlaud (22 cm)
Pudeli/Purgi avaja
Võtmerõngas

Core® - õige tööriist talve saabudes

Iseloomustus:

Pikkus: 11,5 cm

Kaal: 307 g

Materjal: Roostevaba teras, pronksi ja terasega

Core® on õige tööriist ka kõige raskemate tööde jaoks. Uuel 11,5 cm tööriistal on täiustatud, tugevamad näpitsad, pikemad kahvad ja kergesti kasutatavad lukustid. Core on esimene Leatherman millel on pika varrega kruvikeeraja. Mugavad käepidemed kindlustavad kindla haarde.

Leatherman'i ametlik maaletooja:
Triceps OÜ

Jaama 12, Tallinn; tel: 677 0289; faks: 670 1231

E-mail: leatherman@leatherman.ee; garantiiremont: marek@leatherman.ee

Koduleht: www.leatherman.ee

RAKENDUSKÕRGHARIDUS SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 3 aastat

Sisseastumisnõuded

- Eesti kodakondsus
- keskharidus
- läbitud ajateenistus
- vanus mitte üle 25 aasta
- vastavus lepingulise tegevteenistusse võtmise nõuetele

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õpikeskkonda
- kõigile kadettidele riiklikku stipendiumi 3190 krooni kuus
- tasuta majutust ja toitlustamist
- ohvitseri ametikohta kaitsejõududes kõigile lõpetanutele

MAGISTRIÕPE SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 2 aastat

Sisseastumisnõuded

- Eesti kodakondsus
- sõjaväelise kõrghariduse I aste või sellega võrdsustatud haridus
- vähemalt kolmeaastane teenistuskogemus pärast sõjaväelise kõrghariduse I astme läbimist
- positiivne atestatsioon
- jooksva aastal sooritatud kehaliste võimete test
- NATO STANAG 6001 tase 2222 (inglise keel)
- kõlblikkus tegevteenistuseks

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õpikeskkonda
- senise teenistustasu, korteri- ja toiduraha säilitamist
- teenistust ohvitseri ametikohal kaitsejõududes kõigile lõpetanutele